

» Contra l'Autonomia.— I. Abolició de l'Estatut Autòmic que tenia a la base un plebiscit en el qual votà a favor de l'autonomia el 95 % del cens. II. Anul·lació de totes les lleis del Parlament de Catalunya. III. Anul·lació de totes les sentències i la doctrina legal del Tribunal de Cassació de Catalunya. IV. Intent de repetit de desnaturalització de la base ètnica del país, per foragitament o substitució de diverses categories d'habitants nous. V. Disminució considerable de la participació dels catalans, àdhuc en comparança amb els precedents del temps de la monarquia, en l'administració del país, així com també de la qualitat i llealtat dels participants.

» Contra la cultura.— I. Proscripció absoluta de la llengua catalana; parla, des de l'Estat Mitjana, amb prerrogatives diplomàtiques i polítiques, en la qual va escriure Lluís els primers llibres de filosofia apareguts en cap idioma vernacul; i les obres cabdals modernes de la qual han estat traduïdes a les literatures més importants; les virtuts, riquesa i destí de la qual enaltí el més gran dels escriptors espanyols, Menéndez y Pelayo. II. No hi ha llibres ni diaris catalans, perquè la censura no els autoritza mai. III. Es prohibeix donar conferències, cursos ó representacions escèniques en llengua catalana. IV. La violència falangista féu suprimir tots els rètols en català, en botigues i comerços. V. Els Ajuntaments imposats han canviat els rètols catalans dels carrers. VI. Induïts a fer-ho pel dictador, els bisbes expulsen la llengua catalana de les esglésies. VII. Ha estat suprimida la Universitat Autònoma de Barcelona. VIII. Ha estat suprimit el Patronat Escolar. IX. L'Institut d'Estudis Catalans, centre cabdal de la cultura catalana, el representant del qual havia estat, a Brussel·les, President de la Unió Acadèmica Internacional, no pot reunir-se ni actuar. X. Els arxius, biblioteques i museus han estat saquejats: a) per precaució política antiliberal; b) per robatori; c) per odi a la presència de les lletres i la ciència catalanes, que ha menat a la persecució de les tres modernes traduccions de la Bíblia; de les edicions d'autors clàssics grecs i llatins amb traducció acurada, al text original de Shakespeare i el Dant, interpretats en la llengua abominada. Cal advertir que aquests actes s'ha consumat en biblioteques i col·leccions no solament públiques, sinó particulars, que representaven, totes plegades, una riquesa considerable.

» Contra l'economia. - I. El mateix Franco, en el Congrés Industrial Sindical de Madrid (1945), declarà que calia una descongestió de la "gran i perillosa concentració industrial" de Catalunya. Perillosa, naturalment, per a ell i els seus propòsits. Ja abans de la seva comentada frase, s'havia procedit al trasllat a altres indrets d'indústries i utilitatge, a la tramesa d'obriers catalans especialitzats a contrades llunyanes, sense que tot això respongués a principis o mètodes d'economia planificada, sinó tan sols al desig de reduir i afblir Catalunya. II. Transferiment obligatori d'obriers nousinguts a Catalunya (exigits pel gruix de les exportacions a Alemanya) durant la segona guerra mundial. III. En aquest període sembla convenient de combinar amb els mètodes referits - incapaços, altrament, de resultats absoluts - l'explotació parasitària de la indústria catalana. Cada fàbrica necessitava aconseguir-se un general, un coronel, etc., que l'afavorís. Els falanxistes i els anomenats ex-combatents s'incrustaren, sense necessitat d'acreditar la seva competència, en els llocs més importants, amb la mà parada al suborn. IV. Facilità aquests abusos un sistema esclavitzador i corruptor de la vida industrial, compost de malles estretes, ofegadores, de reglamentació econòmica i d'un règim medieval per a la concessió de llicències. V. L'ús forçós de la immoralitat sembla també, pels seus efectes, concebut per desfigurar lamentablement una economia que era de les més sànes del món, basada essencialment en l'aptitud del treball i les virtuts artesanies del seny i l'honoradesa. VI. S'ha perdut una apreciable mesura d'unitat social abans assolida. El major nombre del poble català havia gaudit, en graus diferents, de benestança, sense grans extrems desequilibrats de riquesa i indigència. Avui existeix una minoria de multimilionaris, per als quals no hi ha problema, i una majoria que comprèn diverses antigues categories socials reduïdes a una indigència cada dia més greu.

» Com es veu, segons les característiques de la dominació franquista a Catalunya (arxant de banda, deliberadament, els coneguts maltractes als detinguts polítics, els assassinats i les tortures, així com les llistes d'actes d'expoliació i abusos de totes menes), el dictador havia fet seva la frase famosa d'un rei degenerat: «Lenda est Catalonia.» Aquests exercicis li semblaven precaució necessària i la més

útil de totes, per a la destrucció de les esperances liberals i democràtiques a tot arreu dels seus dominis. Perquè d'Espanya, com digué Napoleó, Barcelona és la clau, habitatge de les més grans riqueses de la península, capital de la terra fronterera que té més relacions actives amb França i la resta d'Europa. I prou coneguda és la sort dels llocs estratègics que siguin porta de països zics, en horres de greu inquietud, de règim tirànic, de descomposició sota aparences encara redreçades. Si hom esborra Catalunya del mapa polític i ètnic, el capavall s'aixecaria damunt la seva àrea, no ja el poder efímer, precari, dels aventurers militars, tan incapaçs com delinqüents, sinó el pràctic asserviment dels espanyols per potències estrangeres. Si hom deixa que Franco consumi la seva obra, Espanya podrà arribar a ser un camp de cruenta competència internacional.

> Un altre perill és el de la violència de la tensió política, que creix, inabtablement, en tots els malaventurats dominis del general Franco, però de manera més evident i amb més perill en el poble de Catalunya, tan industrialitzat. Seria funest que s'ancés ajornant el sol remei pacífic: el retorn a la legalitat, ievestida d'addicional prestigi per l'amistat i assistència de les Nacions Unides. Ja hi ha molt motius de descontent en el món mediterrani, i seria política mal meditada la de permetre que, a més d'ells, s'agreguessin en els llocs intencos de l'imperi de Franco les actuals circumstàncies. ¿Hi ha cap nació que desitgi entre nosaltres una crisi violenta, capaç tal vegada de repercussions imprevistes? Tota explosió és envaïona a l'espais.

> Cal afegir, tot acabant, que Catalunya ha estat i és un mirador excel·lent per fer-se càrrec del caràcter internacional que és del primer moment revertí el conflicte espanyol. Durant la guerra civil, fou atacada per avions italians, procedents d'Itàlia i de les Balears, i per avions alemanys, procedents dels aeròdroms de què Franco disposava, a la frontera amb França, i que es trobaven a la disposició exclusiva dels avions nazis. Tota l'Espanya lliure, en veure's congestionada, en els darrers temps de la República, en la Catalunya septentrional, pregonava que les depressions britànica i francesa dels temps de Neville Chamberlain i Daladier presagiaven, com així fou, una calamitat mundial mai no vista. I ja captiva en els seus propis indrets, Ca-

talunya veié arribar, per al seu assassinat en una fortalesa famosa, el seu President, elegit i reeligit pel sufragi: Lluís Companys, lliurat per la Gestapo a Franco. I així els catalans han après, de primera mà, quina gran veritat no és l'afirmació que la pau és una i indivisible. I el seu Govern ha fet acut a exposar el que li ha ensenyat l'experiència: i davant aqueixa honorable sub-Comissió d'enquesta del problema espanyol, no pot menys d'alertar aqueixes nacions contra el que significa una primera esquerda en la pau. Perquè a llur alta empresa desitja llarga i pròspera fortuna, i no pas que cap esquerda, seguida d'unes quantes més, impedi, com a finestra, l'abandó de l'edifici. Tanmateix, del nou esperit, amb proves tan considerables retrempat, ens volem ara prometre que hom no voldrà en cap manera que recolzi la felicitat, o la seguretat, o un acord passatger entre les nacions, davant la injustícia comesa contra una d'elles.

>>El President de la Generalitat de Catalunya, Josep Irla.

>>París, 11 de maig del 1945.>>

Aquell mateix mes de maig, les Comunitats Catalanes d'Amèrica van rebre el primer número del Butlletí del Servei d'Informació del Govern de Catalunya a l'exili que donava les següents notícies:

«El President informa als Consellers de l'ofertament que li havia estat fet d'entrar a formar part del Govern de la República espanyola amb categoria de Vice-President, i de la seva no acceptació d'aquell càrrec, per raons que foren estimades justes i escaients pels Consellers.»

«En la darrera reunió del Govern de la nostra Pàtria a París, el President informà als Consellers del bon acord entre les Presidències de Catalunya i d'Euzkadi en les actuals circumstàncies de la política espanyola. També féu saber que havia manifestat en conversa amb el President del Consell de Ministres de la República, el seu desig que, en aver-hi avinentesa, una representació del moviment galleguista entrés a formar part del susdit Consell.»

«Igualment referí les seves converses amb el President de la República i el del Con

sell de Ministres d'aquesta, sobre l'evolució internacional tant dels Governos com de l'opinió pública pel que es refereix a la posició enfront del règim franquista.»

« Foren rebudes diverses informacions de l'interior de Catalunya, elements valuosos per demostratius de la fidelitat patriòtica i per orientacions de la tasca assignada al Govern.»

« Seguí tractant-se de l'ampliació del Govern, afer que probablement rebé el seu final impuls en haver-se obtingut determinades facilitats per la presència en terra lliure de França de la representació de l'interior.»

« Es passà a resoldre diverses qüestions de tràmit. I, finalment, es donà compte de noves i valuosas adhesions, molt especialment dels catalans d'Amèrica, al President i al Govern.»

Els contactes amb l'Organització de les Nacions Unides va continuar. I amb data del 4 de juny del mateix any 46, el President de la Generalitat de Catalunya, s'adreçava al Secretari General de les Nacions Unides, i li deia:

« Em sento obligat a donar-vos ~~complet~~ coneixement de la renovada persecució que Franco desencadena a Catalunya; posseeixo els noms dels detinguts durant el passat mes de maig que per l'únic delicta d'opinions democràtiques i liberals s'han vist arrestats, maltractats i sotmesos a tortura amb el propòsit evident d'aturar la unànime aspiració popular. Posaria de bon grat a la vostra disposició les cades en poder meu, que demostren novament la necessitat que l'O.N.U. ajudi amb justes i ràpides mesures un poble que només per la fraternitat activa de les nacions pot salvar-se dels perills de la desesperació. El nostre poble desitja, en unió amb tots els d'Espanya, dins la dignitat de la democràcia republicana, consagrar-se a treballs per la pau, la justícia i la llibertat del món.»

El mes de setembre següent, les Comunitats Catalanes d'Amèrica rebien un altre butlletí "Informació", amb aquestes notícies:

« El Govern de Catalunya, en les reunions darrerament celebrades, examinà els problemes de l'actualitat política, sobretot els que fan referència a l'interior. Com atenció als Consellers, el senyor President els féu conèixer la comunicació que per-

sonalment ha adreçat al President de la República.»

363

«En expressar novament el Govern el seu reconeixement als catalans d'Àmerica per les aportacions en quantitats o gèneres que envien en concepte d'ajut als catalans més necessitats que resideixen a França, i amb objecte d'ordenar-ne i fer-ne més eficaç la distribució, acordà anar a la creació, sota el patrocini de la Generalitat, a un organisme que s'encarregui de rebre i distribuir, i al mateix temps procuri intensificar, les aportacions en les diverses formes possibles d'ajut.»

«El Govern constata amb satisfacció les diverses iniciatives que espontàniament sorgeixen i són testimoni de la continuïtat de la cultura catalana, i després d'estudiar-ne algunes i fetes les gestions pertinents, acordà donar-los el seu suport. En particular fou decidit reprendre la publicació de la Revista de Catalunya en forma que s'és assegurada la seva alta categoria intel·lectual, i prendre en consideració la suggerència de celebrar a París una exposició de llibres, revistes i periòdics publicats a l'exili i en la clandestinitat, com a manifestació reveladora que és de la vitalitat de la llengua catalana.»

«El Govern examinà i resolgué nombrosos assumptes corrents i de tràmit que mostren la relació constant que manté amb l'opinió catalana.»

Hem donat dues mostres dels comunicats oficials del Govern Irla.

I amb data del 23 de setembre del mateix any 46, i signada a París, pel President el text de la següent comunicació adreçada al President de la República Espanyola:

«Excel·lentíssim Senyor:

«Sempre m'ha semblat que era deure primordial de les institucions republicanes el manteniment d'un íntim contacte amb les organitzacions que representen les diverses tendències polítiques i classes socials de les quals es componen els nostres pobles, tant aquelles dels que sofríem dins la pàtria com dels fraturosos de tornar-hi bon punt siguin restaurades la democràcia i la llibertat. Aquest criteri m'ha portat a consultar novament en el curs de les setmanes darreres, nombrosos elements representatius de la vida catalana; i les entrevistes directes, així com les comunicacions

rebudes de l'interior, em permeten de precisar encara més la síntesi de la voluntat de l'opinió catalana, i em crec en l'obligació de dar-ne coneixement a la Vostra Excel·lència.

> Catalunya, que segueix patint l'opressió de les deixalles del feixisme internacional que el règim del general Franco representa, havia tingut confiança que el fi victoriós de la guerra de les democràcies contra els règims totalitaris comportaria, amb el triomf de les Nacions Unides, la natural caiguda inevitable del règim esmentat. I sense comprendre com aquest pugui encara subsistir, el poble català, fidel als principis de democràcia i llibertat, desitja i espera en la seva gran majoria el retorn de la República, per fidelitat a la seva consciència nacional i als sense ideals polítics. Tot mantenint-se fermament oposada i apartada del règim que agabella el poder a Espanya, Catalunya aprofita tota avinentesa possible per fer clara manifestació de la seva fe catalana i republicana, i mai no negligirà el seu concurs i el seu esforç per enderrocar la dictadura franquista i retornar als pobles hispànics la llibertat i normalitat democràtica. Dada, però, la força dels instruments de repressió que el règim manté, pensa que per tenir dret que la simpatia desvetllada per aquesta causa de llibertat en l'esfera internacional, es ~~tradueix~~ tradueix en mesures concretes i eficients, i que la resistència, que ella manté amb heroica resolució, es relacioni i completi amb l'ajut determinat dels pobles que guanyaren la guerra contra els amics i aliats del feixisme espanyol. Hi ha, demés, el parer que cal coordinar tots els nostres esforços per atènyer aquest fi. És tan convincent com encoratjador el fet que tots aquells que em feren conèixer llurs punts de vista, coincidiren a deplorar, considerant-los altament nocius, els antagonismes i les lluites que divideixen els republicans.

>> En posar en coneixement de la Vostra Excel·lència aquest resum de l'opinió viva del poble català, he cregut que tenia el deure de dar-la també per meua, perquè la considero la més patriòtica i adient. En recolzar-la, vull reiterar la nostra adhesió als principis i institucions republicanes i la nostra lleialtat, i democràticament assumirem els pobles hispànics. I per ço com correspon a la més alta magistratura de

la República la missió de presidir i orientar els afers i relacions de caràcter internacional, crec que és escaient i oportú al·lugar a la vostra excel·lència l'expressió del desig que, per part de tots els republicans hispànics, s'envigoreixi llur força representativa, que cessin els atacs i les violències que enagyuen els esperits i augmenten les divisions, fent-los i tot semblar més llunyans que no són realment, i que, per damunt de tot, davant la pròxima Assemblea General de les Nacions Unides, en la qual no podrà deixar de tractar-se del cas espanyol, la causa de la República aparegui unida i enfortida, ferma en els seus principis, assenyada en la seva actuació, segura en la seva justícia, i compti ja amb el concurs incondicional de tots els que esperen, amb el pròxim restabliment de les institucions legítimes, de reintegrar els nostres pobles al concert de les nacions democràtiques.

>>En aquesta hora de tanta transcendència, i refiat que d'altres personalitats i organitzacions republicanes concordaran amb aquest esperit, m'és plaent, senyor President, de reiterar-vos el testimoni de la meua més cordial adhesió i estima.>>

El llençatge i l'estil dels documents oficials del Govern Irla em van fer suposar que eren redactats per Josep Carner, en funcions d'una mena de Conseller de Relacions Exteriors de Catalunya. I no vam trigar gaire a saber-ho confirmat.

El primer dels ~~arxius~~ documents adreçats a l'O.N.U. que acabava de reproduir començava parlant en nom del "Govern Autònom de Catalunya" i acabava amb la signatura de Josep Irla com a "President de la Generalitat". I entre els catalans d'Amèrica i els d'Europa es reprenia la gairebé vella polèmica entre els "catalans nacionals" i els "legalistes" o sigui entre els que donàvem per superat el règim autòmic imposat a Catalunya per les Corts Constituents republicanes espanyoles, tal com havien fet el President Companys i Carles Pi Sunyer en crear el Consell Nacional de Catalunya un cop acabada la guerra, i els que volien seguir parlant de la Generalitat del 17 d'abril del 1931 que havia vingut a substituir la República Catalana proclamada per Francesc Macià tres dies abans i que havia sotmès el nostre poble ^{com} a simple "regió" de la II República espanyola, gràcies a l'Estatut del 32.

Aquell mateix mes de setembre del 1946, la veterana revista nacionalista mensual "Ressorgiment", de Buenos Aires, que portava XXXI anys ^{d'existència} / ~~de publicació~~, dedicava el seu número 362 a tractar, novament, del tema en el seu ^{article editorial.} / ~~article editorial~~. I deia:

«Varis articles apareguts en el que va d'any a "Ressorgiment" - alguns amb signatura de companys de redacció - han estat objecte de rèplica per part d'elements prestigiosos en la política catalana radicats a França. Els nostres lectors ja ho hauran pogut comprovar en números anteriors. Recentment ha estat Antoni Rovira i Virgili - il·lustre historiador i escriptor - qui ens ha fet l'honor de posar un comentari a l'editorial nostre del mes de març en què ens lamentàvem que el Govern Català a l'exili emprés la denominació de Govern de la Generalitat de Catalunya en comptes del que nosaltres considerem més apropiat: Govern de Catalunya.

>> Rovira i Virgili en el seu article "Els noms i les coses" ("La Humanitat", 4 de juliol), diu que és una "qüestió curiosa i potser sobrera" la plantejada per nosaltres, és dir: "per alguns comentaristes de la premsa catalana de l'exili". I després diu que, al seu judici, es pot dir de les dues maneres, "i tan ben dit està de l'una com de l'altra". A continuació, referint-se a la premsa catalana a l'Amèrica, ens acusa de "massa lleugers de vegades" en les nostres afirmacions i comentaris per tal com - diu - l'actual Govern i el seu President usen indistintament les dues denominacions.

>> No creiem que escapés a la perspicàcia d'un home com Rovira i Virgili la intenció del nostre comentari. És veritat que a vegades el nom no fa la cosa, però, és inubitable, també, que tota regla té la seva excepció. I era ací, precisament, on creïem nosaltres que, per la importància de la cosa, es feia necessària l'excepció i, per consegüent, calia emprar la sola denominació de Govern i President de Catalunya. D'aquesta manera en signar conjuntament la declaració motiu del nostre comentari, l'honorable President Irla no s'hauria trobat disminuït de jerarquia al costat dels Presidents Giral i Aguirre. I nosaltres no hauríem hagut d'explicar a qui - estranger - se'ns acostà per inquirir el significat de Generalitat, mot interpretat entre Govern i Catalunya, que es tractava d'un nom històric, tradicional del nostre país, i no hauríem hagut d'extrafer el seu veritable origen per donar-li entenent que era un nom sinònim de sobirania.

>> Altrament no calia que Rovira ens digués que la denominació oficial i legal és la de President i Govern de la Generalitat. Si és precisament contra aquest seu oficialisme que nosaltres ens alçarem! Perquè tots sabem que és un nom imposat per les circumstàncies adverses; no pas aquell que emprà Macià en proclamar la República Catalana l'any 1931, sinó aquell que oficialment hagué d'emprar tres dies després de proclamada.

>> En fa l'efecte que Rovira, actualment, dona més importància al fet de servir fidelitat absoluta a la legalitat que ens reblà la cadena de l'esclau que suma de segles, que la internacionalització dels nostres ideals de llibertat nacional. Nosaltres en canvi, invertint els termes, preferim sempre que ens prenguin per allò que ^{és} ~~el~~ment som: catalans, i no pel que els altres volen que siguem, i que si encara ponem sota l'hegemonia o esclavatge de l'Estat espanyol, no és per voluntat nostra sinó pel fat advers.

>> Altrament, nosaltres, els catalans d'Amèrica - ens referim a aquells que hi vinguérem abans de l'ensulsiada de Catalunya i de l'exode tràgic - en tots els afers relacionats amb la nostra pàtria, parlem sempre en sentit estrictament nacional; mai no ens mou la passió política, perquè si personalment cadascun de nosaltres pot tenir idees o preferències polítiques, quan actuem ho fem despullats completament de tota idea partidista, amb la sola i única finalitat de servir Catalunya i els seus ideals d'alliberament nacional. D'ací que potser hàgim demanat molt en reclamar del nostre Govern, del Govern de la nostra pàtria, la denominació única de Govern i President de Catalunya. Per nosaltres, els escrúpols de caràcter legal no compten, car sabem bé que, en matèria de legalitat, en els tractes entre catalans i espanyols, no hi ha reciprocitat per part d'aquests últims.

>> I tant si se'ns creu pobres de sentit històric com si se'ns diu que no trepitgem terreny sòlid, nosaltres avui, com ja fèiem en els temps de la bencomunitat - com demà que a Catalunya s'adopti un altre denominatiu de Govern regional imposat per la legalitat oficial de l'Estat usurpador -, seguirem considerant únic Govern nostre, és dir de Catalunya, aquell que es formi per la voluntat dels catalans i ens inspirei confian-

ça. D'ací que actualment considerem que el nostre Govern, el Govern de Catalunya, sigui el que presideix l'honorable senyor Josep Irla, com en temps de la Mancomunitat ho fou el que presideix Enric Prat de la Riba.» L'editorial l'havia escrit el nostre estimat amic Hipòlit Nadal i Mallol. Potser va ser casual, però la següent Declaració oficial catalana, datada el dia primer de febrer del 1947, ja emprava el nom de Govern de Catalunya. ^{es} Veia:

«En aquesta hora de responsabilitat, encara el Govern de Catalunya ha manifestat als catalans el seu pensament i les seves determinacions, sempre totalment orientats vers l'alliberament de la Pàtria.

» Ressalten en els moments actuals els acords de l'Assemblea de les Nacions Unides, nova fita en el curs internacional del problema hispànic. Aquel primer resultat feble no hauria pas estat possible sense dos factors. L'un, l'heroisme dels resistents, prova incessant que la República no era oblidada i que ni per un moment deixava de reivindicar-se per a ella el dia de guerra. L'altre, la solidaritat espiritual i activa, en cada país, amb la nostra causa per part de les seccions intel·lectuals, del públic sà i sensible a les causes de la llibertat i de les organitzacions obreres. Gràcies a llurs iniciatives, l'afer hispànic gaudeix a tot arreu de calides i durables afectacions i simpatia.

» Ara, convinguda ja la quarantena per al règim franquista, el Govern de Catalunya, parlant en nom d'un esperit secular de llibertat, vol, tanmateix, denunciar un recurs habitual dels règims de força: el suposat argument que la continuació de llurs maltractats que es produeix en tot el món atempta a la dignitat nacional. En oposició a aquest concepte, Catalunya, sempre tant ella mateixa, sent i exalta la col·laboració de tots els pobles i voldria emmerçar-se en una obra conjunta que garanteixi per a tots les valors humans i els estímuls d'una vida millor. Per igual causa recull amb emoció les paraules que, en diversitat de llengües, són adreçades als pobles hispànics i se sent determinada a correspondre a llur missatge de fe i confiança.

» S'avé amb la significació permanent de Catalunya la condemna universal rotunda del règim franquista. Els acords de les Nacions Unides evidencien el sentit d'aquella guerra en la qual no solament forem objecte de l'agressió feixista contra la democràcia

cia hispànica, sinó que igualment ens veiem distingits amb un oïl particular, motivat per la nostra promptitud a abatre la sublevació, per l'existència del nostre règim autònom i per la nostra condició de democràcia autèntica. Lluitarem tots plegats en defensa dels ideals que més tard foren inspiració de les democràcies vencedores. Tot el que faran les Nacions Unides per contribuir a resoldre el cas d'Espanya obeirà a un deure de rehabilitació i de justícia. En prendre nota de l'avantatge obtingut, ens pertany de perseverar fins que en l'Organisme de les Nacions Unides la consciència mundial assolixi el restabliment del dret conculcat. Per la nostra part, ens comprometem a recórrer, amb els pobles hispànics, al ràpid recobriment d'un règim de normalitat democràtica. Demostrem, doncs, al món la nostra capacitat política i la maduresa que hem guanyat en les adversitats; i, sobretot, posem fi al turment del nostre poble.

>>> Amb incerta tristesa el Govern de Catalunya ha rebut el càrrec de dolor imposat a aquest poble nostre. Ha estat sempre atent a la crueltat dels opressors que, encara que la vulguin fer passar per atenuada, la mantenen candent i marquen la vida col·lectiva amb un seguit de males abominables. Està atent a les dificultats de l'economia catalana, altre cop hostilitzada per una mala voluntat que encara agrua en la contralització, la immoralitat i la ineptitud. Està atent a la situació insostenible d'obrers, pagesos, menestrals i de tothom que treballa; tots ells, a l'ombra de les pretenses milions socials, viuen en un règim de servitud, sense desenvolupament de llurs creïbles més essencials i en un nivell de vida que voreja, si no ho és, la indigència. Està atent al clima d'encomiment, fatigues, fam i misèria al qual es troba condemnat un poble que amb el seu treball tenia guanyada una condició de vida ben estant. I atent a tot - avui més que mai - , es disposa a tot el que calgui per precipitar la fi dels dies calamitosos.

>>> Tant per motius de raó com d'eficàcia, el Govern parteix del principi de la comunitat institucional catalana i republicana. No fer-ho així seria reconèixer la raó de la força, acceptar la injustícia passatgera, llençar com una nosa el nostre ésser, sola insignia resplendent que ens resta, mantenir la darrera expressió de la voluntat democràtica del nostre poble - aquesta ~~raó~~ voluntat el lliure exercici de la qual

vol a restaurar - i contraria la línia històrica de la Renaixença Nacional. En la Generalitat restaurada, que en l'època moderna recollí per primer cop en motlle estatal la voluntat política catalana, culmina el procés del nostre desenvolupament. Defensar, en vista d'aquests mèrits, la continuïtat institucional i ideològica l'esperit profund que neix en la lletra estricta de l'origen positiu i institucional. Les institucions no són per a un grup o sector; són per tots i a tots han de servir vincle de conciliació, defensa del dret i garantia legal. Afectem el caràcter nacional de les institucions, lla, d'unió, en el present, entre la llei que el poble català ahir va donar-se i la que vulgui donar-se demà.

» El Govern ratifica una vegada més l'unió decidida que ja s'ha donat a conèixer-se, i que talment coincideix amb els acords de les Nacions Unides. Així, doncs, que la normalitat política que succeeixi la dictadura franquista, ha de tenir com a primera objectiu una consulta popular amb sufragi universal que permeti de recollir l'expressió de la lliure voluntat del nostre poble, expressió que tots nosaltres ens comprometem a facilitar i a acceptar. En el règim democràtic que volem per a Catalunya, caldrà que la nova etapa comenci amb l'ordre assegurat, garantint sobretot per voluntat cooperant de tots els sectors polítics, en pla nacional.

» En la seva qualitat de dipositari del dret català, el Govern afirma que a Catalunya l'expressió de la voluntat democràtica pertoca al nostre poble, i que ha d'ésser presidida per un Govern que el representi. Cal tenir en compte que per als catalans, a més de la qüestió del règim polític, econòmic i social, hi ha la qüestió nacional. Per això afegim que la consulta popular haurà també de comprendre l'expressió de la voluntat nacional catalana.

» Aclarim que el Govern no es considera pas un organisme tancat; repetidament foren invitats a entrar-hi elements d'altres sectors polítics que li conferien més amplitud. Només en ell pot cabre, dignificant-se per suprema avinença, la voluntat de tots. I és obvi que, relativament al pla de la normalització democràtica instat per l'O.N.U. són els governs republicans, ajustats a ~~la~~ la forma que calgui, els que podran assegurar-nos el positiu caràcter democràtic tant en l'aplicació com en els resultats.

el dret als assisteix i ofereixen la major garantia per procedir imparcialment les eleccions que iniciaran la nova tasca de pau i de reconstrucció.

» La preocupació central del Govern es gira cap als catalans de dins de Catalunya. Propòsit del Govern ha estat sempre el contacte cada vegada més íntim i eficaç amb les forces polítiques i socials, amb tots els patriotes de l'interior; el patrocini de l'entesa i l'acció conjunta reclamades pel propòsit comú; el recolzament de tota iniciativa i actuació que contribueixi a l'emancipament del país franquista i al redreç del nostre poble. Voldríem que les forces catalanes de la resistència es veïes sin aplicades en un organisme representatiu nacional sota l'autoritat del Govern de Catalunya. Aquesta tasca d'unitat patriòtica, aquesta conciliació estovangua força, és condició primera de tota obra de recobriment. A ella cridem als catalans; a ella hem d'anar tots nosaltres sense reserves, i quan més aviat millor.

» Hem anat seguint amb emoció les gestes de la resistència catalana; i en adreçar als seus rengles la nostra fervorosa salutació, valorem llur exemple i eficàcia. La resistència activa enardeix la moral del nostre poble, esperona la solidaritat internacional, destorba i fereix el règim, li dona aspecte de precària inestabilitat i en prepara i precipita la caiguda. Juntament amb ella, una altra mena de resistència - amor^{ia} la nostra parla, honora els nostres sentiments ultratjats, superficialment hostil i impenetrable - va imposant-se cada vegada més; anuncia, també ella, de la batalla decisiva. I ja no cal sinó que la resistència s'estengui i s'intensifiqui, i determini aquell ambient^{en} rarit que asfixia un règim. En altres hores, i de menor transcendència, el nostre poble s'ha redreçat en un d'aquells grans alçaments que tot s'ho porten, que apleguen totes les voluntats i les subordinen al sentiment col·lectiu; mostra per als externs, de la nostra força democràtica. En aquesta hora d'extraordinària gravetat, hem de seguir i superar aquells exemples. De cap manera bastaria un abrandament sentimental. Davant les incerteses de l'etapa que comença, serà necessari un criteri clar, just, constant. Per a l'empresa de reconstrucció material i espiritual, hi ha encara en el nostre poble reserves sorprenents de capacitat creadora. La feina no ens espanta; bell punt hi som posats, el treball se'ns torna goig. Obcim al manament d'aquell ideal

que dóna preu a les nostres vides. Es amb aquest esperit obert, fraternal, nacional, sense partidarismes ni prejudicis, que el Govern de Catalunya crida avui els catalans a l'alta empresa de tots. - París, 1er, de febrer del 1947.

Mentrestant, al cap de dos anys d'haver-se acabat la IIa. Guerra Mundial, la Conselleria de Finances de la Generalitat de Catalunya, traspassada a França, ja no es recordava o no sabia que encara hi havia una multitud de compatriotes que necessitaven ajut. I va ser el Govern Irla qui es va preocupar de veritat de crear un autèntic Servei d'Ajut comptant amb la cooperació dels catalans d'Amèrica que, modestament, feiem el que podíem.

Es deia que ja s'havien acabat els diners oficials i calia recórrer als considerats com a privilegiats perquè havíem anat a parar a l'altra banda de l'Atlàntic.

El mes de març del 1947, els Serveis d'Ajut de la Generalitat o del Govern de Catalunya a l'exili, publicava la nota següent:

«L'atenció que es deu als catalans residents en diverses nacions americanes que, en un gest exemplar de solidaritat, han tramès expedicions de queviures, peces de vestir i medicaments als nostres companys més necessitats que viuen a França, obliga als Serveis d'Ajut de la Generalitat de Catalunya a donar una concisa informació de com han estat distribuïdes les trameses rebudes.

>> Del Casal Català de Mèxic, vingué una primera expedició de peques interiors que fou distribuïda entre mutilats i invàlids de guerra catalans. Una segona, del mateix caràcter, s'està distribuïnt actualment, també entre mutilats i invàlids, als quals s'han afegit tuberculosos hospitalitzats.

>> Una tramesa de medicaments i productes farmacèutics, rebuda del Comitè d'Ajuda Sanitària als Exiliats a França, de Mèxic, fou degudament repartida mitjançant els bons serveis de l'Agrupació de Metges Catalans, entre els hospitals francesos on hi havia en tractament malalts catalans.

>> Als vols de Nadal, es rebé una important partida de queviures, juntament amb alguna peça de vestir, procedent del Comitè d'Unitat Catalana, de Buenos Aires. Tot seguit es

372
féu una distribució dels articles més adients entre els catalans que en aquelles
diades es trobaven en hospitals i sanatoris. Actualment, i a l'abonament de deman-
des més urgents que resulten del Cens de Catalans necessitats que ultimem els ser-
veis d'ajut, s'entà distribuint la resta de l'expedició.

>>Altra tasca acoaplerta pels Serveis d'ajut ha estat la redistribució de paquets
procedents del Centre Català de Santiago de Chile, els quals ja vanien amb destina-
riú directes. Per a evitar pèrdues en la redistribució es procedí a la verificació
de totes les adreces que portaven aquests paquets. Acaba d'arribar, procedent del ma-
teix Centre, una nova expedició de paquets, de destinació ja coneguda, els quals es
trameten en la forma ja indicada.

>>Tant pels treballs d'informació com a distribució, els serveis d'ajut compten amb
la col.laboració del Cercle Catalans i altres organismes, polítics i apolítics, que
volen cooperar a aquesta obra.

>>Avui que l'ajuda dels Catalans d'Amèrica envers els nostres compatriotes necessi-
tats residents a França ja ha pres una substancial importància o volum, els serveis
d'ajut de la Gran Col.laboració agraeixen als donants la seva col.laboració i es complacen
a donar compte de la marxa de les seves tasques, organitzades de manera que assegurin
adecuadament la distribució de les noves expedicions que van arribant, fruit d'un
generós impuls de solidaritat patriòtica catalana. >> París, març del 1947.

El Govern de Catalunya a l'exili continuava preocupant-se dels problemes de l'in-
terior del nostre país i dels que afectaven als exiliats d'Europa i Amèrica; manifes-
tava públicament la seva solidaritat amb el poble basc amb motiu de la vaga del Pri-
mer de Maig; combatia la llei franquista de Successió; denunciava la desnaturalització
que feia Franco de la fórmula pacificadora aprovada per les Nacions Unides.

Mentrestant, els catalans de Mèxic divulgàvem una extensa apel.lació a la IIa.
Assemblea de la U.N.E.S.C.O. en defensa de la nostra cultura, signada per la Delega-
ció de la Fundació "Ramón Llull", el P.E.N. Club Català i la Confederació d'Organit-
zacions Catalanes d'Amèrica (novembre del 1947).

L'ampliació del Govern de Catalunya a l'exili no es va poder realitzar del tot fins que s'hi va poder incorporar Manuel Serra i Moret que vivia exiliat a Buenos Aires. I quan, camí de França, va passar per Mèxic, el vam veure molt satisfet i animat. Però aquell primer i únic govern d'exili que hem tingut no va durar més enllà de 20 mesos perquè pel gener del 1948, Manuel Serra i Moret es declarava incompatible amb Joan Comorera, i el President Irla, potser preveient que aquella dimissió en portaria d'altres, va decidir dissoldre el govern que havia presidit des del mes de maig del 1946 fins al mes de gener del 1948.

I ⁽²⁰⁾ comunicava en una nota datada el dia 23 de gener, que deia:

«Tal com estava anunciat, ahir tingué lloc la reunió del Govern de la Generalitat, en el curs de la qual s'estudià la situació creada en virtut dels esdeveniments que darrerament s'han produït.

»El molt Honorable Senyor President de la Generalitat, després de les converses sostingudes aquests darrers dies amb diverses personalitats representatives de la vida política i espiritual de Catalunya i de les opinions expressades en el Consell, manifestà als senyors Consellers que el Govern es trobava en crisi i afegí el seu desig d'adreçar-se, en el més breu termini, a l'opinió catalana per tal de fer-li conèixer les seves decisions.»

L'endemà, el President senyor Irla s'adreçava als catalans de l'interior i de l'exili, des dels micròfons de Ràdio París, exposant la situació política originada per la crisi. I afegia:

« davant, doncs, de l'estat actual de les relacions entre les diverses forces polítiques i sindicals catalanes, després d'haver escoltat l'opinió de les personalitats més representatives de la vida política i espiritual de Catalunya, i tenint en compte, per altra part, la necessitat ineludible de prosseguir sense treva la tasca que el destí ens imposa, he decidit donar per acabada la missió de l'actual Govern.

» L'obra de la Generalitat, però, no pot sofrir cap interrupció i continuarà exercint-se amb l'esperit patriòtic de sempre.

» No hi ha, en la meua decisió, ni canvi en el meu desig de constituir un nou Govern

ni abandonó de cap dels nostres drets. Desitjo fermament que ben aviat s'estableixi un clima d'entesa que faci possible la realització dels meus propòsits.

>7Conscient del que representen les institucions catalanes, continuaré considerant-les com la raó suprema de la nostra personalitat nacional.>>

I cinc dies després, la Secretaria de la Presidència - per a la qual havia estat designat Víctor Torres i Perenya -, comunicava aquesta altra nota:

<<El Molt Honorable Senyor President de la Generalitat de Catalunya, d'acord amb el seu darrer missatge, adreçat als catalans i mentre no pugui realitzar el seu propòsit de constituir un nou Govern, encarregarà a les personalitats que cregui més qualificades - donada llur significació en la vida política i espiritual de Catalunya - aquelles missions que a cada moment puguin presentar-se.>>

El President Irla ha decidit, també, crear una Secretaria General de la Presidència, encarregada de coordinar tots els seus Serveis i especialment les seves relacions amb l'interior de Catalunya i amb les organitzacions catalanes escampades arreu del món.

Passava, però, que hi havia actituds amagades, situades al marge i en contra de la voluntat de servei del President Irla. Hi havia algú que sempre s'havia declarat enemic de l'existència d'un govern d'exili com el que tenien els bascos i els republicans espanyols i com el que haurien pogut tenir els gallecs si els republicans espanyols haguessin "concedit" a temps l'Estatut d'Autonomia de Galícia. I per haver-se'n oblidat, els amics nacionalistes gallecs s'havien d'acontentar amb el seu Consell de Galícia, residenciat a la República Argentina.

L'existència i activitats d'un equip governamental com el català, comporta unes despeses imprescindibles i qui tenia la clau de la caixa no es volia desprendre dels fons que administrava ell tot sol, sense rendir comptes a ningú, amb el pretext que ell n'era el responsable. Per que era ell qui els havia manat de traslladar a l'estranger? Això ^{era} no cap raó i si volia participar en la formació dels pressupostos res millor que incorporar-se al Govern i, si la majoria ho volia, podia continuar exercint el càrrec de Conseller de Finances. Però tampoc no volia formar part de cap Govern.

També hi havia qui, entre la majoria parlamentària de Catalunya, es manifestava partidari de formar un govern de base estrictament parlamentària i només de representants de les minories autènticament antifeixistes o sigui que la minoria de la Lliga no hi podia entrar i tampoc la unipersonal de la Unió Democràtica de Catalunya, el partit del malaguanyat Manuel Carrasco i Formiguera (1890-1938) que, no sabem per què, sempre va ser considerat com un partit feixista, quan l'home més representatiu ^{era} ~~era~~ afusellat a Burgos ~~en~~ en plena guerra.

La deixadesa d'uns quants i el campí-qui-pugui d'altres, que s'havia produït entre els nostres diputats que van passar la frontera, permetia de trobar moltes excuses a l'hora de rendir comptes de les pessetes i divises que havien estat traslladades fora del territori de la Catalunya estricta amb tota impunitat.

Però el President Irla volia completar els seus informes amb el parer de les masses populars catalanes perquè no es podia confiar dels diputats que s'havien dispersat i, pràcticament, havien abandonat el càrrec.

Per això, el mes de juny del 1948, el President Irla encarregava a Carles Pi i Sunyer una missió patriòtica i molt especial prop de les col·lectivitats catalanes d'Amèrica, tant dels antics residents que encara es sentien catalans com de les formades per exiliats polítics lleials. I la Secretaria establí contactes amb l'interior.

Pissortadament, a finals d'aquell mateix any moria Pompeu Fabra i pel desembre de l'any 49 perdíem Antoni Rovira i Virgili, en funcions de President del Parlament de Catalunya.

El dia 23 de juny de 1948, Carles Pi i Sunyer arribava a la ciutat de Mèxic, procedent de Montevideo, Buenos Aires, Santiago de Xile i Panamá. I sortint de Mèxic aniria a Nova York, on ^{trobaria} ~~en~~ el nucli més actiu al servei de la causa nacional catalana, no solament de cara als ciutadans nordamericans sinó també als organismes internacionals d'ençà de l'any 1943 que va començar a divulgar els documents i les activitats del Consell Nacional de Catalunya establert a Londres ~~el~~ l'any 1940.

Arran de la visita de Carles Pi i Sunyer a Mèxic, vaig donar un resum de l'orienta-

ció política que s'havia suggerit i en vaig fer una crònica per a la revista "Res-sorgiment", de Buenos Aires (juliol 1948) amb aquest títol: "Una nova etapa de la política catalana" :

«L'estada de Carles Pi i Sunyer per terres d'Amèrica i el canvi d'impressions que ha permès de fer-hi sobre el moment polític d'ara, ens porta a exposar el nostre pen-sament sobre els principals problemes de l'hora actual. I voldríem que les opinions que s'han manifestat aquests dies a l'Uruguai, a l'Argentina, a Xile, a Mèxic i als Estats Units, amb motiu del viatge de retorn a Europa del que fou president del Con-del-sell Nacional de Catalunya, no restessin en el clos/reduit nombre de ciutadans que hem tingut l'avinencesa de prendre part en aquestes converses sinó que, tractant-se com es tracta de problemes que afecten els interessos morals i materials del nostre poble, fossin tots els catalans els que hi pensessin amb interès i es decidissin a cooperar activament en la tasca de reconquerir les nostres llibertats nacionals...

»L'etapa de ~~l'estricta~~ l'estricta legalitat ha quedat closa i ja estem tots d'a-cord en entrar en l'etapa constituent per a decidir no tan sols el sistema de rela-cions entre les diverses nacionalitats que integren l'Estat espanyol sinó també per a decidir el contingut polític, econòmic i social de Catalunya; exigint el respecte a la voluntat, democràticament expressada, dels catalans, dels bascos i del gallecs pel que fa als ~~problemes~~ respectius problemes nacionals i disposats a concertar una acció conjunta dels tres pobles amb els republicans i socialistes de llengua caste-llana, partidaris d'una més cordial convivència contra el règim franquista i contra el restabliment del règim monàrquic que seria l'hereu de la Palange i a b el qual mai no serien possibles les míimes llibertats individuals i col·lectives.

»Tal com ha sostingut Carles Pi i Sunyer des de les planes de "la Humanitat", de Pa-rís, les Institucions de la Catalunya autònoma s'han d'adaptar a les circumstàncies del moment i actuar de cara al futur immediat. No podem restar presoners de la lletra de la Constitució de la República Espanyola ni de l'Estatut atorgat a Catalunya. Han passat molts anys i moltes coses ~~han~~ envellit perquè seguim amb la vista girada vers el passat quan hem d'aspirar a un futur molt més prometedor que l'etapa compresa

entre 1931 i 1939. L'experiència d'aquell passat ens ha de permetre d'evitar els errors vomegos i, per evitar-ho, hem de començar per prendre, des d'ara, les mesures indispensables que assegurin un respecte absolut a la voluntat majoritària del nostre poble i al dret de Catalunya a la seva llibertat.

> Pensant en tots aquests problemes, hem vingut propugnant la constitució d'una Assembla o Consell consultiu, amb la participació dels diputats del darrer Parlament de Catalunya i de les noves promocions de dintre i de fora de la nostra terra per tal que tots els catalans nacionals d'avui pugin ésser escoltats. Hem estat i seguim sent partidaris de l'existència d'un Consell Executiu integrat per un nombre reduït de persones, representatives de les diverses tendències polítiques i socials de la democràcia catalana; un Consell Executiu que no sigui simplement simbòlic sinó, dinàmic, emprenedor, capaç de saber aprofitar totes les avinenteses interiors i internacionals a favor de la nostra causa; un Consell Executiu que es guanyi el respecte, l'admiració i l'agraïment dels catalans de dintre i de fora de la Pàtria. I per a una major eficàcia de la tasca d'aquest Consell al Continent Americà caldria que no menés unes Delegacions de Catalunya als països de més contingent de catalans i que el Cap d'aquestes Delegacions tingués categoria de Conseller i fos assessorat per les representacions de les forces democràtiques catalanes que constituïssin el Bloc i pels antics residents.

>> Carles Pi i Sunyer, com a portaveu del President Irla, ha parlat a Buenos Aires, a Santiago de Xile i a la capital de Mèxic de la necessitat de coordinar totes les activitats culturals i patriòtiques per a una major eficàcia de la nostra acció col·lectiva, independentment de l'acció específicament política que portin els partits per mitjà del projectat Bloc Catalanista i Republicà. I ens plau de constatar la plena coincidència de criteri entre el President Irla, Carles Pi i Sunyer i les col·lectivitats catalanes d'Amèrica que darrerament i al cap de dos anys d'un intercanvi de propostes i suggerències crearen l'organisme coordinador de l'acció patriòtica i cultural que porta el nom de Confederació d'Organitzacions Catalanes d'Amèrica. Un organisme que, a través de les entitats adherides, permet la col·laboració no solament dels

refugiats polítics sinó també dels compatriotes antics residents. Permet la col.laboració de tots els catalans nacionals en aquestes tasques que són d'avui, de demà i de sempre i dona a la Confederació d'Organitzacions Catalanes d'Amèrica, com donarà a la que creïn els centres catalans de França i d'altres països del vell Continent, una ferançça de continuïtat fins i tot per quan els que avui som refugiats retornem a la nostra terra i aquestes organitzacions restin vivents i actives a mans dels que hagin fixat i fixin la seva residència temporal o definitiva lluny de Catalunya però que no hagin volgut ni vulguin perdre llur condició de catalans.

>>Resumint: La nova etapa de la política catalana que ara comença pot ésser molt profitosa per a la nostra causa nacional si, tots pl gats, sabem posar per davant dels interessos i de les simpaties personals i de partit els suprens interessos de la Patria.>

Anaven passant els mesos i la política del President Irla estava estacionada sense saber-ne nosaltres els motius. I el mes de febrer del 49, Manuel Serra i Coret ens donava una gran sorpresa acceptant un càrrec de ministre sense cartera en el nou Govern republicà espanyol que presidia Alvaro de Albornoz. Un fet tan sorprenent que el nou Consell Directiu de la Comunitat Catalana de Mèxic va decidir preguntar-li els motius d' aquella col.laboració que ens havia agafat tan de sorpresa.

El nou Consell Directiu de la Comunitat Catalana de Mèxic estava format per una bona majoria de militants significats del partit Esquerra Republicana de Catalunya. ~~El seu~~ havia estat elegit president amb Ramon Corvera, vicepresident primer, Antoni Collet i Corber, vicepresident segon, Josep Maria Francesc, secretari, i Jaume Camps i Irla, Ramon Rabregat i Maria Roca, vocals.

La carta deia així:

<<Després d'haver pres possessió dels respectius càrrecs els membres del nou Consell Directiu de Comunitat Catalana de Mèxic i un cop represa l'activitat patriòtica de la nostra entitat, ens plau de salidar-vos molt cordialment i dir-vos, una vegada més, el nostre ferm propòsit de seguir treballant al servei de Catalunya i de la seva llibertat.

380

En examinar les qüestions plantejades en el darrer període de Comitè, ens trobem amb el dossier relatiu a la vostra estada entre nosaltres, al vostra trasllat a França i a la consegüent presa de possessió del càrrec de Conseller del Govern de Catalunya a l'exili. Hem vist que després del vostre pas per Mèxic i de les converses tingudes amb l'anterior Consell Directiu sobre la tasca que us proposàveu realitzar des del govern - i per a la qual us confiàrem, juntament amb les més importants entitats germanes d'Amèrica, la nostra representació davant del President Irla i prop dels estimats compatriotes de l'interior de Catalunya i de França -, vindria la vostra dimissió i tot seguit la dissolució dictada pel President Irla. I, ara, de cop i volta, les agències periodístiques ens informen que heu acceptat un càrrec de ministre sense cartera en el nou Govern de la República que segueix presidint Alvaro de Albornoz. Aquesta notícia inesperada ens ha fet decidir a demanar-vos, si us plau, de fer-nos un breu resum de tot el que ha passat i que ha culminat amb la vostra incorporació al Govern de la República.

>>No ens podem estar de dir-vos la nostra inquietud pel fet de veure figurar el vostre nom en un Govern la declaració política del qual no creiem que ens treui de dubtes respecte les seves intencions sobre el futur immediat de Catalunya, perquè els homes més representatius d'aquell govern mai no s'han distingit per llur interès en comptar amb la col.laboració de Catalunya, Euzkadi i Galícia. La nostra inquietud augmenta en veure absents del dit govern les representacions basca i gallega que, amb Catalunya, constitueixen la Triple Aliança per la qual heu treballat tant i sense la col.laboració del poble de la península hispànica no es podrà fer res de positiu per retornar la democràcia i la llibertat a la Península. L'absència de bascos i gallecs ve agreujada per la presència d'un general - José Asensio Torrado -, que sempre s'ha manifestat contrari a les aspiracions nacionals d'Euzkadi, Galícia i Catalunya. Segons el general Asensio no podem fer cap mena d'acció internacional perquè la Constitució de la República, que considera del tot vigent, reserva l'exclusiva de les relacions exteriors al Govern central. La qual cosa significaria, per a vos, la prohibició de continuar la lloable i persistent tasca internacionalitzadora del nostre problema.

~~de Torrado~~

~~el Govern~~

>>Per tot això, us estimaríem molt que volguéssiu dedicar-nos uns moments i fer-nos un breu informe sobre totes aquestes coses que seran plantejades en la propera assemblea general de Comunitat Catalana de Mèxic.>>

Signàvem aquella comunicació: Miquel Ferrer, president; Ramon Carverà, vicepresident primer; Antoni Soler i Torner, vicepresident segon; Josep Maria Francès, secretari; Jaume Camps-Illa, Ramon Fabregat i Marian Roca, vocals.

La resposta de Serra i Moret va ser de caire particular i es va dir, confidencialment, que es trobava a França, li havien demanat la col.laboració concreta de fer-los d'enllaç amb els laboristes britànics, perquè ~~se~~ parlava anglès i perquè sabien que hi tenia bones amistats i, perquè no dir-ho, necessitava viure... Cosa molt humana.

No érem pocs els catalans d'Europa i d'Amèrica que estàvem impacients de veure els resultats de la ^{nova} política oficial de la Presidència de la Generalitat a l'exili després d'haver anunciat que es disposava a crear unes Delegacions o la reorganització del Govern de Catalunya.

Triarem un parell de les comunicacions que fóren adreçades al President Irla expressant la impaciència de veure la formació d'un nou Govern i d'una represa d'activitats al servei de la nostra causa.

Josep Quero-Molares, ex Conseller de Justícia de la Generalitat, de París estant i amb data del 12 d'octubre del 1949, deia al President Irla:

<<En prendre comiat vostre, després de l'àmplia i agradable conversa tinguda a la Presidència de la Generalitat el 17 del mes passat, us declarava el meu propòsit de donar coneixement a l'opinió, en una lletra, d'alguns temes que havien nodrit durant més d'una hora la meua visita. En el vostre silenci he vist una aquiescència encoratjadora i avui realitzo la meua intenció...

>>El temps passa. Cal refer les institucions. La Generalitat és la conjunció d'un Parlament. El nostre Partit majoritari en el Parlament - Esquerra Republicana de Catalunya - no ha volgut mai convocar-lo, malgrat una petició formal d'un gran nombre de diputats. No tenim Diputació Permanent. És un gran error. Valgui's o no, els diputats catalans tenen una investidura directa i democràtica del poble. ² Per què ens hem

privat d'aquest instrument que estava a les nostres mans i hauria pogut proclamar davant del món els drets inalienables de Catalunya ? Mai no és tard per a rectificar.

>> És necessari un govern d'unitat o de partit i, si no és possible, simplement representatiu, i en aquest sentit jo em permetria d'assenyalar-vos la gran figura de l'artista universal que comparteix el nostre exili, per a presidir-lo. Catalunya necessita, avui més que mai, fer arribar la seva veu als congressos i reunions internacionals i a les cancelleries estrangeres per tal de proclamar els seus drets democràtics, denunciar els abusos i alleugerir la repressió moral i material que pateix el poble. Sense descans, continuament, amb la mateixa constància que la misèria i la persecució s'abaten damunt de la terra catalana. ¿O és que seríem indiferents als colors dels nostres germans, embolcallats en un exili benestant ? No hem de deixar que l'opinió internacional es desentengui del nostre problema perquè aleshores vindran més fàcilment els ajuts financers que el franquisme pidola per tal de sobreviure.

>> Juntament amb aquesta actuació pública a l'exterior, hem de veure la possibilitat d'una reagrupació efectiva i eficient a l'interior. Establim, doncs, un ample i sincer contacte amb les forces liberals i obreres republicanes a través de llurs organitzacions. Viure en la ficció, com ara, és vetllar un cadàver. Els exiliats, la gran majoria dels exiliats ens neguem a admetre-ho. Moltes són les fulles mortes que un dia la democràcia catalana arrossegirà, però l'arbre és viu i reb otarà. Ajudem-lo podant les branques malaltes.

>> Fa deu anys que esperem. Ens cal sortir de la via morta on som i seguir nous camins. Tinguem fe i consciència de la nostra missió. Meditem aquestes paraules d'un moralista francès: "El present no és mai la nostra fi; el passat i el present són els nostres mitjans, sols l'esdevenidor és la nostra fi." Aquest esdevenidor és Catalunya ... >>

I aquell mateix mes d'octubre alçava la veu el Consell de la Comunitat Catalana de la República Argentina. I deia:

<<Essent adreçada als "catalans nacionals" i "a tots els homes de llibertat i justícia", la declaració que amb data del 30 de maig darrer ha fet pública el Consell Exe-

cutiu d'Esquerra Republicana de Catalunya, el Consell de la Comunitat Catalana de la República Argentina es creu en el deure de fer sentir la seva veu amb motiu d'aquella declaració.

»El Consell de la Comunitat Catalana als regles del qual figuren membres provinents de la quasi totalitat de les societats de catalans de l'Argentina, no és un partit polític; és, simplement, una entitat composta d'homes de llibertat i justícia; és una entitat nascuda ~~en~~ els moments incerts en què els catalans no tenien govern; constituïa abans que es formés a Londres el Consell Nacional Català, és l'entitat restauradora, l'any 1941, dels Jocs Florals de la Llengua Catalana lluny de la Pàtria.

»Analitzant detingudament el document d'E.R.C. i deixant a part la polèmica a què pot donar lloc; prescindint també d'errors i omissions comesos, declarem que si, com creiem, és sincera la declaració d'Esquerra, acceptarem que nosaltres - i amb nosaltres estem segurs que ho faran molts catalans -, expressem el nostre pensament i allò que és més que un pensament, el nostre fervent anhel quant al futur de la política catalana.

»El primer pas a fer, al nostre entendre, s'ha d'encaixar a la constitució de govern. Aconsellàrem la composició d'un govern amb figures de relleu autèntic en els camps de la ciència, l'economia, l'art i la política. És necessari comptar amb homes de relleu internacional. Preconitzem la formació d'un govern lliure de compromisos, que tingui l'exclusiu deure de servir la pàtria d'una manera imparcial i objectiva. Homes que durant el període franquista han demostrat llurs valors morals i cívics guanyant-se l'afecte general dels catalans de la península, haurien d'ésser cridats a França pel President Irla, per tal de constituir govern sota la seva presidència. Homes de destacada actuació arreu del món haurien d'ésser invitats a entrar en el govern. Per què no citar alguns noms? La nostra posició independent ens permet de fer-ho. N'anomenarem dos: Pau Casals, la indiscutible primera figura de prestigi universal amb què avui compta Catalunya tindria la virtut de moure voluntats i d'atreure, com ho aconseguí Paderewsky per a la

seva pàtria. En segon lloc el doctor Josep Trueta, avui catedràtic titular a la Universitat d'Oxford, a qui el món científic conceptua entre els més grans cirurgians que beneficien la humanitat. És fàcil de comprendre com una elemental discreció no aconsella esmentar els noms dels consellers que caldria que sortissin de Catalunya.

> El nou govern hauria d'aconseguir l'ajut moral i material de l'interior tant com el dels nuclis de catalans d'arreu d'Europa i Amèrica. Hauria de treballar prop de les cancelleries i guanyar-se d'antuvi la simpatia, més tard el reconeixement. Per damunt de tot, però sense deixar transcórrer un dia, hauria de reactualitzar davant la consideració del món el nostre plet nacional. Immediatament, el govern hauria de nomenar representants a manera de cònsols i, si calia, d'ambaixadors, en les capitals principals tot esmenant l'error comès per la Generalitat la qual, per manca del contacte oficial que per conducta del seu representant hauria pogut mantenir arreu, no fou coneguda com a govern amb prerrogatives de legislar i de representació nacional. Rectificant, també, la incomprensió en què caiguéren els governants residents a França, els quals refusaren de considerar la necessitat d'aquelles representacions. És lamentable que una de les característiques dels catalans sigui la manca de condicions per conrear el difícil art de la diplomàcia, però és doblement lamentable que no ens adonem que, per mitjà de les representacions diplomàtiques, els pobles són escoltats i tinguts com a coscos jurídics vivents en les discussions internacionals.

>> En aquest mateix sentit, caldrà ampliar la col.laboració amb aquells nuclis ibèrics que siguin autèntics amics de Catalunya i que actuïn davant els organismes internacionals per tal d'obtenir aviat la restauració de la democràcia a Espanya.

>> El govern haurà d'iniciar les seves tasques fent una declaració que substanciï un programa per a l'efecte que Catalunya recuperi la seva llibertat: programa de contingut social, educatiu, econòmic, industrial, agrícola, etc. en el qual es contemplin les expressions més pregoneres de la generalitat d'estaments del nostre poble sense prevalences, favoritismes o perjudicis per a cap d'ells. Per valer, posar en pràctica en tot el seu exacte sentit la definició de "govern del poble per al poble". >>

Amb aquest motiu, en el número de "Ressorgiment" del mes de gener del 1950, vaig publicar un article signat amb un dels meus pseudònims - "Jeroni Fuster" - sobre el problema del nostre Parlament. I com que ~~xxax~~ la cosa havia de portar cua, crec que val la pena de copiar-lo perquè hi ha unes quantes dades que convé recordar:

«El traspàs del malaquanyat historiador i polític Antoni Rovira i Virgili - un dels venerables ancians del nostre exili que es mantingué fins a la mort, fidel a les seves fermes conviccions de català nacional i de republicà incorruptible - deixà vacant l'alt càrrec de president de la primera de les nostres institucions del règim autòmic: el Parlament de Catalunya.

» Rovira i Virgili s'havia manifestat públicament partidari del manteniment de les Institucions catalanes i admetia com a criteri lícit el de treballar i orientar l'acció dels catalans cap al règim constituent que s'haurà d'obrir tan bon punt s'acabi l'actual dictadura espanyola i les que puguin substituir-la. Però resistències incomprendibles de tipus partidista el tenien lligat de mans i no li fou possible de posar en peu la Institució per ell representada després d'ocupar la Presidència de Catalunya l'Honorable Ciutadà Josep Irla.

» El problema de la subsistència i actuació del Parlament de Catalunya ha estat plantejat diverses ~~xxgans~~ vegades durant el nostre exili. Un grup de diputats d'Esquerra Republicana de Catalunya reivindicà, endebades, els drets del Parlament Català per camí de la Institució presidencial. La majoria de diputats que integraren o integren la Diputació Permanent de les Corts Catalanes, en un document datat el 26 de gener del 1944 declarava que "el Parlament Català subsisteix de ple dret mentre el President de la Generalitat no convoqui noves eleccions. D'acord amb l'Estatut interior, el Parlament nomena i separa el President de la Generalitat el qual no pot delegar les seves funcions de representació; només pot delegar les funcions executives però únicament a un membre del Consell de la Generalitat. El Consell de la Generalitat no pot existir sense el vot de confiança que li atorga el Parlament".

» Abans d'aquesta declaració de la majoria de diputats de la Diputació Permanent - feta amb motiu de la delegació de funcions a Miquel Santaló, aprofitant el seu tras-

llat a Mèxic --, el nostre estimat amic Manuel Serra i Moret ja havia fet el que calia, en funcions de vice-president segon de la institució parlamentària, en adreçar un qüestionari als diputats catalans preguntant-los "si consideraven caducat o subsistent el mandat i representació; si entenien que el Parlament havia de considerar-se vigent o disòlt i, en cas de considerar-lo en vigència, quina actuació consideraven aconsellable". Antoni Dot i Arxer, en funcions de secretari de la Diputació Permanent, diu que li contestà trametent-li còpia de les Actes de la dita Comissió des del 15 d'agost del 1942 i dels acords presos en la reunió del 25 de setembre del 43, considerant que aquests documents donaven resposta a la consulta. Tot això ho tingué el propi Serra i Moret en un treball publicat al desaparegut periòdic "Vivenc" dels Annals de la Societat Catalana d'Estudis Polítics, Econòmics i Socials, de Buenos Aires, amb data de febrer del 1944. I comentava un altre treball aparegut al mateix full amb el mateix títol "La figura jurídica del President de la Generalitat", l'autor del qual fou Pere Mas i Perera. Coincidien ambdós estimats amics en considerar que "la legalitat catalana és el Parlament elegit per sufragi universal, directe i secret, el qual Parlament elogeix al seu torn el President de la Generalitat. El Parlament - afegien - és la primera de les institucions de govern - la fonamental -, la seva extinció representaria l'extinció completa de la legalitat catalana, i totes les jerarquies i els instruments de govern que se'n deriven haurien de desaparèixer per manca de suport constitucional".

» El problema es planteja de nou en "ocupar", automàticament, la Presidència del Parlament Català el vice-president segon Manuel Serra i Moret, ^{aleshores} ~~actualment~~ ministre sense cartera del Govern de la República Espanyola a l'exili.

» Cal refer la primera de les Institucions Catalanes? Nosaltres creiem que sí. Cal refer-la amb l'esperit democràtic que anima el moviment nacional català i de cara a entrar en règim constituent i amb la voluntat de superar el règim autnòmic atorgat, única manera de garantir, amb un nou règim de convivència, els drets i les llibertats de Catalunya per al futur. Posar en marxa el Parlament a l'exili podria significar acabar amb la interinitat lamentable que vivim i nomenar nou Govern de Catalunya. Po-

dria representar l'inici d'una acció internacional en nom de la nostra terra i davant dels pobles de l'Europa Occidental i de les Nacions Unides. La tasca a fer és urgent.

>> Esperem que tothom complirà amb el seu deure.>>

L'editorial d'aquell ~~últim~~ número de "Ressorgiment" era dedicat al mateix tema i la segona meitat deia:

«L'any nou ens troba, com el passat, orfes de govern, sense representació oficial responsable davant del món, a la deriva, sense nord, mancats del més indispensable per a poder emprendre una acció a favor de la nostra desvalguda pàtria. Aquesta situació incideix enormement en la iniciativa privada, gaire^{VE} ~~total~~ment actualment o mancada d'allò que li és indispensable per a poder actuar i reeixir: saber-se recolzada per una organització representativa oficial, acceptada per tots els catalans, com era el Govern de la Generalitat de Catalunya, com ho fóra encara si es reconstituís tal com demanem temps ha.

>> Cal que hi pensin els dirigents del nostre moviment nacional. Cal que s'adonia tan bé de la greu responsabilitat que tenen davant de Catalunya en els actuals moments. La passivitat pot justificar-se per tàctica, però ha de tenir un límit passat el qual significa deserció o abandonament de les funcions ~~que~~ s'han obligat^a a exercir. I d'aquest greu manament un dia o altre hauran de respondre davant del poble que els va atorgar confiança i els va elevar a les altes esferes governamentals.>>

Finalment, el President Irla creava les Delegacions Catalanes en terres d'Amèrica.

El text de la disposició oficial era aquest:

«Amb significativa insistència ha vingut manifestant-se entre els catalans d'Amèrica un estat d'opinió en favor de la constitució de Delegacions Catalanes en diversos països d'aquell Continent. Indicacions en el mateix sentit han arribat a la Presidència de la Generalitat, que aquesta s'ha complau a recollir, tant més tractant-se d'una idea que les Institucions Catalanes desitjaven de fa temps portar a terme. La magnitud del projecte d'estructurar l'organització corporativa general d'aquells molts catalans, fou allò que en ~~constituïa~~ dificultà la realització. Sembla, en canvi, més viable de crear les Delegacions Catalanes. I encara que el pla sigui inicialment a anys ambició, la seva realització esdevindrà ben útil i profitosa. Es probable que, a més a més, constitueixi el millor camí per arribar a la progressiva organització catalana en terres d'Amèrica.

>>Les representacions de Catalunya en cadascun dels països en què es constituïxin, prendran el nom de Delegacions Catalanes. Aquest nom és el més adient perquè puguin tenir el màxim d'amplitud, de llibertat de moviments i de capacitat de representació. Creades per la Presidència de la Generalitat, tindran, per tant, caràcter oficial, i mai no els mancarà el reconeixement i suport de les Institucions. La primera de llurs funcions serà la de servir de nexa i d'intermediari entre la Presidència de la Generalitat i els catalans de la demarcació respectiva. La mateixa funció mitjancera exerciran amb relació a tot organisme representatiu català que pugui crear-se. Però al no-

teix temps, les Delegacions tindran la deguda individualitat; una personalitat pròpia que els permeti d'actuar lliurement per elles mateixes.

→ Les Delegacions Catalanes, que ocuparan un lloc destacat en la causa antifeixista, constituïràn un element cabdal en la tasca de reconquesta nacional catalana. Presenta, aquesta, problemes de molta gran complexitat i amplitud, sobre els quals la Presidència de la Generalitat no triarà a prendre les iniciatives que caluin. Però això no és motiu d'ajornar la creació de les Delegacions que, per respondre a una finalitat concreta, no destorba les altres mesures, sinó que pot facilitar-les. De, doncs, convenient d'anar, des d'ara, a la constitució de les Delegacions Catalanes d'Amèrica, d'acord amb les normes següents:

1.- Es constituïràn Delegacions Catalanes als països americans on hi hagi un nombre d'elements catalans, individuals o corporatius, que n'aconseïlli la constitució. ~~Exxxxx~~ De creure-ho necessari, la Presidència de la Generalitat constituïrà una Delegació d'un a tres membres, en aquells països on convingui tenir-la i el nombre encas de catalans residents faci difícil de constituïr-la d'acord amb les normes que es fixen.

2.- Les Delegacions correspondran, normalment, al país on residin. No obstant, una Delegació podrà estendre la seva jurisdicció a un país limítrof, prèvia la conformitat de la majoria de catalans que hi residexia. Diferents ~~països~~ països veïns podran agrupar-se, si ho desitgen, per a constituïr una Delegació conjunta.

3.- Cadascuna de les Delegacions estarà composta per tres membres elegits en la forma que més endavant serà regulada, i pel terme d'un any, amb dret a reelecció. Els tres Delegats elegiran el Cap de la Delegació per a la durada de llur mandat o bé, si així ho acorden, cadascun dels seus membres podrà ésser, per torn, el Cap de la Delegació, de conformitat amb les regles que la Junta d'electors o ella mateixos establiran.

4.- Tindran dret a prendre part a l'elecció dels Delegats les associacions catalanes polítiques, culturals, artístiques i d'assistència, constituïdes fins a la data d'aquesta resolució en el país respectiv, així com també els periòdics, revistes i editorials avui existents. Cadascuna de les entitats designarà dos representants, i un als periòdics, per actuar de compromissaris en la votació. Les associacions hauran d'e-

viuenciar llur permanent actuació i no haver estat creades per una comissió realitzable en un temps massa limitat. Llurs Seccions i filials, en una mateixa República, encara que prenguin públicament un títol diferent, es consideraran ja representades pels designats per les entitats cabdals.

>> 5.- Els Diputats del Parlament de Catalunya tindran dret a prendre part en el nomenament de la Delegació del país on radiquin.

>> 6.- Als països on no hi hagi una entitat catalana, aquesta designarà tres representants seus, i haurà de posar-se en contacte amb els elements catalans, si n'hi haiguessin, que no pertanyin a l'associació, perquè designin dues persones que els representin en l'acte d'elegir la Delegació, conjuntament amb els representants de l'entitat.

>> 7.- L'elecció dels membres de la Delegació serà feta pels compromissaris per vot directe o per lletra autenticada. La votació serà secreta. Sempre que algun dels representants assistents a la reunió ho demani, cada compromissari no hi podrà votar dos noms. Però si ~~tots~~ tots hi estan prèviament d'acord, la votació podrà fer-se per candidatura plena.

>> 8.- En el cas que la Junta d'electors o els tres delegats ho sol·licitin, la Presidència de la Generalitat podrà autoritzar, a títol excepcional, la designació d'un o dos membres més de la Delegació.

>> 9.- Les Delegacions Catalanes tindran caràcter oficial i representatiu de Catalunya en el país on radiquin. Serviran de nexa entre la Presidència de la Generalitat i les entitats i ciutadans catalans residents en l'esmentat país, així com també amb els seus nacionals. Estaran en la mateixa relació amb tot Govern o organisme català de caràcter nacional que pugui constituir-se.

>> 10.- Seran funcions generals encomanades a cada Delegació totes aquelles que tendixin a mantenir l'esperit de Catalunya i fer-lo conèixer al país respectiu. En particular, fomentaran totes les activitats patriòtiques, culturals i d'assistència social i procuraran estimular i coordinar l'acció de tots els elements catalans de la seva demarcació a profit de la causa antifranquista.

>>11.- Cada Delegació podrà demanar els assessoraments que cregui necessari i constituir Comissions especials que s'encarreguin d'una qüestió o treball determinat, formades per persones idòniques.

>> Disposició transitoria.- Per a constituir les Delegacions, l'entitat catalana més antiga, farà, en cada país, una llista o cens dels elements que, d'acord amb les normes anteriors, tenen dret a prendre part en l'elecció de Delegats. Aquesta llista serà comunicada als interessats i feta pública, en la forma més àmplia possible entre els mitjans catalans, per tal que durant els quinze dies següents puguin fer-se les rectificacions que calgui i corregir les omissions que hi haguessin. Reunits un dia més, i sota la presidència de l'esmentada entitat, es procedirà a l'examen de les rectificacions i inclusions sol·licitades, les quals seran resoltes per majoria dels assistents, i seran comptats com a tals els que facin constar llur parer per lletra autenticada. Un cop aprovada la llista o cens, hom procedirà a elegir els tres membres de la Delegació de la manera fixada, i s'aixecarà acta de la reunió que serà tramesa a la Presidència de la Generalitat per a la seva aprovació definitiva.

>> Disposició adicional.- L'organització de les Delegacions en la forma que aquestes bases reglamenten, té caràcter provisional i podrà ésser modificada d'acord amb el que el seu propi funcionament aconselli. Les mateixes Delegacions podran proposar les modificacions adients per tal de fer llur tasca més eficient.

París, 1 de febrer del 1950. El President, Josep Irla.>>

La Comunitat Catalana de Mèxic va ser la primera en opinar sobre la disposició presidencial relativa a l'estructura i funcionament de les Delegacions:

«El President Irla, atenent les suggerències rebudes de les Comunitats Catalanes d'Amèrica, ha decidit de crear les Delegacions Catalanes d'Amèrica. Les normes que regulen la constitució i atribucions d'aquestes Delegacions recullen algunes de les propostes que la nostra Comunitat havia fet. I per bé que hauríem preferit que les Delegacions haguessin estat creades un cop tinguéssim Govern i coneguéssim la seva declaració política, no rebutjarem pas el nostre esforç i farem tot el que estigui al nostre abast per tal que les Delegacions Catalanes d'Amèrica puguin realitzar la tasca que el

ha estat encomanada. Les Delegacions Catalanes d'Amèrica - segons l'apartat vuitè de les disposicions precidençials -, tindran caràcter oficial i representatiu de Catalunya en el país on radiquin. Serviran de nexa entre la Presidència de la Generalitat i les entitats i particulars residents a la seva jurisdicció territorial. Estaran en la mateixa relació amb tot Govern o organisme català de caràcter nacional que pugui constituir-se. Insistim, però, en la necessitat de crear l'organisme representatiu de la democràcia catalana al món lliure. Necessitem amb urgència un nou Govern o Consell Nacional que pugui parlar en nom de tots els catalans. Les funcions de les Delegacions Catalanes d'Amèrica són, lògicament, limitades al país respectiu i res no les autoritza a parlar ni en nom propi fora del seu lloc de residència. Ningú més adient que un Govern o Consell Nacional per a parlar en nom de Catalunya aprofitant les mil avinenteses que/es presenten per a fer sentir la veu col·lectiva dels catalans i evitar d'aquesta manera, la diversitat de declaracions d'entitats que, per a suplir la manca de portaveu nacional, han de prendre pel seu compte particular la defensa del creix catalans i han de denunciar els constants atropells i crims que es cometen a la nostra terra. Sense Govern des de fa tant de temps, si no ho feien les agrupacions patriòtiques particulars semblaria com si els catalans exiliats haguessim emmudit o visquéssim resignats i sense esma davant tot el que passa a Catalunya.

>> Per a una acció eficient i coordinada de les Delegacions Catalanes d'Amèrica, també és indispensable l'existència de l'organisme dirigent del nostre poble fora del territori nacional. I perquè la tasca de les Delegacions no sigui contradictòria, és indispensable de conèixer la posició política que cal defensar als països on actuaran. I això no es pot fer sense que el Govern o Consell Nacional fixi d'una manera clara i categòrica la seva posició davant del món i aquesta posició compti amb l'aprovació de la majoria dels diputats de les darreres Corts Catalanes, si és que volen mantenir amb totes les seves conseqüències les Institucions catalanes nascudes de la voluntat del nostre país.

>> Les Delegacions totes soles no faran gran cosa. La democràcia catalana necessita amb urgència un Govern o Consell i aquest ha de comptar amb un Consell Consultiu on hi

tinguin veu i vot no solament els sectors polítics que tenien representació parlamentària, sinó també els altres sectors, vells i nous, polítics i socials, l'opinió i col.laboració dels quals es fa imprescindible per a l'etapa de reconquesta que estem vivint i encara més per a preparar el període constituent i de reconstrucció de Catalunya que ens cal ^{(estudiar} ~~preparar~~ amb temps i en un clima de cordialitat i convivència.

>> Per bé que, amb una concepció massa legalista, les Corts de la República han actuat i actuen a l'exili de manera ininterrompuda des de fa quatre anys; els bascos, sense comptar encara amb Parlament propi, tenen el seu Consell Consultiu integrat per totes les organitzacions polítiques i socials del País Basc; nosaltres estem sense Govern, el Parlament Català no actua i el Consell Assessor de la Presidència ja fa temps que tampoc no existeix.

>> Però el que és més important de tot, és la formació d'un Govern que, tal com han suggerit els compatriotes de la Comunitat Catalana de l'Argentina, estableixi els lligams i un contacte permanent amb l'Interior. Altrament, amb quin dret es podrà parlar en nom de tots els catalans, dels de dintre i dels de fora de Catalunya?

¿ Quina tasca de solidaritat podran portar a terme les Delegacions Catalanes d'Amèrica si no hi ha establerta una relació constant i no es demostra una preocupació de veritat per atendre les necessitats d'ajut que hi ha entre la Resistència Catalana? Quan ens preguntin que fan les Delegacions Catalanes d'Amèrica pels lluitadors de l'Interior, ¿ què podrem contestar?

>> Si s'ha volgut començar per crear les Delegacions en terres d'Amèrica, cal que immediatament siguin creats els organismes superiors encarregats de dirigir i coordinar la tasca d'aquestes col·lectivitats catalanes.

Ciutat de Mèxic, 16 de febrer del 1950 >>.

La veterana revista "Ressorgiment", de Buenos Aires, en el seu número 404 corresponent al mes de març del 1950, Any XXXIV de la seva publicació, dedicava un editorial al mateix tema i deia:

« Durant el lapse que va de la dissolució, pel President Irla, del Govern de Catalunya a l'exili fins ara, hem vingut lamentant que, malgrat els dos anys transcorreguts,

no hagi estat possible, pel que es veu, de constituir un nou Govern. En prendre aquella resolució, el President Irla va prometre reconstituir-lo una vegada apai-
vagades les passions i les dissenacions que aleshores en dificultaven la marxa. Tan-
mateix, la decisió presidencial obeïa a poderoses raons que tothom va respectar.

» Ara, però, passat el temps i atenent els esdeveniments polítics actuals, alguns
d'ells ben recents, la reorganització del Govern de Catalunya no toparia, creïem,
amb aquelles dificultats que van obligar al President Irla a dissoldre'l. Ultra el
clima favorable pel que fa a l'apaivagament de les lluites partidistes entre els ca-
talans, h^a ha altres motius poderosíssims que fan necessària la constitució de Govern
que doni presència de Catalunya al món i sigui l'exponent de la voluntat dels catalans
i dels seus ideals irrenunciabls a la llibertat nacional i al desig de cooperar al
progrés general dels pobles dintre un règim democràtic i de mutu respecte.

» Que el President Irla s'adona de la necessitat de sortir d'aquest marasma i donar
fe de la nostra presència i dels nostres valors, ho demostra el fet de la creació als
països d'Amèrica de Delegacions Catalanes amb caràcter oficial. Aquesta decisió del
President, molt lloable, és potser el primer pas donat cap a la reestructuració dels
altres organismes representatius, car en el preàmbul de la disposició creant les De-
legacions s'hi diu que "la tasca de reconquesta nacional catalana presenta problemes
de més gran complexitat i amplitud, sobre els quals la Presidència de la Generalitat
no trigarà a prendre les iniciatives que calguin".

» Tant de bo que una d'aquestes iniciatives sigui la de formar Govern. Millor oportu-
nitat que ara, ens sembla que és difícil que es presenti. Ho reclamar la Catalunya
exiliada i, també, els catalans de la resistència interior que lluiten estrènuament
sense que llur sacrifici i llur heroisme trobin l'estímul moral i el suport que es fa
imprescindible en aquests casos.

» Altrament, sense un Govern que actui i se'n serveixi, poca cosa podran fer les De-
legacions l'actuació de les quals és tan limitada que àdhuc en algun dels països on
es creia poden significar un retrocés en el rendiment d'actuació, car llur abast no
pot passar "del país on radiquin", i és notori que en més d'una república d'aquest

continent existeixen organismes d'estructuració semblant a la que hom dona a les Delegacions Catalanes però d'una més gran llibertat de moviments i que actuen dins una àrea geogràfica il·limitada, per bé que, és clar, sense el caràcter oficial que tindran les Delegacions.

>> Tot el que sigui, però, donar fe de la presència de Catalunya; tot el que tendeixi a sortir d'aquesta consumpció, d'aquesta inactivitat, d'aquest parèntesi completament eixorç pel nostre país, serà ben rebut per nosaltres. I la creació de les Delegacions Catalanes pel President Irla, inici d'una actuació més vasta, ha de trobar en els catalans d'Amèrica l'escalf necessari perquè la seva tasca resulti eficient.»

La mateixa revista, fundada i dirigida pel nostre estimat amic Hipòlit Nadal i Mallol, ^{hi} dedicava l'editorial del número corresponent al mes de maig d'aquell mateix any 1950, i deia:

«SENY! Escrivia avui aquesta paraula, eminentment catalana, gairebé intradueïble però que expressa un sentiment pregom en el nostre sentir suara sotraguejat per rumors que ens arriben de França segons els quals, després d'un marasme abaltidor de les nostres institucions polítiques que ha durat anys - anys completament estèrils, perduts malaguanyafament - ara, quan s'anava a posar en marxa, o almenys a donar fe de vida de la nostra institució cabdal, al Parlament s'ha produït una incidència que podria malmetre el patriòtic propòsit i, ensems, aprofundir de nou les discrepàncies polítiques entre els exiliats, que ofegarien completament tota iniciativa constructiva i ens enfonsarien vergonyosament en un abisme insalvable.

>> En arribar a nosaltres la confirmació dels tals rumors, no se'ns ha acudit de moment altra actitud que la que vol expressar la paraula que dona títol a aquestes ratlles: SENY!

>> Que tots els qui tenen una responsabilitat davant de Catalunya, activa o simbòlica, mesurin bé els seus actes i analitzin els fets i les situacions; que no es deixin endur per mires partidistes i amors pòpils. Que pensem que allò que compta a està en litigi és el respecte que devem tots a Catalunya i a les seves institucions. Que hom sapiga fer abstracció d'ambicions desorbitades i d'actituds fora de lloc i de to; que ens devem a una mateixa pàtria i a unes mateixes lleis. Que siguin elles les que pre-

valguin per damunt de tot. Seny, catalans !, que el món ens mira i la Patria agonitzada, diríem, en mans dels seus botxins. Seny, catalans, que encara podem fer molt per ella si sabem entendre'ns i respectar-nos, com a catalans i com a homes. Seny, que encara hem de salvar ~~la~~ la patria de tots !

>> Heus ací, avui, el nostre crit d'alerta.

>> Tant de bo que no hagin de lamentar alterioritats negatives, suicides.

>> Seny, catalans !>>

Què havia passat ?

Es deia que uns quants diputats del Parlament de Catalunya a l'exili havien estat pressionats perquè reivindicessin llurs drets, considerats encara vigents, des del 1932 i a desgrat dels anys transcorreguts.

En el número de "Ressorgiment" següent, el del mes de juny d'aquell any 50, s'explicava una mica el que havia passat i que havia fet donar el crit d'alarma del número anterior. Un altre editorial, deia:

« L'eterna discòrdia. Quan el President Irla va dissoldre el Govern de la Generalitat a l'exili va manifestar que ho feia perquè les lluites partidistes dificultaven l'actuació; que calia que les dissensions polítiques s'apaivaguessin i que, aleshores, coincidint tots en un anhel nacional de llibertat, hom podria pensar en crear-ne un de nou.

>> Han passat més de dos anys, Catalunya, durant aquest temps, no ha pogut fer-se present al món ni tan sols per a denunciar els atropells i les vexacions de tota mena que el franquisme ha comès i està cometent a l'interior del nostre país. Hem romàs òrfens de representació exterior malgrat de mantenir-hi - simbòlicament, és clar - les institucions autonòmiques i els homes que les representen. La iniciativa particular, si alguna vegada s'ha manifestat, no ho ha fet amb aquella fe de veure's recolzada per l'existència d'un organisme superior. I així, hem anat emmudint davant del món bo i donant la sensació d'haver mort o, el que és pitjor encara, d'haver abdicat dels nostres drets i perdut la nostra consciència nacionals.

>> Durant aquest llarg parèntesi, el President Irla ha rebut suggestions innumerables

en el sentit que calia sortir del marasme i crear un organisme responsable que pogués actuar en nom de Catalunya; que atinent al temps transcorregut i a l'aparent cessació dels partidismes polítics, era hora ja de constituir un nou Govern. I el President Irla, coincidint possiblement amb aquest pensar, disposà la creació de Delegacions Catalanes a Amèrica qui sap si amb la intenció de constituir després, Govern. Almenys així ho entreveïem del text mateix de la disposició.

>> Mentre hom feia ací a Amèrica els tràmits per a la constitució de les Delegacions d'acord amb les bases establertes, sorgeix a França on radiquen les institucions catalanes, un incident greu: per mort de Rovira i Virgili, vice-president primer del Parlament Català, en exercici de la presidència, corresponia assumir aquesta al vicepresident segon. Absens que el President Irla contestés al requeriment, no p aquell una lletra particular del secretari general d'un partit d'esquerra (Josep Farradellas, afegim ara nosaltres), negant-li autoritat, malgrat el que disposa ben explícitament la llei catalana. Es a dir, sorgeix de nou el partidisme en moments en què semblava que es restablien els organismes catalans representatius i anàvem a crear els ressorts d'actuació efectiva, responsable, de què estem mancats per a poder treballar amb eficàcia per Catalunya i contra el franquisme que li té el peu al coll.

>> Ara bé; s'imposarà el seny que reclamàvem en el nostre crit d'alerta del mes passat ?
 ¿ O s'aprofundiran encara més les divergències i continuarem impassibles, crecats de braços mentre l'enemic prossegueix a Catalunya la seva obra satànica, bàrbara, de destrucció de tot allò que és manifestació dels nostres sentiments i característiques nacionals, de tot el que constitueix la raó de ser de Catalunya ? >>

En acabar-se la II Guerra Mundial, l'Honorable ciutadà Josep Irla i Bosch havia pres possessió de la Presidència de la Generalitat de Catalunya en substitució del President màrtir Lluís Companys. Havien passat molts mesos perquè els diputats del nostre Parlament el ratifiquessin en el càrrec i no ho havien fet. El President Irla actuava com a "President interí" i gràcies. Però un d'aquells diputats tenia l'alta autoritat que li donava el càrrec de secretari general del partit Esquerra Republicana de Catalunya que havia tingut la majoria absoluta a les Corts Catalanes del 1932 i, a més a més, era

règim entronitzat amb l'ajut d'aquells que foren vençuts, encara es manté, per bé que corcat per dintre, i guanyant terreny de mica en mica. Mentrestant, sorgí un moviment patrocinat per alguns dirigents del socialisme espanyol encapçalats per Indalecio Prieto, d'aliança amb els monàrquics a base d'un programa de vuit punts que ja coneixen els lectors d'aquesta revista, i si bé aquesta aliança des de bon començament semblava pecar d'alguna falla que feia fins dubtar que existís, fou tant l'entusiasme que produí i tanta l'emoció despertada, que una gran majoria es deixà arrossegat pel moviment iniciat per Prieto perquè creien que era l'única solució factible per a posar remei a la situació. Si no ha tingut altra virtut fins ara, aquesta suposada aliança, almenys ha aconseguit dividir d'una manera ben manifesta, l'oposició antifranquista i sembrar el recel i la desconfiança entre els republicans dubtant de la seva pròpia força. Ara bé: per damunt de totes aquestes incidències hi havia, per als catalans, altres motius d'actuació. Amb règim franquista o sense, amb aliança monàrquico-socialista o no, no podia pas prescriure la raó de la nostra existència ni podíem, tampoc, renunciar a la lluita per la llibertat. D'ací que semblava obvi l'existència d'un organisme que, en conservar el prestigi que havia adquirit pels anys anteriors d'actuació, arribés a sintetitzar el pensament actual de la Catalunya oprimida i comptés amb el recolzament de tots els catalans desitjosos de prestar-li llur entusiasme i llur suport. En aquest pensament semblava coincidir la majoria dels catalans demòcrates emigrats, encoratjats pel fet de mantenir a l'estranger un organisme - la Generalitat - i un president que actuava com a tal, a part que també havia existit un Govern. Ben aviat, però, es van fer visibles inequívocs senyals ~~apropis~~ de descomposició, que molts feien veure que no se n'havien adonat. Així i tot, i sense haver tingut necessitat de posar-se prèviament d'acord, es coincidí en apreciar el problema sobre la mateixa base i s'emprengué una campanya que posà de relleu el perill que significava la inactivitat i la manca d'iniciatives per part dels qui seguien ostentant la representació oficial de la Generalitat i la presidència d'aquest organisme. Tant i tant es va insistir en això, que el senyor Irla es veu que fent un veritable esforç es decidí a provar fortuna disposant la creació de les Delegacions Catalanes d'Amèrica,

l'actuació de les quals, ben enfocada, podia esmenar inactivitats passades i podia esdevenir un nexa d'actuació entre diversos grups ara escampats i que van pel seu compte... Ara ens adonem que la crisi, pel que es veu, és molt més fonda del que ens creïem. No podem pas suposar que l'enserrada hagués estat tant definitiva i total. Catalunya en moltes èpoques ha sofert tota mena de malveïtats dels de dintre i dels de fora; però sempre ha sortit l'home o el grup d'homes que s'emprenien la feina, de nou, amb més delit que abans. El passat ens ha caigut al damunt com una llosa. Si no ens hagués pesat tant, és a dir, si no haguéssim emigrat, com aquell que canvia de casa, potser la solució hauria estat més fàcil per a tots. Però ens creïem que amb els noms i els honorables títols, també havia seguit l'ànima i en això sí que ens hem ben equivocat de mig a mig.

>> Fins ara havíem pensat que encara existia algú amb autèntica autoritat i prestigi reconegut, capaç de representar Catalunya amb una certa brillantor... Ens hem de fer a la idea, amb aquella reconça i aquella pesantor moral de l'enamorat que perdé la seva promesa, que la Generalitat i tot el que arrossegava ha passat a millor vida i que tot el que s'intenti per a remoure els baixos fons de la vella política anirà a un solemne fracàs i el que s'aconseguirà, en tot cas, solemant serà fer sortir a la superfície la baixesa moral que hi ha amagada sota... >>

Va passar tot un any, i pel mes d'agost del 51, "Ressorgiment" de Buenos Aires, es feia ressò d'un article que Josep Tarradellas, secretari general d'Esquerra Republicana de Catalunya, havia publicat a "La Humanitat", de París, lamentant certs judicis emesos "en revistes catalanes d'Amèrica", respecte a activitats de les Institucions Catalanes a l'exili. L'amic Nadal i Mallol es va sentir al·ludit i li va contestar, cordialment, ~~amb una carta en la qual li contestava amb una certa ironia dient~~ dient, entre altres coses, aquestes:

« El senyor Tarradellas, home de partit, es queixa perquè algunes vegades hem combatut certs partits polítics, i com que sembla que en voldria una explicació, nosaltres la hi donarem sense ànim polèmic... Ens hem declarat contraris d'allò que en deïen legalisme perquè hem cregut que ens duïa a camins perdudors i que el que convenia a Cata-

lunya per a recobrar les seves llibertats i Institucions abolides pel règim totalitari que envaeix la nostra pàtria, era d'actuar lliurement com a catalans - és a dir en sentit nacional - i no supeditats i a remolc de la política espanyola, que sempre ens ha estat adversa, àdhuc ací a l'exili i mai no ha reconegut la nostra personalitat. Entenem i contin^uem entenent - i els fets ens han donat la raó -, que era una tàctica errònia i que no en treuríem res. Efectivament, ha estat així i ens felicitem que àdhuc el mateix senyor Tarradellas i el seu partit ho hagin reconegut i, darrerament, s'hagin reintegrat al bon camí, segons sembla. D'ací que, en crear-se el Consell Nacional de Catalunya a Londres, presidit per Carles Pi i Sunyer, ens hi adherírem i li donarem el nostre suport. Consell, ai las!, dissolt per mor del legalisme malastruc i per la política partidista, no menys malastruga ací a l'exili. No hem pas d'allargar desmesuradament el comentari, car si haguéssim d'historiar els fets ens duria a haver d'utilitzar moltes pàgines que necessitem per a coses més importants i d'actualitat i, principalment, perquè cauríem en allò que hem dit que tractaríem d'evitar: la polèmica. Però hem de dir que després de l'afer del legalisme n'hem criticat d'altres tant o més importants que són: la no reconstitució del Govern de la Generalitat a l'exili, o una força representativa equivalent, que treballés i que en un moment donat pogués respondre de Catalunya i per Catalunya, com ens havia promès de reconstruir, en ~~reintegrar~~ dissoldre'l, el President Irla; l'afer de la successió de la presidència del Parlament Català i, ultimament, un altre fet espinos: el de les Delegacions. Posi's la mà al cor el senyor Tarradellas i digui's si no hi ha motiu de lament i àdhuc de crítica en aquestes anomalies i, si ens fos permès, diríem en l'abandó inexplicable d'iniciatives sorgides de les nostres - en sentit estrictament nacional -, Institucions polítiques de l'exili...»

UCL

Durant els dies 2 i 3 de febrer del 1952 es va celebrar a Montpeller un Ple del partit Esquerra Republicana de Catalunya i es va ratificar l'adhesió "a les Institucions Catalanes i al seu President, el Molt Honorable Senyor Josep Irla"; es va encomanar al Consell Executiu i al secretari general que establissin "els contactes addicionals amb els diputats i magistrats de Catalunya, per tal d'assolir, en un clima de confiança i de responsabilitat, la solució que les actuals circumstàncies imposaven"; i es va encarregar al secretari Josep Tarradellas que, aprofitant el seu viatge per Amèrica, procurés aplegar en una organització unificada totes les iniciatives... i també l'eliminació de les diferències polítiques per a portar a totes les col·lectivitats a redós de les Institucions de la Generalitat i del seu President.

En política espanyola, Esquerra Republicana de Catalunya es va declarar partidària de no col·laborar, directament ni indirectament, amb el Govern de la República que aleshores presidia Felix Gordon Ordàs i del qual formava part, com a ministre de Justícia, Joan Puig i Ferrater, diputat al Parlament de Catalunya, que havia figurat en la candidatura d'E.R.C. El Ple de Montpeller també va acordar la ruptura ~~amb~~ del Pacte que havia signat o ratificat a París, amb el Partit Nacionalista Basc, representat pel President Aguirre.

Al cap de pocs dies d'haver arribat a Mèxic, Josep Tarradellas en telefonava per dir que m'havia de veure i que, si no em feia res, aniria a casa. I, efectivament, se'm va presentar a casa amb el cotxe que li havia proporcionat Dalmau Costa, que aleshores encara eren força amics.

Mentre jo esperava que arribés vaig pensar ¿per què volia venir a casa en lloc de dir-me si el volia anar a veure a l'Hotel Emporio, del Passeig de la Reформа, on sabia que s'allotjava, com va fer després? Vaig arribar a la conclusió que més que una atenció personal era tiferania malintencionada: devia voler/com vivia jo. I es va trobar amb una escaleta estreta i bastant rònega i un piset com un cop de puny, amoblat amb la natural modestia d'un refugiat polític de la meua mena. Va entrar i va donar una ullada als meus llibres i recordo que es va enamorar d'un volum que reunia totes les disposicions del Departament d'Economia de Catalunya del temps de la nostra guerra.

Se'l volia emportar de totes passades pagant-me el que en volgués. I com que no li vaig voler vendre ni regalar - és clar -, se'n va anar amb la cua entre cames però dient-me si l'endemà volia anar a l'hotel on ^(estava.) ~~estava.~~ I no hi vaig tenir cap inconvenient.

Vaig arribar a l'Hotel Emporio i em van fer pujar a la seva habitació. Recordo que em va dir que el dispensés perquè s'havia d'estar estirat al llit per mor de la flebitis que patia. I, efectivament, va parlar del que volia del llit estant.

Em va dir que es trobava - ell - amb el problema de cercar un substitut per a la Presidència de la Generalitat perquè Irla volia dimitir ~~per motius de salut~~ per motius de salut. Li havien dit que jo tenia correspondència amb el Mestre Pau casals i que era secretari de la Confederació d'Organitzacions Catalanes d'Amèrica. I per totes dues coses volia que li donés un cop de mà.

La Confederació d'Organitzacions Catalanes d'Amèrica havia estat creada l'any 1947 amb un Secretariat format per Ferran Llardent, d'Esquerra Republicana de Catalunya; Francesc Paniello, d'Estat Català; Francesc Salvat, d'Acció Catalana Republicana; i jo que feia de Secretari General. El programa era coordinar tota mena d'activitats de les col·lectivitats catalanes del continent americà. Però encara teníem molta feina a fer per aconseguir-ho del tot.

El propòsit de Tarradellas de ficar-me en el vesper dels parlamentaris catalans no m'agradava gens però ^(em) ~~em~~ va semblar que, des de dintre, podia fer fracassar certes manobres que pressentia que estaven en joc. Perquè mentre ell volia mantenir en peu les Institucions autonòmiques, però petrificades, nosaltres ja feia temps que maldàvem per dobar-les per superades, tal com havien estat superades, i una mica més, durant la nostra guerra i en gairebé ~~en~~ tots els camps del règim autonòmic que ens havien "atorgat" l'any 1932 i tal com havia estat superat en els manifestos del Consell Nacional de Catalunya establert a Londres. Mentre Tarradellas semblava que es volia mantenir fidel a la concessió republicana espanyola pensant en un retorn al passat, nosaltres defensàvem el dret ~~a~~ ^a entrar en període constituent amb el propòsit d'anar molt més enllà en les nostres reivindicacions, que anaven més enllà de l'Estatut de Núria ^(i de les) que ens havien imposat els socialistes i republicans espanyols.

Tarradellas deia que no podíem abandonar l'Estatut del 32 perquè podia ser un bon punt de partida pel dia de demà. I va acabar per anar al gra, dient que havia pensat oferir la Presidència de la Generalitat a Pau Casals, amb la qual cosa els diputats de la majoria ja estaven prèviament d'acord. I volia que jo escrivís al Mestre Casals perquè acceptés l'oferta que li seria feta. A veure si entre tots el convecíem.

Vaig pensar, de seguida, que Casals seria tingut com una simple figura decorativa i a l'esquena d'ell fer la política d'Esquerra o la personal de Tarradellas. I quan vaig ^{ser} fora, vaig anar a posar un cable a Pau Casals, advertint-lo de la manera més breu i entenedora que vaig poder, que corria el perill de ser víctima de les males arts del moment polític que vivíem. I quan Tarradellas em va avisar per telèfon que Pau Casals no havia acceptat l'ofertament, em vaig treure un pes de sobre.

Vai tornar a veure a Tarradellas, cridat per ell, i em va dir que pensava fer la prova amb Carles Pi i Sunyer. I ja no vaig dubtar ni un moment que ^{Ca Pi} no calia que l'advertís. No podia fallar: Carles Pi tampoc no va acceptar l'ofertament. I vaig dir a Tarradellas que no li tocava altre remei que ser President ell mateix. Al meu entendre era el pitjor que podia passar al règim autònom del 32. I això el va fer feliç.

Durant la seva estada a Mèxic va celebrar diverses entrevistes polítiques i va tenir converses particulars amb molta gent exiliada. També va voler parlar amb el ple de la Comissió Organitzadora de la Conferència Nacional Catalana, confirmant el seu propòsit anunciat en una carta que va rebre el nostre doctor Salvador Armandares, president de la dita Comissió Organitzadora en funcions de president ~~qu~~ de la Comunitat Catalana de Mèxic, encarregada de l'organització de l'Assemblea, per a la celebració de la qual encara no havíem fixat la data.

També va anar als Estats Units per parlar dels seus plans als catalans antics residents i als exiliats, tots els quals estaven en contacte permanent amb nosaltres des dels temps en què funcionava el Consell Nacional de Catalunya a Londres.

406

Cronològicament, s'escau de registrar aquí l'article que va publicar Carles Pi i (al número 64, corresponent al mes de desembre del 1952, de Sunyer a "La Nova Revista", de Mèxic, fundada i dirigida per Avel·lí Artís i Balaguer l'any 1946. El títol de l'article de referència deia: La cultura no ho és tot. I començava així:

«L'hora en què ens trobem és d'aquelles que exigeixen pensar en les nostres coses, pensar-les en profunditat; més que mirar un present tan àrid, adreçar la vista a un esdevenidor més prometedor. Sabem tots els inconvenients, obstacles i fallides de la nostra situació actual; però sabem també que la realitat catalana és qualsevol que està més enllà i per damunt de les decepcions personals i col·lectives, i que no deixarà d'arribar l'hora del redreç i recobriment. Però en recomençar la tasca, és millor que sapiquem des d'ara l'abast que l'empresa ha de tenir, l'orientació a donar-li i els paranys que cal evitar. I un d'ells, i dels més perillosos, fóra que deixant-nos endur pel fàcil present del desencís, volguéssim donar al nostre redreçament un caire exclusivament espiritual, prescindint de tota finalitat política. Fóra un greu error, que significaria la voluntària renúncia a la plenitud de la nostra personalitat nacional. Necessitem, imprescindiblement, de la cultura catalana; però la cultura no ho és tot. És necessari que cristallitzi en un propòsit polític. I encara que sembli ocios el dir-ho, per tal d'evitar interpretacions receloses d'aquelles que tant de mal ens fan, vull aclarir que no em refereixo a objectius polítics ~~unilaterals~~ enquadrats en estrictes limitacions partidistes, sinó a aquells que tenen prou amplitud i generositat per superar-les i formen els corrents que convergeixen en una política catalana solidària, manifestació i instrument de la voluntat nacional... Conream amorosament l'esperit, però sense deixar de mantenir teuaç la voluntat. Treballem en la noble tasca d'assegurar la continuïtat i l'esplendor de la cultura catalana; però no deixem, tampoc, de concretar el nostre legítim voler en un deliberat propòsit polític. És per creure-ho així, que sempre he pensat que enmig de la gamma colorida de les nostres matisacions ideològiques, bé està que hi hagi un grup de patriotes que mantingui amb tossuderia el nos de l'Estat Català. I, en dir-ho així, torno a repetir que no faig ni vull fer, proselitisme ni polèmica. Puc remarcar-ne sense recels l'encert, perquè no pertanyo a aquest partit. No

és que cregui, tampoc, que el programa general hagi de fer-se sota aquest signe exclusiu; però sí que convé que hi sigui. Si més no, pel que significa. Perquè el poderós corrent de solidaritat catalana que vindrà, si vol ser realment nacional, haurà de concretar els afanys nacionals en finalitats polítiques. Tant en la naturalesa física com en la història dels pobles, les solucions fluïdes, per denses, riques, substancials i saboroses que siguin, acaben evaporant-se i desapareixent. Per poder resistir l'acció del temps, han de condensar-se en cristalls d'estructura precisa i caires vius. El sentiment d'ésser, cristal·litzat en la voluntat de perdurar.»

Era molt oportú. Perquè ja hi havia massa gent nostra que utilitzava el mot "nacional" referint-se a la Catalunya de la Generalitat del 32, que no passava d'ésser una "regió autònoma, dins l'Estat espanyol" que comprenia "el territori de les províncies de Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona". No arribava pas a ésser/el que deia l'article primer de l'Estatut/que va votar el poble català: "Catalunya és un Estat autònom dintre la República espanyola."

I Carles Pi i Suñer, deia també en aquell article:

«Es veritat que al segle XVIIIè el nostre poble superà un altre intens esforç de des-nacionalització; però cal no oblidar que llavors els Estats no comptaven amb els mitjans de coerció ambiental de què ara disposen, i era molt més fàcil guardar immune la pròpia personalitat. Avui, perquè els nostres valors espirituals s'afermin i perdurin, és condició inexcusable que donem a les nostres reivindicacions nacionals una plenitud de propòsit: no n'hi ha prou amb el sentiment; cal, també, la voluntat. I la voluntat es concreta, sobretot, en el camp de les realitzacions polítiques... La persistència, avui, tan sols de l'afirmació nacional catalana, demostra amb l'exemplaritat dels fets que els historiadors tenien raó en dir-ho; però també ensenya que si és l'única que ha persistit, fou perquè era la que tenia més fons i ambició política. No és aquesta una lliçó d'anys, com les darreres; és una lliçó de segles que ens diu que per a persistir, cal, abans, la voluntat de perdurar; i aquesta voluntat, en tant que propòsit a accomplir ja enclou en ella mateixa una aspiració política...»

407
Un Missatge al poble de Catalunya i als catalans de l'exili. I deia:

«Arriba un altre aniversari sense que l'alba de la llibertat de la Pàtria hagi apuntat en cap punt de l'horitzó. No és pas que hagin minvat els flagells que planen damunt de Catalunya. Del 1714 ençà la nostra terra ha conegut moltes afliccions però mai no havia conegut una opressió tan ferotge ni una depressió econòmica tan accentuada que eixuga les seves fonts de riquesa i va deixant els catalans sense treball i sense pa. Tant com Catalunya perd la fesomia de nació lliure i puixant, la desesma i la misèria l'envaïeixen per tots costats i l'amenaça de la mort la sotja sense el consol d'ésser una recordança car els botxins la comencen a l'obliteració total.

» La pèrdua de les llibertats nacionals s'acompanya de la mort lenta però segura de la població catalana. Els treballadors que són la immensa majoria, no solament manquen del mínim indispensable per a un rendiment normal, sinó que les privacions i la depauperació assolien les famílies i van transformant la nostra terra en hospici on els malalts i els captaires són el gruix dels ciutadans. Mai no s'havia vist que les escoles públiques servissin de casernes, que les criatures espel·lifades vaguessin pels carrers, que la urbanització fos privilegi d'una barriada, que les comunicacions fossin rares i difícils, que les interrupcions de llum i força fossin constants, que tot anés de recalles i la cultura fos cosa desconeguda i aliena a la vida del país. Tot, fins a un marc de corrupció insuperable, d'una depravació invida, d'un despotisme amo de viles i hirsendes que el mateix us envia a la presó que al cementiri.

» Es evident que una nació captiva no pot tenir ciutadans lliures i benestants. Els inconscients i els malsells poden desconèixer la lliure que els uneix a la terra i al poble dels quals són una part, però el corc rosega la vida física i ells i llurs fills es trobaran víctimes de la desolació col·lectiva i patiran més que els altres en llur traïdoria o en llur incomprensió. Sortosament les llavors no fallen i la dolor dels bons catalans és indicatiu que la germinació no s'ha aturat i que la florida vindrà un dia o altre. Catalunya té els seus fidels, els seus abnegats, els seus perseguits, i són aquests els que amb llur sacrifici mantenen dempeus l'altar i asseguren la futura deslliurança. Dia vindrà que la resistència i la clandestinitat es convertiran en ofensiva.

en esclat violent i triomfant que anunciara la bona nova.

>>Si, com s'albira d'un temps ençà, la pau internacional es consolida, el règim infanant que subjecta la nostra terra es trobarà més al descobert i restarà més palesa la seva abjecció i vilessa. Per bé que l'esforç de redreç l'haguem de complir nosaltres, no serà que els altres pobles coneguin la nostra tragèdia i ens esguardin amb respecte. Si no podem mostrar les nostres institucions nacionals com testimoni de la nostra personalitat penarable, si no podem comblar de flors els monuments dels nostres herois en aque ta diada simbòlica, bé cal que amb recolliment i en el més pregon de nosaltres mateixos reafirmem els nostres vots i la nostra decisió de restaurar la Pàtria, de tornar-la rica i plena com resa el nostre himne, aixecant la torxa de la llibertat per mirall i exemple dels altres pobles i nacions.

>>París, setembre del 1953. Manuel Serra i Noret, President del Parlament de Catalunya.

Aquell mateix mes de setembre del 53, durant els dies en què es commemorava la nostra diada nacional i la de la independència de Mèxic, es va celebrar la Conferència Nacional Catalana i entre els diversos acords que es van prendre hi havia l'apartat primer de la Declaració de Principis que deia:

<<La Conferència Nacional Catalana és un clam vital de la nostra Nació; és l'aplegament de representants de tots els països que constitueixen la nacionalitat catalana i de patriotes de les diverses tendències democràtiques, disseminats pel món; és un acte de fe en els destins del nostre poble i en el seu esperit de lluita. En celebrar aquesta Conferència, no solament refem els nostres vengles sinó que donem un pas endavant en el camí de la integració nacional, afirmant que els diversos Països de Llengua Catalana són regions d'una sola nacionalitat, lleugerament matisades de caràcter local però unides p l gran nexa de l'idioma i de la història. I afirma també que la sobirania d'una nació és irrenunciable i que el dret a la sobirania nacional és imprescriptible.>>

I el primer punt de la Declaració Política, deia:

<<La Conferència Nacional Catalana no va contra res ni contra ningú que no sigui enemic del nostre poble. No es proposa la creació d'un nou partit polític i la llibertat

409

de tendències entre els adherits al nou moviment democràtic nacional serà respectada en tot moment. La Conferència no podrà erigir-se en Poder Legislatiu ni els òrgans que se'n derivin no podran atribuir-se funcions governamentals. Tots els catalans reunits i representats en aquesta Assemblea són demòcrates i, per tant, respectuosos amb la voluntat sobirana de la majoria del nostre país, la qual acatarem al moment oportí.»

Aquella Conferència va elegir un Consell Nacional Català i el seu Executiu, del qual vaig ser secretari durant onze anys; fins un any abans d'emprendre el retorn a Catalunya (1965). El primer president que va tenir el C. N. C. fou el doctor Salvador Arnedas, Diputat al Parlament de Catalunya i militant destacat d'Esquerra Republicana de Catalunya.

Hem parlat dels drets de Manuel Serra i Moret a ocupar la Presidència del Parlament de Catalunya, una vegada traspasat Antoni Rovira i Virgili, però Josep Carrasellas, en nom de la majoria parlamentària d'Esquerra Republicana, de la qual era secretari, s'hi va oposar de la manera més enèrgica. És que no volia reconèixer drets de cap mena a Serra i Moret perquè si aquest ocupava la Presidència del Parlament, el dia de demà podria esdevenir President de la Generalitat, encara que fos d'una manera provisional. I els diputats de la majoria d'Esquerra que residien a la República Mexicana van acceptar el seu punt de vista i es van sumar al vot del diputat i secretari general del seu partit, contra les aspiracions de Manuel Serra i Moret.

El President Irla estava cansat del comportament de Josep Carrasellas, partidista en extrem i amb un ~~desmesurat~~ afany de poder absolut. Ell feia i gestions no solament en nom del partit majoritari sinó també en nom dels parlamentaris. Valia acabar amb aquells abusos ~~desmesurats~~ que havia creat una situació insostenible. A més a més, li regatejava el més indispensable per a mantenir en peu la Presidència amb un mínim de dignitat i en vida activa. Abusava del fet que mantenia sota el seu control rigorós les finances de la Generalitat a l'exili com ex Conseller de Finances o com a depositari del tresor de Catalunya. I el President Irla va decidir acabar amb aquella situació signant un parell de Decrets amb data 24 d'abril del 1954.

El primer d'aquells Decrets signats pel President Irla, de París, data: 4/10

«En virtut de les atribucions que em confereix l'article 45 de l'Estatut Interior i amb el desig d'assegurar en tota circumstància la continuïtat de les Institucions de Catalunya,

» He resolt: 1. S'institueix el càrrec de Conseller Primer de la Generalitat de Catalunya. 2. Serà missió del Conseller Primer exercir, per delegació, les funcions executives inherents a la Presidència de la Generalitat. 3. El Conseller Primer serà responsable: a) Davant del President de la Generalitat; b) Davant del Parlament de Catalunya o, eventualment, de la seva Diputació Permanent. 4. Cessarà en les seves funcions: a) Per decisió del President de la Generalitat; b) Per cessació del càrrec. 5. Es nomena Conseller Primer de la Generalitat de Catalunya, el senyor Josep Tarradellas.»

I amb la mateixa data, el President Irla signava ~~un~~^{l'} altre Decret que deia:
«Davant la possibilitat que es pugui produir la vacant de la Presidència de la Generalitat; Atès que l'article 44 de l'Estatut Interior preveu solament la substitució del President de la Generalitat pel President del Parlament i que no reglamenta la substitució del President del Parlament exercint interinament la Presidència de la Generalitat; Atesa la impossibilitat de poder aplicar en les circumstàncies actuals els preceptes de l'article 19 de l'actual Estatut, he cregut convenient prendre les disposicions necessàries en previsió d'aquella vacant.

» Tenint en compte les consideracions que ^{se} precedeixen,

» He resolt: 1. En cas de vacant de la Presidència de la Generalitat, es constituirà un Consell de Catalunya. 2. El Consell de Catalunya serà presidit pel Conseller Primer de la Generalitat, senyor Josep Tarradellas. 3. Seran membres del Consell: a) els Diputats del Parlament de Catalunya; b) els diputats al Parlament de la República; c) el representant de Catalunya al Tribunal de Garanties Constitucionals; d) El Procurador General del Tribunal de Cassació de Catalunya. 4. Serà missió del Consell de Catalunya, elegir un nou President de la Generalitat en el termini màxim de tres mesos a partir del dia en què es produeixi la vacant. El President elegit exercirà interinament les seves funcions fins que Catalunya recobrarà la seva sobirania nacional. 5.

Les modalitats de l'elecció /seran establertes de comú acord pel President del Consell de Catalunya i el Primer Secretari del nostre Parlament. 6. El Consell de Catalunya quedarà dissolt així que hagi estat proclamat el nou President de la Generalitat. 7. Des del dia en què es ~~produïx~~ produïxi la vacant fins a la designació del nou President, les funcions de la Presidència de la Generalitat seran exercides pel Conseller Primer.>>

El President Irla va fer conèixer aquestes dos Decrets a Josep Lluís i aquest va dir que ja s'hi pensaria. Per això, el President Irla, sense voler esperar més va fer-li una carta amb data del 7 de maig següent, el text de la qual era aquest:

>>Per tal de ratificar públicament les funcions que heu vingut assumint ençà de la dissolució del darrer Govern de la Generalitat, us vaig pregar, el juliol de l'any passat, que exercissiu les funcions executives de la Presidència de la Generalitat i que constituïssiu un Consell de Catalunya.

>>Pel fet que no vares acceptar, el mes d'agost del proppassat any vaig confiar la mateixa missió al senyor Carles Pi i Sunyer, ex-Conseller Delegat del Govern de Catalunya, el qual em féu saber que si bé acceptava l'encàrrec de gestionar la constitució d'un Consell, renunciava a assumir la delegació proposada.

>>Malgrat els seus esforços i millors esforços, el senyor Carles Pi i Sunyer m'informà el 3 d'abril darrer que (no havia encara) pogut dur a terme els seus propòsits. És per aquests motius que vaig creure convenient d'establir els decrets de data 21 d'abril que institueixen el càrrec de Conseller Primer de la Generalitat i un Consell de Catalunya cridat a proveir per elecció, en cas de vacant, la Presidència de la Generalitat.

>>F'aleshores ençà, el meu estat de salut ha anat agreujant-se progressivament i m'interdeix, avui, l'exercici de qualsevolga de les funcions que constitucionalment em pertocuen. Per totes les consideracions damunt dites, em veig obligat a renunciar a la Presidència de la Generalitat i a demanar-vos que, d'acord amb el Secretari Primer del Parlament de Catalunya - a qui us prego de donar compte de la present comunicació -, siguin preses totes les disposicions necessàries per tal que emani en vigor el Decret que institueix el Consell de Catalunya en el cas de quedar vacant la Presidència de la Generalitat...>>

Manuel Serra i Moret, assabentat del contingut de les disposicions del President Irla - potser perquè el propi President els hi havia donat a conèixer, com havia fet a nosaltres -, amb data 24 d'aquell mateix mes de maig del 54, ens va adreçar una carta al Doctor Salvador Armendares i a mi, com a president i secretari, respectivament del Consell Nacional Català, en la qual ens deia:

«Tinc de regradir la vostra delicadesa i la de tot el Consell Nacional Català per haver-me expressat en lletra del 26 d'abril la solidaritat amb la meua pena per la pèrdua de la meua noble companya, Sara Llorens. No oblidaré aquesta nostra d'afecció en els moments que més es necessita.

» L'estranya renúncia del senyor Irla de la Presidència de la Generalitat i el seu intent dictatorial de crear un Consell i traspassar la Presidència al senyor Tarradellas, en violació de l'article 44 i altres disposicions de l'Estatut Interior de Catalunya, han produït un xoc violent a la consciència catalana, tant a la nostra terra com a l'exili, que es manifesta en declaracions conjuntes dels diversos partits i també dels sense partit, algunes de les quals m'arriben directament expressant llur adhesió i reconeixement explícit de la meua condició de President interí de la Generalitat. Entre altres, he rebut la de la Delegació del Consell Nacional a França, i la personal de tots els seus components.

» Aquesta provocació a la guerra civil entre catalans només pot contrarrestar-se amb l'exacte compliment de la llei catalana i la pràctica d'una ètica política que ens autoritzi a actuar com a ciutadans dignes, per damunt de mesquines posicions personalistes i ambicions desorbitades. El Consell Nacional haurà de prendre posició en un fet de tan alta transcendència i crec que la seva decisió podria ésser de molt de pes a la clarificació de la política catalana i la consecució d'una acció harmoniosa i coherent que permeti aprofitar les forces disperses en l'esforç comú d'alliberar la nostra Pàtria... »

Uns dies després, la Delegació del Consell Executiu del C.N.C. a França ens assabentava del Ple celebrat el dia 30 de maig i en tractar del problema plantejat, deia:

«La posició de la majoria dels Consellers és abstenir-se de prendre posició, ja si-

gui per Tarradellas (amb qui ningú no simpatitza), ja sigui per Serra i Moret, malgrat sigui el nostre President d'Honor. Es cregué oportú esperar els esdeveniments i es decidí de tenir una altra reunió, més important encara, a finals del mes de juliol a la ciutat de Tolosa de Llenguadoc, per a prendre posició definitiva, d'acord amb el criteri que hagi adoptat el Consell Executiu del Consell Nacional Català, a Mèxic.>>

Manuel Serra i Moret no es va voler comprometre amb la nostra política superadora del règim autòmic atorgat per les Constituents espanyoles i per això no va voler participar a la Conferència Nacional Catalana, celebrada a la Ciutat de Mèxic, el mes de setembre del 1953 i, per tant, tampoc no va formar part del Consell Nacional Català potser perquè sabia que la nostra voluntat anava encaminada a superar tot el passat i fer foc nou, desvetllant la consciència veritablement nacional del nostre poble. La posició de Serra i Moret davant la Conferència Nacional Catalana era més incomprensi^{ble} encara pel fet d'haver format part del Consell Nacional de Catalunya com a vice-president del Consell Directiu d'Amèrica que presidia Josep Carner. Era evident que el Consell Nacional de Londres, que havia presidit Carles Pi i Sunyer, orientava la seva acció política partint de la superació de l'Estatut d'Autonomia del 1932 rebutjant el qualificatiu de "regió espanyola" aplicat al territori de l'antic Principat i la divisió territorial en les intocables quatre províncies de Barcelona, Girona, Lleida i Tarragona que no van poder donar per abolides fins que la Generalitat va establir, pels Decrets del 27 d'agost i 23 de desembre del 36, la relació de Vegueries i Comarques, acabant d'una vegada amb les províncies típicament espanyoles.

I tornant al tema de l'Estatut interior, considerem molt convenient de copiar els articles que el President Irla ens va transmetre, ~~de la mateixa manera~~, juntament amb les còpies de les cartes adreçada a Tarradellas i els seus dos Decrets.

D'aquesta manera, el Molt Honorable Ciutadà Josep Irla i Boch, amb el qual estàvem disposats a col·laborar participant en les Delegacions Catalanes d'Amèrica que havia projectat d'establir, seguia distingint-nos amb les seves atencions, potser perquè quan vam celebrar la Conferència Nacional i a proposta de Maria-Dolors Bargalló, mi-

litant activíssima de sempre del seu partit Esquerra Republicana de Catalunya i membre del Consell Executiu del Consell Nacional Català, en la darrera sessió d'aquella assemblea ~~del Consell Nacional Català~~ es va acordar ~~de~~ transmetre una salutació respectuosa al dit President o sigui molts mesos abans de produir-se el conflicte Irlanda-Irlandella.

Els articles a què fem referència són els del Capítol II de l'Estatut o Constitució interior de Catalunya relatius al President de la Generalitat:

<<Art. 39. El President de la Generalitat és elegit pel Parlament. Si en la primera votació no té majoria absoluta dels vots dels Diputats possessionats del càrrec, es procedirà a nova elecció, i serà elegit el que obtindrà la majoria de vots dels Diputats que prenguin part a la votació. Si cap candidat no reuneix aquesta majoria, es procedirà a nova elecció limitada als dos que n'hagin reunit més en l'anterior, i que darà elegit el que obtingui major nombre de vots.

>>El President cessarà normalment quan quedarà constituït un nou Parlament, davant del qual designarà les seves funcions.

>> Art. 40. El President nomena i separa lliurement els Consellers que constitueixen el Govern.

>>Art. 41. El President estableix les directives generals de la política del Govern i dirigeix la seva actuació. És responsable davant del Parlament, i, en cas de mancar-li la confiança, haurà de dimitir.

>>Art. 42. La Llei determinarà els honors i la dotació del President.

>> Art. 43. No seran elegibles per al càrrec de President els eclesiàstics, ni els ministres de cap confessió religiosa, ni els religiosos professors, ni els militars en servei actiu.

>> Art. 44. El President dimissionari haurà de continuar en l'exercici del càrrec fins que el seu successor n'hagi pres possessió. Si per qualsevol causa no pogués continuar la Presidència de la Generalitat sera exercida interinament pel President del Parlament, i el Vice-President primer el substituirà en la presidència d'aquest.

>> El President interí convocarà el Parlament dintre el termini màxim de vuit dies per a l'elecció del nou President.

41
>> Art. 45. El President de la Generalitat pot delegar en un Conseller temporalment, però no parcialment, les seves funcions executives o de govern.

>> La delegació haurà d'ésser comunicada al Parlament o, quan aquest estigui tancat, a la Diputació Permanent.

>> Art. 46. Correspon al President, fins en cas de delegació: Primer. Les funcions de representació i la facultat de reprendre en tot moment la delegació feta. Segon. El nomenament i la separació dels Consellers. També podrà nomenar Consellers sense Departament. Tercer. La designació dels Directors generals i els nomenaments per altres càrrecs polítics de Govern a proposta del Consell Executiu. Quart. L'autorització de la lectura dels Projectes de Llei que el Govern presentarà al Parlament. Cinquè. La promulgació de les Lleis. Sisè. La facultat de presidir el Consell Executiu sense prendre part en les seves votacions.

>> Art. 47. Delegades pel President de la Generalitat les funcions executives o de Govern, el Conseller Primer tindrà directament la representació del Consell Executiu davant del Parlament. Els vots de confiança o de censura no afectaran personalment el President si no són formulats d'una manera expressa.

>> Art. 48. En el cas que el President no delegui les funcions executives, estarà subjecte al mateix procediment que els altres membres del Consell Executiu pel que toca a la forma de fer efectiva la responsabilitat i a la compareixença davant del Parlament.

>> Art. 49. El Conseller Primer, reservada la facultat que l'apartat 6è. de l'Article 46 concedeix al President de la Generalitat, presideix i reuneix el Consell Executiu. En el cas previst en el paràgraf primer de l'article 44, exercirà la presidència del Consell Executiu el Conseller Primer. >>

Es curiós de registrar que els Diputats del Parlament de Catalunya, ^{del} ~~en les circumstàncies de l'exili,~~ quan el President Irla es va fer càrrec de la Presidència de la Generalitat per l'assassinat de Lluís Companys ni durant la gira de mesos que va actuar com era el seu deure, mai no es van reunir per a confirmar-lo en l'exercici del seu càrrec. En canvi, ja hem vist que el Govern de la República l'havia reconegut i, com a

President de la Generalitat, li havia ofert la Vice-Presidència del Govern de la República, oferiment que el President Iria no va acceptar. I va fer molt bé, al nostre entendre. Fins i tot tenint en compte que era un Govern sortit/les Cortes reunides a la Ciutat de Mèxic el dia 7 de novembre del 1945. Una sessió de Cortes republicanes espanyoles a la qual foren convocats els Diputats de Catalunya que vivien escampats pel món lliure i que si Tarradellas hagués atès el segon dels decrets del President Iria també hauria hagut de convocar, juntament amb els que quedessin del Parlament de Catalunya perquè uns i altres havien de ser la base, eminentment democràtica, i en aques-^{més encara} lles circumstàncies excepcionals d'exili, per a formar part del Consell de Catalunya que Tarradellas va rebutjar.

Els Diputats de Catalunya a les Cortes de la II República Espanyola, elegits el 16 de febrer del 1936 que havien estat convocats en aquelles circumstàncies, eren els següents, classificats pels llocs de residència on es trobaven. I tots foren convocats amb les despeses de viatge i d'estada a Mèxic, cobertes per les finances espanyoles:

Residents a Mèxic, Districte Federal: Faustí Ballvé i Pallià, Joan Casanelles Ibars, Pere Ferrer i Batlle, Josep Mascort i Ribot, Ramon Pla i Armengol, Amós Ruiz Lecina, Miquel Santaló i Parvorell, Francesc Senyal i Ferrer, Josep Tomàs i Piera, Miquel Valdés i Valcés, Miquel Vidal i Guardiola, Ferran Zulueta i Civerga. Residents a la República Argentina: Pere Mestre i Albert, Pelai Sala i Berenguer; Resident a Colòmbia: Josep Calvet i Mora; Resident a Cuba: Martí Esteve i Guau; Residents a Xile: Pere Aznar i Seserra. Resident a les Illes Filipines: Josep Ma. Massip i Izàbal. Residents a França: Claudi Ametlla i Coll, Martí Barrera i Maresma, Jaume Comas i Jo, Joan Comorra i Soler, Joan Estelrich i Artigas, Francesc Jané i Aixalà, Lluís Nicolau d'Olwer, Ramon Nogués i Bizet, Pau Padró i Canyellas, Josep Puig i Pujadas, Eduard Regassol i Sarrà, Marian Rubió i Tudurí i Josep A. Trabal i Saps; Resident a Suïssa: Ventura Gasol i Rovira.

Extraoficialment, també van ser invitats a figurar entre el públic i en lloc especial els Diputats del Parlament de Catalunya que hi volguessin assistir com espectadors. I ens consta que n'hi van assistir bastants, especialment dels exiliats a Mèxic.

Hipòlit Nadal i Mallol dedicava a la política catalana del moment l'article editorial del seu "Ressorgiment" del mes de juny del 54 i acabava el comentari sobre la dimissió del President Irla amb aquestes paraules:

<< Amb la seva dimissió el President Irla planteja una situació sumament delicada que exigeix dels catalans un tacte, una prudència i, sobretot, una dosi de patriotisme que voldries prou grans perquè influïssin en la consciència d'aquells que estan obligats a trobar una solució adient i digna, justa i equitativa alliberada de partidismes, de rancúnies i passions. Han passat moltes coses d'ençà l'esfondrament de Catalunya i hem passat anys i anys dins un silenci de mort de les nostres Institucions davant del món, quan més necessitàvem donar-hi presència. La majoria d'aquells nostres connacionals investits 19 o 20 anys enrera amb càrrecs representatius d'elecció popular, han mort o s'han reintegrat a la nostra terra. Ja en queden pocs. Institucions i homes no constitueixen ara res més que una cosa que fou, un símbol, legal o no, però solament un símbol. Que ens convé mantenir-lo aquest símbol pel que pot significar i com a mesura preventiva? Potser sí, però que no sigui a costa de cap injustícia; que tot es resolgui en pau i harmonia, com a germans que cerquen la manera d'assegurar un benifet per a la pàtria (mare de tots) que sofreix en carn pròpia el calvari d'una situació que la té, ja ha fet 15 anys, entre la vida i la mort. És necessari, imperiosament necessari que tots plegats ens posem d'acord i solucionem la crisi de representació, amb criteri elevat i pensant, tan sols, en el present terrible de la pàtria i en la manera de treure-la d'aquesta trista, aflicció, situació.

>> El caràcter embrollat de l'afer degut a la insòlita actitud del senyor Irla, demanen un seny, mesura i atenció màximes per tal d'evitar inútils transgressions i ajustar el problema a les disposicions que a l'efecte assenyala taxativament la Constitució o Estatut Interior (lleí fonamental) que va donar-se Catalunya, reguladora de les nostres Institucions autònomes. I una vegada solucionat l'afer, cal evitar de totes passades un retorn a la passivitat d'abans. Solament una actuació viva, sense aturs ni defalliments, podrà fer esborrar en part la responsabilitat d'aquells que han tingut a les seves mans les eines necessàries per a treballar i les han deixat rovellar en un racó mentre Catalunya era maltractada i destruïda pels enemics junts de la seva vida i de la seva grandesa.>>

Sabem que Josep Carner, essent conseller del Govern Irla, va publicar a París una petita biografia del President desaparegut. [Amb tot i que Carner, d'ençà del seu retorn a Europa, sempre ~~hem~~ va trametre a Mèxic les coses que publicava, mai no en va arribar cap exemplar d'aquella biografia que m'interessava tant i sembla que l'edició es va fer fonedissa perquè no figura al documentadíssim assaig que ^{l'actiu} ~~l'actiu~~ Albert Manent ha publicat dintre la Biblioteca de Cultura Catalana de l'Editorial Curial amb el títol La literatura catalana a l'exili (Barcelona, 1976).

Sortosament, hem trobat en el nostre vell arxiu portat de Mèxic, un article del gironí Agustí Cabruja, novel·lista, poeta i periodista, que encara viu exiliat allà mateix mateix, on ha publicat mitja dotzena de llibres, quatre dels quals en català, que va tenir la gentilesa de dedicar-me com a prova de la nostra bona amistat. I entre les revistes que també vaig portar hi ha el número de març-abril del 1957 de "La Nova Revista", publicada i dirigida per A. Artís-Gener "Tíner", continuadora de La Nostra Revista, que havia fundat i dirigit, el 1946, el seu pare Avelf Artís i Balaguer (Vilafaneca del Penedès, 1881-Ciutat de Mèxic, 1954).

L'article de Cabruja amb les principals dades biogràfiques de Josep Irla omplia unes tres pàgines i, entre altres coses, deia:

«Josep Irla no és cap doctor en lleis, cap professor, ni cap home de lletres; però, té llevat per a donar i per vendre, i més de quatre patums i eminències grises de casa nostra, que fan grans bocades de cultura i d'universalisme, a ell no li arribaven a la sola de la sabata.

>> Sense ésser cap intel·lectual, ni orador, jo l'he vist brillar en reunions entre homes de carrera, i creieu-me que, a poc a poc, totes les mirades s'adreçaven cap a ell... No és això, per ventura, classe universitària de la bona ?

>> Es el que ens deia un dia Mestre Fabra, a Montpeller: "Darrera l'aspecte aparentment modest de l'Irla, hi ha una càtedra de reflexió i de bon sentit!"

>> Fabra, que tenia un bon ull clínic, l'havia observat bé. I nosaltres podríem afegir que també és un home honrat i de bona fe, fins a l'extrem que en aquests darrers temps que ha seguit ocupant la Presidència de Catalunya a l'exili, havia de pagar-se fins i tot els segells de la corresponència oficial amb diners de la seva butxaca... ("Els ca-

talans, no agrairan mai prou el que l'Irla ha fet per Catalunya", va dir un dia, públicament, Josep Tarradellas, a l'Orfeó Català de Mèxic).

>> Hom podria parlar així mateix del seu fons de bondat i de generositat: en aquest aspecte, en sabem alguna cosa en Sebastià Clara (destacat militant de la CNE) que, a Sant Feliu, fins va arribar a anomenar-lo "el fill adoptiu de l'Irla", i el malaguanyat Emili Vigo, que en pau reposi.

>> Hi ha homes que prediquen amb la llengua, i d'altres, amb el cor i l'exemple. En Josep Irla era d'aquests.

>> L'any 1953, un nucli de gironins exiliats a Mèxic, en nombre de més de cent, li van trametre, a França, un escaient i artístic pergami, en el qual hom li deia:

>> En aquest missatge, breu, íntim, evocador, fruit d'un bell record i d'una esperança, que aquest aplec de gironins exiliats a terres azteques avui us envia, com una fervorosa salutació o una cordial abraçada, trobareu l'escalf i el batre de tot aquell viu afecte i de tota aquella sincera i espontània admiració que sempre heu sentit per vós, estimat i honorable Irla, germà gran i assenyat per a uns, pare comprensiu i bondados per a altres, vós, que com un turó del Montseny o un far de la Costa Brava, orgull de la nostra muntanya, bellesa del nostre mar, heu sabut conservar en tot moment, per damunt de totes les escomeses i de totes les maltempsades, el vostre seny i la vostra integritat, fent tothora honor a la vostra nissaga d'austers i brava lluitadors, als nostres ideals comuns i a la nostra pàtria... >>

>> Vell i malalt, amb serioses dificultats econòmiques -havent estat ric, també, com en Puig-Pujades-, espera assegut en el pedris del silenci i de l'enyorança el dia gloriós que a l'horitzó de la pàtria torni a florir el sol de la llibertat... >>

Josep Irla i Bosch (1874-1958) havia nascut a Sant Feliu de Guíxol (Baix Empordà) i va morir exiliat a Frejus-Plage, Departament francès del Var, tres anys després d'haver dimitit la Presidència de Catalunya. Havia estat alcalde del seu poble; ideològicament, sempre republicà i federal; diputat a la Diputació Provincial de Girona; conseller de la Mancomunitat de Catalunya; afiliat a Esquerra Republicana de Catalunya; diputat al Parlament de Catalunya; Comissari de la Generalitat; Director General d'Assistència Social i de Finances; President del Parlament de Catalunya; i finalment President "interí" de la Generalitat de Catalunya a l'exili.

Josep Tarradellas, el president de
nou diputats

Quan ja feia quinze anys que vivíem exiliats a la Ciutat de Mèxic, un bon dia se'ns va presentar l'avinentosa de presenciar una sessió del Parlament de Catalunya. Seria la primera de l'exili i la darrera. D'això, a hores d'ara, ja fa prop de ^{veint-i-tres} anys, ⁱ encara ^{ens} ^{era} ~~que~~ ^{sembla} que ~~se'n~~ ^{és} ahir.

Ens havia invitat, verbalment, ~~el~~ el malaguanyat i distingit amic Doctor Salvador Armendares i Torrent, que havia estat elegit diputat d'Esquerra Republicana de Catalunya al nostre Parlament per Barcelona-província o circumscripció amb 77.315 vots d'un cens de votants de 136.491. Hem dit que era d'Esquerra Republicana però, a dreta llei, un cop elegit, és evident que representava a tot Catalunya.

El Doctor Armendares, també era President del Consell Nacional Català, del qual jo n'era ^{tots dos} secretari, ~~amb~~ ^{amb} elegits pels delegats assistents i representats ⁿ a la Conferència Nacional Catalana, celebrada a la mateixa Ciutat de Mèxic el mes de setembre de l'any anterior (1953), que havia donat per superat l'Estatut d'Autonomia del 1932 que ens havia "atorgat" la II República Espanyola perquè ens van fer nostra la superació proclamada pel desaparegut Consell Nacional de Catalunya que va presidir a Londres l'enyorat i molt il.lustre amic Carles Pi i Sunyer. I tots plegats seguíem l'exemple que ens havia donat el President màrtir Lluís Companys així que va passar a l'exili, conseqüent amb el seu criteri dels anys de la nostra guerra.

Els diputats que es reunirien el dia 5 d'agost del 1954 s'havien ^{de} recordar que van ser elegits, per un període de cinc anys, l'any 1932, o sigui que ja feia 22 anys, i, per tant, havia acabat el seu mandat l'any 1937, en plena guerra, i per això no s'ha-

viem pogut fer noves eleccions, d'acord amb l'article 28 de l'Estatut o "Constitució" interior de Catalunya, que és tal com l'anomenàvem, amb Antoni Rovira i Virgili, els catalans nacionals.

En el cas que encara es consideressin diputats, també haurien de pensar que els que havien pres possessió del càrrec sumaven 83, quan havien d'haver estat 87, perquè Francesc Macià i Josep M. Tallada van aconseguir dues actes i per tant s'havien de cobrir aquells dos escons amb unes eleccions complementàries a les "províncies" de Lleida i de Tarragona, i ben segur que les hauria guanyat l'Esquerra. Però es veu que ja no els venia d'un perquè tenia una majoria prou important. I van quedar definitivament perdudes aquelles dues actes complementàries, ^{perquè amb la guerra} ja no es podien fer eleccions.

Tampoc no es van recordar mai del compliment de l'article 31 relatiu a la Hisenda de la Generalitat que parlava de la Llei d'Administració i Comptabilitat ni crearen el Tribunal de Comptes que havia d'actuar d'una manera independent del Consell Executiu o Govern de la Generalitat i ho van deixar tot a ^{mans} mans dels que foren Consellers de Finances a partir del 26 de maig del 1936, quan es va restablir la normalitat estatutària: Martí Esteve i, principalment, Josep Tarradellas que és el que ^{va ésser} en/aquell temps i que va continuar i ha continuat exercint el càrrec amb absoluta llibertat atribuint-se plens poders d'ençà que va començar l'exili.

Per altra banda, com que sembla que només acudirien nou dels antics o suposats diputats, els acords que prenguessin serien inútils legalment perquè ni de bon tros serien la meitat més un del total dels que s'havien possessionat del càrrec i, per tant, aquells acords no podrien ser vàlids com mana l'article 28 de l'Estatut interior; ni estarien reunits en territori català o de la "regió espanyola" que, era, legalment, la Catalunya autònoma.

Per totes aquestes consideracions, ens trobaríem davant d'una sessió de Corts situada al marge de la llei catalana i els acords que s'hi prenguessin no tindrien força d'obligar als catalans ni podria acceptar-los l'Estat Espanyol. Més que més, si com es deia, l'elecció del nou President de la Generalitat no tindria força d'obligar a ningú i podria ser impugnada, també per les Corts o pel Govern Republicà o central,

i que, de fet, només va reconèixer la continuïtat del President Irla en oferir-li la Vicepresidència del govern que residia a París.

En canvi, si s'hagués respectat el decret de l'Honorable President Irla sobre la constitució d'un Consell de Catalunya, encara que la iniciativa no es podia ajustar a la legalitat estricta, ningú no hauria pogut dir que una assemblea de parlamentaris catalans formada pels ^(altres trenta) diputats del Parlament de Catalunya que hi havia aleshores exiliats i els 32 diputats catalans a les Corts de la República que s'havien pogut localitzar a l'exili, escampats pel món, hauria constituït una força evolucionament democràtica i representativa de la darrera voluntat catalana expressada en règim de llibertat. A més a més, hi haviem d'assistir Antoni Ma. Sbert, representant de la Generalitat al Tribunal de Garanties Constitucionals de la República i Ot Euran Ocon, procurador del Tribunal de Cassació de Catalunya.

Però ja no hi havia res a fer si, com es deia, assistirien a la darrera sessió parlamentària catalana un nombre molt reduït de diputats per diverses ^{difficultats} ~~circumstàncies~~ i també per no estar en condicions de sufragar ~~les~~ les despeses de viatge i estada com havia fet el Govern de la República quan va voler reunir les Corts.

Aquella sessió extraordinària i tan conflictiva del Parlament de Catalunya s'havia de celebrar en una antiga residència privada del carrer de Londres de la ciutat de Mèxic, on hi havia instal·lada, feia anys, l'Ambaixada Espanyola i que, en aquelles circumstàncies, havia de considerar-se com territori espanyol als efectes legals dels acords que s'hi prenguessin. No crec que el Govern de la República ho exigís sinó que va ser una prova més de la política legalista d'un cert nombre dels nostres diputats.

Hi vaig fer cap bona estona abans de les set de la tarda, hora anunciada per a començar la sessió. I mentre pujava els graons d'aquella residència va sortir a rebre el primer dels ciutadans que faríem de públic, el bon home i amic Francesc Farreres i Duran, també diputat d'Esquerra Republicana de Catalunya, elegit per la "província" de Tarragona - tot i ser de Manresa - amb 24.300 vots d'un cens de votants de 105.491.

Vaig preguntar-li si serien molts els diputats i si arribarien a la meitat més un dels que havien pres possessió de l'Acta o del càrrec i em va dir que li semblava que serien pocs. Però - va afegir - comptem amb els vots de la Lliga...

Com que, abans d'anar-hi, m'havia llegit i rellegit l'Estatut interior, em recordava força bé de les cotes més importants del capítol relatiu a la Presidència i dels anteriors que s'hi podien referir.

L'article 24 deia que el mandat parlamentari duraria cinc anys a comptar de la data de celebració de les eleccions, i com que aquells parlamentaris havien acabat de sobre el seu mandat, perquè havien d'haver estat rellevats o reeligits l'any 1937, ja en portaven 17 de més dels que els corresponien i era lògic suposar que, jurídicament, els seus drets, suposant que, a dreta llei, encara en tinguessin algun, ja eren bon xic reduïts.

L'article 39 deia que el President de la Generalitat era elegit pel Parlament i si en la primera votació no tenia majoria absoluta dels vots dels diputats possessionats del càrrec - que eren 83 -, es procediria a nova elecció, i seria elegit el que obtingués la majoria de vots dels Diputats que prenguessin part en la votació. I si cap candidat no reunia aquesta majoria, es procediria a nova elecció limitada als dos que haguessin reunit més en l'anterior, i quedaria elegit el que obtingués major nombre de vots. El President cessaria normalment quan quedaria constituït un nou Parlament davant del qual resignaria les seves funcions.

L'article 44 deia que el President dimissionari hauria de continuar en l'exercici del càrrec fins que el seu successor n'hagués pres possessió. Si per qualsevol causa no pogués continuar, la Presidència de la Generalitat seria exercida interinament pel President del Parlament, i el Vice-president primer el substituïria en la presidència d'aquest. El president interí convocaria el Parlament dintre del termini màxim de vuit dies per a l'elecció del nou President.

I havent-se produït la dimissió del President Irla amb data del dia 7 del mes de ~~maig~~ maig del 1954, en lloc de fer-se l'elecció del nou president el dia 15 del mateix mes, no es feia fins al cap de 80 dies. I, encara, només van poder reunir nou Diputats.

Vaig considerar que es tractava d'una sessió parlamentària que faria història i com que em van dir que no s'havia invitat cap periodista espanyol ni mexicà, ni cap català de la professió dels que hi havia treballant a Mèxic - i alguns d'ells fins i tot afiliats al partit majoritari -, em va semblar obligat de prendre el lloc dels professionals de la premsa nostra i les meves notes malgirbades van anar a parar a les acollidores pàgines de la revista "Ressorgiment", de Buenos Aires, i l'estimat amic i director-proprietari Hipòlit Nadal i Mallol les va posar a continuació del seu article editorial dedicat a comentar unes "impressions optimistes", precisament, de l'interior de Catalunya, que acabava de rebre.

Corresponia al número 457, any XXXIX, d'aquell mateix mes d'agost del 54. I sota el títol que li havia posat jo - El Parlament de Catalunya a l'exili -, en Nadal hi va afegir, entre parèntesi, "Crònica del nostre corresponsal". I aquella crònica portava la data del mateix dia 5 d'agost, perquè havia arribat oportunament:

«Avui, a les set de la tarda, el Parlament de Catalunya ha celebrat la seva primera sessió plenària i pública a l'exili. La reunió dels parlamentaris catalans ha tingut lloc a la residència de l'Ambaixada Republicana Espanyola de Mèxic i en una sala considerada com de territori de jurisdicció catalana o espanyola.

»Ha estat la primera reunió d'exili. La darrera celebrada a casa nostra es va fer a Olot, durant la retirada del mes de gener del 1939, segons ha recordat en el seu discurs el Diputat Francesc Farreres i Duran. Quinze anys després, el Parlament Català s'ha reunit a Mèxic per a procedir a l'elecció del nou President de la Generalitat, en substitució del President interí senyor Irla, el qual va renunciar el càrrec el dia 7 de maig darrer. També han estat coberts els llocs de la Diputació Permanent que hi havia vacants. Han assistit a la reunió nou Diputats: Salvador Armendares, Enric Canturri, Antoni Dot, Josep Folch, Carles Gerhard, Francesc Farreres i Duran, Francesc Riera, Martí Rouret i Estanislau Ruiz Ponseti. Han excusat la seva assistència els Diputats Joan Casanelles, Manuel Galés i Jaume Simó-Bofarull, també residents a Mèxic.

»Ha actuat de Cap de Cerimonial el titular d'aquest càrrec senyor Dalmau Costa.

>>El senyor Ot Duran d'Ocon, Procurador General de Catalunya, ha estat l'encarregat de signar l'Acta de l'escrutini.

>>No hi havia cap representació oficial de la República Espanyola ni cap representació diplomàtica. No s'han fet invitacions per al públic ni s'ha invitat als periodistes ni als fotògrafs de premsa. Quatre persones constituïen el públic d'aquesta primera sessió parlamentària catalana de l'Exili: el Doctor Pere Bosch Gimpera, ex Cònseller de Justícia de la Generalitat de Catalunya; Miquel Ferrer, secretari general del Consell Nacional Català; i Màrius Calvet i J. Broles, membres del consell directiu de l'Agrupació d'Esquerra Republicana de Catalunya a Mèxic.

>>El Parlament de Catalunya tenia 85 diputats, però només foren 33, en definitiva, perquè Francesc Macià i J. M. Tallada, tenien actes dobles.

>>A la Presidència de la Sala de Sessions hi havia una gran bandera catalana. I a la dreta, una bandera republicana espanyola.

>>En començar la sessió, han ocupat la Mesa els tres secretaris: Antoni Bot, Josep Folch i Carles Gerhard. Bot seguit, el secretari Bot, ha invitat a ocupar la presidència efectiva al Diputat de més anys que es trobés present. Ha correspost ocupar el lloc al Diputat Estanislau Ruiz-Ponsetí.

>>A continuació, el secretari Bot ha llegit els decrets i l'informe de les reunions celebrades sota la presidència del senyor Josep Farradellas, en compliment dels darrers decrets del senyor Irla que manaven la creació d'un Consell de Catalunya, format per Diputats del Parlament Català i per Diputats catalans a les Corts de la República Espanyola, a més a més del Procurador General de Catalunya, senyor Ot Duran d'Ocon, i del representant de la Generalitat al Tribunal de Garanties Constitucionals de la República Espanyola, senyor Antoni Ma. Sbert.

>>Per un dictamen elaborat pels senyors Sbert i Duran d'Ocon, foren considerats legals els esmentats decrets del senyor Irla i només foren impugnats pels Diputats del Parlament Català, en la qüestió de les persones que tenien dret a elegir el nou President. Els Diputats del nostre Parlament van decidir que eren ells tots sols els que tenien aquest dret.

>> Un cop llegit l'informe del secretari senyor Pot, s'ha procedit a les eleccions i ha estat prèviament acordat que es fessin ambdues simultàniament: la de la Presidència de la Generalitat i la del Parlament.

>> El resultat de l'escrutini, és el següent:

>> President de la Generalitat de Catalunya: Josep Tarradellas (24 vots); Pau Casals (1 vot); Manuel Serra i Moret (1 vot).

>> Presidència del Parlament de Catalunya: Ventura Gassol (24 vots); Carles Pi i Sunyer (1 vot).

>> Per als sis llocs vacants a la Diputació Permanent, han estat elegits: Enric Canturri (24 vots); Josep Fontbernat (24 vots); Manuel Galés (24 vots); Carles Gerhard (24 vots); Carles Pi i Sunyer (24 vots); i Miquel Guinart (23 vots). Però com que en ésser elegit vicepresident primer el senyor Francesc Farreres i Duran deixa vacant el seu lloc a la Diputació Permanent, passà a ocupar-lo el Diputat Joan Sauret (amb 23 vots), el qual havia empatat amb Miquel Guinart.

>> La candidatura presentada per la majoria parlamentària d'Esquerra Republicana de Catalunya, era formada de la manera següent: President de la Generalitat: Josep Tarradellas; President del Parlament: Ventura Gassol; Vicepresident primer: Francesc Farreres i Duran; Vicepresident segon: Estanislau Ruiz-Ponseti. Membres de la Diputació Permanent, sis dels quals havien d'ésser elegits: Enric Canturri, Josep Fontbernat; Manuel Galés, Carles Gerhard, Miquel Guinart, Carles Pi i Sunyer, Joan Sauret, Manuel Serra i Moret i Antoni Xirau.

>> Heus ací algunes particularitats de la votació: Han estat considerats com a votants, els Diputats Francesc Arnau-Cortina, Joan Sauret, Josep Irla, J. ^{casas} Sallés, Antoni Xirau, Joan Puig i Ferrater, Ventura Gassol, Josep Tarradellas, Josep Fontbernat, J. ^{M.} Casabó, dels residents fora de Mèxic; Joan Casanelles, Manuel Galés i Jaume Simó-Dofarull, dels absents de la sessió; i Salvador Armendares, Enric Canturri, Antoni Pot, Josep Folch, Carles Gerhard, Francesc Farreres-Duran, ^{Francesc} ~~Josap~~ Ricra, Martí Rouret i Estanislau Ruiz-Ponseti, dels presents. La resta dels Diputats que hi ha a l'exili i que, en total, són més de trenta, encara no havien tramès llur opinió ni llur vot. Altres cinc Dipu-

tats que es troben sotmesos a un règim polític de tirania, han trems llur vot, però el seu nom no és prudent fer-los públics. Un diputat, el nom del qual tampoc s'ha fet públic, ha adreçat una extensa carta als tres secretaris de la Mesa del Parlament exposant les raons que té per abstenir-se de votar i donant la seva opinió sobre qüestions que considera importants per a fer constar en acta. Però el President de la Mesa, senyor Ruiz-Ponsati, ha proposat als Diputats que no es prengui en consideració aquella carta, tinguda com particular, i que tampoc no constin en acta ^{ess} manifestacions que feia aquell Diputat en la seva extensa carta. Així és acordat i el seu vot és considerat en blanc. El Diputat Joan Puig i Ferrer tracta el seu vot a favor de Manuel Carrera i Moret, però la Presidència de la Generalitat, i, en una nota adjunta, afirma que "és la legalitat".

>> Abans de donar per acabada la sessió, van fer ús de la paraula els Diputats Salvador Armengoles i Francesc Farreres i Duran, els quals va retre un homenatge als Presidents Macià, Companys i Irla, a tots els caiguts en lluita contra la tirania franquista, als traspassats a l'exili i a tota la unió de catalans sacrificats al servei de la Pàtria. Van coincidir en proposar una activitat internacional parlamentària i democràtica.

>> La sessió ha durat cosa d'una hora i mitja. En acabar-se, el representant de la República Espanyola a Mèxic ha sortit a acomiadar els Diputats fins a la porta de la seva residència.

>> Dissabte, dia 7, es farà la proclamació pública del nou President de la Generalitat de Catalunya. >>

Efectivament, amb data 16 d'agost, el President interí, senyor Josep Irla, donà força legal a la resolució del Parlament promulgant el següent decret que va distribuir el Servei d'Informació i Publicacions de la Generalitat:

<< Vista l'acta subscrita per la Mesa electoral del Parlament de Catalunya, constituïda el dia 5 d'agost a l'Ambaixada de la República Espanyola a Mèxic, certificada pel senyor Procurador General del Tribunal de Casació de Catalunya; atès que ha estat elegit President de la Generalitat de Catalunya, d'acord amb el que disposen els articles 14 de l'Estatut de Catalunya i 39 de l'Estatut Interior, el senyor Josep Larradellas i

Joan; atès el Decret del 19 de juliol d'aquest any pel quale convoca l'elecció i es reglamenta el procediment, decreto: Article únic: És proclamat President de la Generalitat de Catalunya el Molt Honorable Senyor Josep Farradellas i Joan. Per tant, s'espera i demana a tots els catalans i als ciutadans de Catalunya que, fins i tant que el poble no recobri la plenitud de la seva llibertat política, reconeguin al President elegit pels Diputats del darrer Parlament de Catalunya, com a legítim representant de les Institucions Catalanes per mitjà de les quals Catalunya reivindica l'exercici de la seva sobirania.

>>El president interí de la Generalitat de Catalunya, Josep Irla.>>

I el nostre admirat amic Hipòlit Nadal i Mallol, que havia donat com editorial el tema de "La solució" ^{(en el número de setembre,} afegia a la nota oficial:

«Acceptada la solució donada a l'afer del Parlament de Catalunya, toca ara establir el pla d'organització del treball amb mirsa a la internacionalització del nostre pla nacional i a la lluita contra la tirania franquista que no cessa de maldir per a reduir la nostra pàtria a una simple província espanyola sense reconèixer-li cap de les característiques específiques que li donen categoria de nació.

>>El clima de convivència entre diferents tendències del catalanisme s'és iniciat i cal que s'eixampli i enforteixi. I si, com sembla, hi ha la intenció de deixar la Generalitat solament com a organisme simbòlic de les nostres Institucions, tenim, d'altra banda, constituït un organisme de treball - el Consell Nacional Català - que pot desenvolupar una tasca fructífera per ser un organisme dintre del qual hi ha homes de tots els partits polítics de la democràcia catalana units en un front únic, diríem, patriòtic. Creat el nexa de germanor entre tots, la representació i presència de Catalunya pertot on calgui o sigui convenient per als alts interessos de la pàtria, no s'han de fer esperar més i aquesta missió pot accomplir-la bé el C.N.C. amb el recolzament de les Institucions i els agrupaments democràtics del nostre país.>>

El bon amic Nadal i Mallol, sempre propugnant la concòrdia entre catalans demostrava que estava convençut que els representants de les Institucions autonòmiques de Catalunya, sota el seu patronatge, propugnarien una acció de conjunt que permetés jugar per un costat amb la legalitat espanyola i per l'altra amb la reivindicació nacional.

029

Les coses anaven per altres camins. S'havia rebutjat la convocatòria d'un Consell de Catalunya feta pel President Irla i l'opinió dels diputats catalans a les Corts de la República Espanyola - la majoria dels quals era d'Esquerra Republicana -, s'havia deixat de racó com si, especialment en aquelles difícils circumstàncies, no hi poguessin veure més quatre ulls que dos.

Havíem sentit despotricar a més d'un d'aquells diputats a Corts i d'altres del propi Parlament de Catalunya que no havien volgut saber res d'aquell episodi lamentable que va matar d'un sol cop la primera de les Institucions del règim autònic. I'altres que s'havien negat a fer acte de presència a l'hora de votar el nou President, un cop es va confirmar el que ja s'esperaven que passaria, van pronunciar paraules gruixudes tot i ser de la majoria parlamentària. I dels de la Unió Socialista també van sortir mots molt cantelluts. Fins i tot un home tan distingit en el seu comportament com era Manuel Serra i Moret, davant d'un grup d'amics va pronunciar una frase sobre el resultat d'aquella sessió tan impròpia del seu llenguatge correcte i mesurat que és impossible que jo l'escrigui. I menys encara podria escriure la que va pronunciar Joan Fronjosa i Salamó, un altre diputat de la Unió Socialista que formava part d'aquelles primeres Corts catalanes que, amb el nostre vot, van ajudar a ~~un~~ néixer.

El fet que, entre els no assistents hi haguessin tres diputats residents a la Ciutat de Mèxic i, entre ells, s'hi trobés Joan Casanelles, que era íntim amic del candidat de la majoria i procedia del mateix Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra, era molt estrany.

¿Tenien dret a votar els diputats absents d'aquella sessió tan important? Nosaltres diríem que el vot per correspondència no podia ser vàlid. Al cap i a la fi al senyor Tarradellas tan li feia que el votessin nou com 24.

L'amic Ventura Cassol va ser elegit President del Parlament que era la primera de les Institucions autòniques i no en va voler saber res. Per la seva renúncia va ser designat Francesc Farreres i Luran el qual tenia entès que, molt més tard, va ser substituït per Joan Sauret.

Els únics noms ^{diputats de} de l'interior de Catalunya que no es van fer públics, per prudèn-

cia, devien ser els de la Lliga, dels quals m'havia parlat en Farreres i Duran. Però va votar, també per correu, Josep Maria Casabó i Torras, que havia estat elegit per la "província" de Tarragona per 22.962 vots d'un cens de votants de 105.491.

El diputat que va adreçar "una extensa carta", el contingut de la qual no es va fer públic, devia ser, és clar, Manuel Serra i Moret, i no es va fer constar en Acta a proposta, precisament, d'Estanislau Ruiz Ponseti i tot considerant-la com no rebuda oficialment. Això a desgrat d'haver estat elegits tots dos en la candidatura d'Esquerra Republicana però fent constar que eren de la Unió Socialista de Catalunya. Els diputats socialistes eren Manuel Serra i Moret, Estanislau Ruiz Ponseti, Joan Comorera, Joan Fronjosà i Carles Gerhard, tots ells dissortadament desapareguts.

A les acaballes d'aquella sessió es va acordar d'emprendre una acció internacional, amb la qual cosa els Diputats del Parlament de Catalunya haurien invadit funcions que eren de l'exclusiva competència del Govern de la República. Això només s'hauria pogut fer en nom del no-nat Consell de Catalunya, si per cas. I ho van deixar córrer.

Finalment, hem de cosentar la frase del darrer decret del President Irla que deia que Josep Tarradellas seria President fins que Catalunya recobrés la plenitud de la seva llibertat política.

¿Es que l'Honorable Ciutadà Josep Irla i Bosch creia que aquella plena llibertat política era qüestió d'hores? Els nostres diputats li van acceptar, sense discussió, aquella extremada afirmació inesperada i en canvi li havien rebutjat l'oportuna i democràtica proposta de crear un Consell de Catalunya que, aleshores, hauria pogut integrar-se per prop de 80 parlamentaris catalans, entre els del Parlament i els de les Corts.

I en el moment de donar per acabats els nostres comentaris a la ja històrica i cèlebre sessió parlamentària catalana de l'exili, val la pena de registrar els noms dels 13 diputats, dels elegits el 20 de novembre del 1932, que, sortosament, encara són vius: Josep Andreu i Abelló, Xavier Casademunt i Arimany, Joan Casanelles i Ibarz, Pere Carezo i Hernández, Miquel dels Sants Cunillera i Rius, Francesc Farreres i Duran, Josep Fontbernat i Verdaguier, Ventura Cassol i Rovira, Miquel Guinart i

Castella, Gonçal Ibars i Messeguer, Joan Saurat i Garcia, i Francesc Viàdiu i Vendrell.

I ens preguntes:

2 Per què essent com són els representants de la primera de les Institucions de la Catalunya autònoma - el Parlament -, situat per damunt de la Presidència de la Generalitat i del Consell Executiu o Govern, no s'han tornat a reunir - sols o amb els representants de Catalunya a les Corts republicanes espanyoles elegides el 16 de febrer del 1936 - per a demanar al seu president que els rendeixi comptes, en el més ampli sentit, de tota la gestió que ha realitzat durant els 23 anys que fa que el van elegir, que va ser el dia 5 d'agost del 1954 ?

El mes de juliol del 1955 Diego Martínez Barrios, President de la República; Juli Just, president interí del Govern de la República a l'exili, Josep Carrasellas i J. A. de Aguirre, van adreçar, conjuntament, un Missatge als representants de les quatre grans potències reunits a Ginebra - Estats Units, Unió Soviètica, Gran Bretanya i França -, en el qual denunciaven i recordaven l'existència del règim totalitari espanyol del general Franco.

Esquerra Republicana de Catalunya, a París, des del seu periòdic "Tribuna", feia saber que Jaume Miravittles havia estat consi eret baixa del partit per les seves desviacions sobre els principis catalanistes i l'ideari del partit.

Mai no va saber ben bé de què es tractava.

L'any 1956 Josep Carrasellas va viatjar per terres d'Amèrica i pel mes d'abril va fer cap a Mèxic. L'Institut Català de Cultura, que presidia el doctor Pere Bosch Gimpera, va organitzar una Aula Rodona perquè hi fes de ponent Josep Carrasellas, per a tractar dels problemes que teníem plantejats i de la feina a fer de cara al futur més o menys immediat. De seguida es va comprovar la disparitat de criteris que hi havia entre els activistes exiliats a Mèxic i a d'altres països del continent americà, i ell, de cara al futur del nostre país.

Avel·lí Artís-Gener, director de La Nova Revista, en el número corresponent al mateix mes d'abril va publicar les respostes de Carrasellas a un interviu que li va fer.

Val la pena de recollir unes quantes coses de les que va dir:

«Des de fa ja força temps, les relacions entre els exiliats i els qui romanen a Catalunya són constants. Pel que fa a mi, cal que digui que aquest darrer any he tingut ocasió de conversar amb més catalans que no pas durant els quinze anys darrers. És evident que les generacions que han seguit a casa nostra tenen un gran delit de conèixer tot el que ha ~~passat~~ passat i el que podem fer tots plegats... Ha calgut passar uns anys de desorientació, degut a propagandes que els influen. Avui tenen pressa d'entrar al casí que saben que ha de resoldre el seu esdevenidor. Certament que és una tasca nostra la de fer que aquesta contactes i relacions siguin cada dia més eficients per tal que en tots els estaments i en totes les contrades del nostre poble arrelhi amb més força la voluntat d'afirmar la nostra personalitat. Hi ha manifestacions d'anhels d'acció conjunta, vius en l'esperit de tots. Jo crec que Catalunya ha de reprendre la política que durant mig segle li ha permès de realitzar una gran obra en els aspectes polític, econòmic i espiritual; obra que ha d'enorgullir-nos! Pel damunt de tots els inconvenients/^{en}què les noves generacions han topat durant aquests darrers anys, aliats del món, submergits en propagandes i influències estranyes, estic segur que per a ells - i per a tots els qui creiem en un demà millor- serà un bell exemple l'obra que us deia... Avui dia, tant a Catalunya com a Espanya, els obrers i els estudiants fan la força més ~~efectiva~~ efectiva contra el franquisme; crec que ha començat la devallada d'un règim, l'eficàcia del qual no la creuen ni els qui n'havien estat els més abnegats defensors... »

Sobre la independència que havia atorgat Franco al Marroc, va dir:

« És la confirmació de la devallada que us deia i el resultat de la política que el franquisme ha seguit al Marroc. Tard o d'hora haurà de tenir repercussions profundes perquè és un cop contra els anhels i les ambicions que la mateixa Espanya franquista havia fomentat. »

I parlant de la situació dels catalans exiliats a França, va dir:

« Avui dia, després de tants sofriments passats, ja es troben en posicions consolidades. Però és evident que llur situació, comparada en termes generals amb la dels qui

sou a Mèxic, és considerablement diferent. Allí ens regim per un estatut de refugiats que fa que no tinguem avui els problemes que hi havia quan arribàrem. És fàcil trobar-hi feina, però gairebé impossible desenvolupar-hi activitats de tipus industrial o comercial, a desgrat dels tractes que, d'ençà del segle passat, hi ha entre Espanya i França. Els catalans que hi ha escampats per tot el país mantenen, com sempre, viva la mateixa fe en Catalunya. Si aquesta fe no es manifesta, d'una manera pública, si encara no han arribat a ~~xxxxxxx~~ trobar l'organització necessària per a demostrar-la, és degut a la mateixa dispersió. No obstant, per tot arreu hi ha centres de catalans que realitzen una obra unificadora que és un exemple. Em permeto solament assenyalar el patriotisme —entre altres— dels catalans de Tolosa, Angulena, Montpeller i Perpinyà. Aquest darrer centre, especialment, ha de lluitar amb tantes dificultats que mai no els ho podem agrair prou. Els catalans de Perpinyà són un estímul per a tots aquells que aspiren a tornar aviat a Catalunya. >>

I en preguntar-li Artís-Gener, quina creia que hauria d'ésser la tasca dels catalans d'Amèrica, de cara a l'alliberament de Catalunya, va contestar:

«Malgrat la distància, crec que podeu ajudar molt i molt. I no solament a l'alliberament de Catalunya, sinó a mantenir-ne la seva vida espiritual. És admirable i emocionant l'obra realitzada pels catalans exiliats a Mèxic. He de dir —i fóra injust silenciar-ho— que la impressió rebuda fa com un sentiment inescorrable. Aprofito l'hospitalitat de la Nova Revista per agrair totes les amabilitats rebudes, ací i a altres països d'Amèrica. Crec que faríem un gran servei als nostres ideals si un dia fos possible establir una acció conjunta dels catalans que hi ha a Amèrica. Honorari-me encara més com a català als qui lluiten per les nostres llibertats.»

I en preguntar-li, concretament, la seva impressió dels contactes amb els catalans de Mèxic, va dir molt convençut:

«Aquesta tercera vegada de venir a Mèxic he de dir-vos que m'ha fet un gran plaer — i estimo profundament — l'acollida que m'han atorgat tots els catalans, sense distinció de partits o estaments socials. Aquest honor que m'ha estat fet l'atribueixo principalment al gran sentiment de catalanitat. I crec també que és un homenatge a la nostra Institució, que cal que tothom estimi... >>

Privadament, ens havia dit que continuava essent partidari de no crear un nou Consell o Govern perquè seria un cau de raons per les pugnes partidistes. Creia que calia retornar a la fórmula de les Delegacions Generals i Especials, però amb lleugeres modificacions. La iniciativa del President Irla, tan ben rebuda en terres d'Amèrica, que no ell/havia vist amb gens de simpatia, ara li agradava i es va trobar que va ser entre nosaltres, a Mèxic, on li va semblar més convenient de signar el decret que les creava.

Efectivament, abans de retornar a França, va redactar, i signar, i publicà al número de juny d'aquell any 56 del Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, editat a l'exili, el sumari del qual era aquest: Missatge del President de la Generalitat i Decret de creació de les Delegacions Generals i Especials a Catalunya i a l'exili. La primera plana d'aquell butlletí "oficial" la varem reproduir en facsimil a la pàgina editorial. Al peu deia que era un Suplement del Butlletí d'Informació número 14.

El missatge deia, entre moltes coses més:

«Del meu viatge a Mèxic i dels pocs dies que he passat en aquell país acollidor, en vinc reconfortat, per la vida intensament catalana que he pogut copsar-hi i per les mostres de respecte i d'adhesió a les nostres Institucions, que he rebut de tots els partits polítics i organitzacions. Aquesta actitud que comparteixen també tots aquells catalans fidels a la Pàtria que es troben lluny de Catalunya com en altres països d'Europa i d'Amèrica, m'ha semblat exemplar i confirma l'esperança en el nostre recobrament.

»Durant aquests disset anys de transplantament i d'enyorances forçades, cap sofrança no ha estat estalviada: ni les malvestats que han endolat la Pàtria, ni el calvari que han patit els catalans, ni els trasbalsos de la guerra mundial, durant la qual tants de catalans han donat generosament llur vida pel triomf de la llibertat i de la justícia.

»Entremig de tantes adversitats la Generalitat ha representat tothora el principi de l'existència nacional de Catalunya, com correspon a un organisme estatutari per la voluntat del poble, la noció del sentiment civil ~~enfament~~ enfront de la facció opressora i arbitrària. Durant l'ocupació de Catalunya i la seva servitud, la Generalitat ha subsistit per la voluntat de milers de catalans escapats pels països de món lliure i per la fidelitat moral dels catalans de Catalunya oprimits. Les digsorts l'han enfortida, han

fet de la seva vida accidentada un símbol: l'esperança de la restauració nacional. Potser perquè la fe sovint ~~par~~ reneix amb els revessos i tal vegada, també, perquè la fe reclama una doctrina, una tradició de sacrificis patriòtics, un sentiment del passat, una confiança en l'esdevenidor... >>

Res de nou. Els tòpics de sempre. L'engany dels incauts, de la gent de bona fe. Un llenguatge que no s'ajusta a la realitat política quan es parla amb tan poc fonament, quan s'afirma que "la Generalitat ha representat tothora el principi de l'existència nacional de Catalunya", quan és evident que la Generalitat de l'Estatut del 32 no passa d'ésser una regió espanyola formada per quatre províncies i que "la restauració nacional" no és pas aquesta Generalitat sinó que haurà de ser una Catalunya plenament independent, tal com la volia Josep Tarradellas quan parlava en nom de La Falç barcelonina.

El Decret de Tarradellas, però, deia unes quantes coses interessants en el seu preàmbul, coses que hi havia destacats dirigents d'Esquerra Republicana que havien volgut negar i ~~desautoritzar-nos~~ quan nosaltres afirmàvem que el President Caspary havia donat per superat l'Estatut que ens havien atorgat les Corts republicanes espanyoles deixant de banda les mínimes reivindicacions de l'Estatut de Núria i no solament per la legislació catalana de guerra sinó així que va passar a l'exili. Però Josep Tarradellas deia una cosa i en feia una de diferent quan durant tota la seva gestió a l'exili s'ha negat a reivindicar l'exercici del dret d'autodeterminació i propugnar el respecte deüt al règim que vulgui establir, lliurement, el nostre poble, el dia de demà.

El Decret de la Presidència de la Generalitat, deia:

<<L'ocupació del nostre poble va deixar de facto la Generalitat de Catalunya sense jurisdicció territorial. Per tant, les funcions de govern van restar limitades a coordinar les forces de resistència a l'invasor i alhora promoure i organitzar l'ajut a les víctimes de la repressió. Trencat l'equilibri i sancat l'acord entre les forces polítiques representades en el darrer Govern de Catalunya estant, la Presidència considerà que aquest no podia acomplir aquestes funcions i per Decret del 13 d'abril del 1940 va crear el Consell Nacional de Catalunya, en circumstàncies que les Lleis Constitucionals i orgàniques de la Generalitat no podien preveure. Constituí aquest Consell el 13 de

maig del mateix any, l'ocupació de França pels exèrcits alemanys va fer impossible la seva actuació.

» D'acord amb l'article 14 de l'Estatut de Catalunya i el 46 de la Llei Constitucional anomenada Estatut Interior, la representació de Catalunya correspon al President i aquesta representació no pot ésser ni fou mai delegada. Però les esmentades Lleis no estableixen que el President no pot delegar la seva representació personal, ni ha estat mai limitada la facultat de la Presidència per a establir Delegacions de la Generalitat de Catalunya la representació de la qual li escau. Des de l'any 1931, la Presidència de la Generalitat restaurada les ha establertes fora de Catalunya, la primera a Madrid i després a d'altres capitals d'Europa, les funcions de les quals foren les escaients, segons les circumstàncies i el territori on havien d'exercir llur comesa.

» Tot seguit de l'alliberament de França, la Presidència de la Generalitat creà el Consell Assessor, constituït el 30 de gener del 1945, per tal de preparar la tasca que correspongués al Govern, tan aviat com aquest pogués ésser reconstituït. El mateix any esperonada per la fe en el lleial compliment dels acords de les Nacions ~~Unides~~ Aliades, la Presidència va nomenar un Consell Executiu, el qual va acordar l'establiment de Delegacions, per Decret del ler. de febrer del 1950. Dissortadament, s'e valren les possibilitats d'acció del Govern a conseqüència de la situació internacional i el Govern fou dissolt.

» Fins ara cap Delegació no ha pogut ésser constituïda en compliment de l'esmentat Decret orgànic i cada dia es fa més sentir la necessitat d'establir-les principalment a Catalunya. El fet de no haver-se pogut constituir palesa que cal proveir de bell nou, mitjançant una Ordenança de necessitat que simplifiqui el nomenament dels Delegats i precisi llur comesa, d'acord amb la consuetud de la qual l'esmentat Decret no feia esment pel fet que les Delegacions, per llur origen, semblaven més diputacions locals, que representacions de la Presidència de la Generalitat.

» Atesos aquests antecedents, les exigències de l'hora present i les esmentades disposicions legals, per Ordenança de necessitat, ~~DECRET~~:

» Art. ler. La Presidència de la Generalitat nomenarà Delegats Generals i Especials a Catalunya i en els territoris on l'emigració catalana ho justifiqui.

>>Art. 2n. Els Delegats Generals tindran la següent comesa en el territori que es determinarà en llur nomenament: a) Promoure i coordinar les tasques que portin a terme les organitzacions catalanes, o constituïdes per catalans i nacionals dels països de llur respectiva residència, per a la defensa de les llibertats democràtiques de Catalunya i de la cultura catalana; b) Representar la Presidència de la Generalitat en les relacions amb les entitats abans esmentades i les públiques o particulars dels països en els quals s'exerceixi la Delegació, i en relació amb les Institucions de la República Espanyola i els seus representants a l'exterior; c) La coordinació, d'acord amb la Presidència de la Generalitat, de la comesa dels Delegats Especials que residixin en el territori atribuït a la Delegació General.

>>Art. 3er. Les Delegacions Especials tindran a llur càrrec la gestió i l'orientació d'acord amb la Presidència de la Generalitat, dels afers que aquells cregui convenient encarregar-los temporalment o per temps indefinit, tot fixant en els nomenaments respectius la comesa i el territori de cada Delegació Especial

>>Art. 4rt. Per la naturalesa de llur designació, els Delegats General i els Especials en residència a Catalunya, tindran també altres atribucions i responsabilitats, les quals seran assenyalades per Decret o Ordre, d'acord amb les circumstàncies que obligaran a aquestes actuacions.

>>Art. 5è. La Presidència podrà demanar assessoraments i encarregar estudis especials sobre problemes i matèries determinades, que afectin la vida política, econòmica, social i cultural del nostre poble.

>>Art. 6è. Aquest Decret serà cursat a l'Honorable Senyor President del Parlament de Catalunya als efectes que escaiguin, d'acord amb el que disposa l'Estatut Interior.

Mèxic, 12 de maig del 1956.>>

L'aplicació d'aquest Decret, d'acord amb el text o disposicions que conté, no podia ésser acceptat per les col·lectivitats catalanes d'Amèrica perquè esdevenien uns organismes lliurats a les ordres del President o del seu Delegat personal, sense que això comportés cap dotació econòmica per atendre llurs compromisos i que, a més a més, haguessin de comptar amb el vist-i-plau de les Ambaixades o Consolats de la República Espanyola a l'exili. No era pas aquesta ^{una} orientació que permetés una activitat interna-

cional en nom d'una Catalunya-nació i no d'una Catalunya regional espanyola. Les circumstàncies permetien treballar amb les ^{lleis} lliures de compromisos constitucionals espanyols si volem reivindicar el dret d'autodeterminació del nostre poble. No es tractava pas, no s'ha tractat mai de reivindicar l'Estatut de Catalunya del 1932 que, segons el malaguanyat Antoni Rovira i Virgili i, veient-ho com ho veïem nosaltres, ja va dir que era en realitat aquell Estatut que van imposar a Catalunya els republicans i socialistes que tenien majoria a les Constituents:

«La Generalitat moderna era escanyada al principi des de Madrid per a no deixar-li altres facultats legals que les de les antigues Diputacions de província; quan va estar dotada d'un Estatut va rebre a niques les facultats que aquest li assignava; va passar pel col·lapse del 6 d'octubre del 1934 al primer de març del 1936, i ara es mor, al cap de set anys d'haver nascut, sense estar enlestida la feina del famós traspàs de servicis...» (Els darrers dies de la Catalunya republicana. - Buenos Aires, 1940).

Les Delegacions no van poder néixer perquè enteníem que havien de dependre d'un organisme governamental, representant dels diversos sectors polítics i socials de l'emigració, la qual cosa no era possible si els dits sectors no podien participar en la realització de la política d'exili. Ja s'havia vist que no es podia fer res de profitós i eminentment democràtic sense un Govern alliberat de compromisos, per a treballar de cara a la reconquesta de les nostres llibertats plenes, d'una Catalunya que ja no podia ésser la regionalista de la República espanyola.

Es pretenia instaurar un poder personal, deixant al marge el vell Parlament per caducat, a canvi de instaurar un règim antidemocràtic que ens portava a remolc dels republicans espanyols i, a més a més, si no feïem bondat, sense possibilitat de poder disposar dels mitjans més indispensables per a portar a la pràctica la tasca que calgués fer. La designació de delegats personals a Mèxic i a Veneçuela, per exemple, en les persones d'Antoni Maria Sbert i Marc-Aureli Vila, no va passar del nomenament. Cap de les entitats integrades al moviment de les Comunitats Catalanes d'Amèrica no va adherir-se als Delegats de Tarradellas. I aquell Decret va ser lletra morta perquè les col·lectivitats catalanes d'Amèrica no es van voler sotmetre a una política personal,

evidentment al servei de la legalitat espanyola més estricta.

Van passar set mesos i l'oblit de les Delegacions terradellistes era absolut. I La Nova Revista, de Mèxic, en el seu número corresponent als mesos de novembre i desembre d'aquell mateix any 1956, deia:

«Hi ha un silenci absolut entorn del decret Terradellas creant les Delegacions Generals i Especials de la Presidència de la Generalitat de Catalunya. Un silenci absolut, volen dir, entre els que es consideren partidaris de la continuació de les darreres Institucions de Catalunya i de la seva activitat política. En canvi, la veu dels que no estan d'acord en considerar com vigents les Institucions catalanes de l'any 32 i la simbòlica de la darrera voluntat catalana expressada en règim de llibertat i des de fora de Catalunya, aquests sí que hi han dit la seva:

»El Moviment Socialista de Catalunya ha pres l'acord de negar tota mena de col·laboració a les projectades Delegacions de la Presidència de la Generalitat, per la seva manca de base democràtica i com un intent inadmissible d'una política presidencialista inacceptable. Així mateix ha pres l'acord de prohibir que cap militant del MSC pugui col·laborar-hi.

»El Consell Nacional Català ha fet pública una Declaració en la qual es critica la iniciativa del decret sobre les Delegacions i es denuncia el propòsit d'anar enrera en les reivindicacions catalanes en lloc d'anar endavant, com han fet els Presidents de Catalunya, des d'Enric Prat de la Riba fins a Miquel Companys.

»La premsa catalana de l'exili ha recollit comentaris de disconformitat amb el decret Terradellas: Combat, de L'Havana (Cuba), ha dit que no reconeixia cap personalitat representativa a les Institucions catalanes d'un règim que considera caducat; i en un altre número, publica un article de Miquel Ferrer demostrant la il·legalitat del decret i posant en evidència les contradiccions polítiques dels darrers diputats del Parlament de Catalunya a l'exili, tot recomanant que les Delegacions creades pel President Irla eren més acceptables que les que es voldrien crear ara. «essoriment» de Buenos Aires (Argentina), ha publicat un article signat per un dels seus assidus col·laboradors que aquesta vegada utilitza un pseudònim, lamentant-se que Josep Terradellas en lloc de valorar l'obra realitzada pel moviment de les Comunitats Catalanes

d'Amèrica s'ha i dedicat a desfer-les per a crear nous organismes que poden augmentar la discòrdia catalana i no faran gens de servei als propòsits de cercar col.laboracions patriòtiques sota el patronatge o la direcció de la Generalitat de Catalunya a l'exili. Vincke, de París, ha publicat un editorial, signat per Ambrosi Carrion, en el qual es manifesta un criteri contrari a l'orientació donada a les activitats i projectes a les darreres Institucions catalanes trasplantades a l'exili. Finalment, Tribuna, ~~ix~~ també de París, publicació mensual editada pel Comitè del Sena d'Esquerra Republicana de Catalunya, en el seu número extraordinari 10 i 11, corresponent als mesos d'agost, setembre i octubre, dona la següent informació del Ple del partit celebrat els dies 4 i 5 d'agost a Tolosa de Llenguadoc. Esquerra Republicana de Catalunya va celebrar el Ple anterior el mes de febrer del 1952, quan encara exercia la secretaria general Josep Tarradellas. Actualment, com sabem els nostres lectors, és secretari d'ERC Joan Sauret. I és Joan Sauret qui s'encarrega de fer un comentari al Ple de Tolosa. En tractar de l'activitat institucional catalana a l'exili, el nou secretari d'Esquerra Republicana de Catalunya es declara francament partidari de la més estricta legalitat: "No/xxá pas jo - diu - qui, pel pendent de la dialèctica, arribaré a negar les dificultats amb què topa la constitució d'un govern català ben representatiu; però insisteixo que la negativa ha de tenir un ~~marxax~~ major pes específic que la que ara se'ns dona, a fi que puguem quedar tots convençuts no pas de què és més còmode prescindir de col.laboracions i dels controls reglamentaris ans que les unes i els altres són impossibles i, també, per què ho són. El President Irla intentà fins a darrera hora de constituir el que ell creia l'instrument executiu indispensable de la Generalitat. I tenia raó puix que sense aquest la Presidència de la Generalitat està obligada al més estricte simbolisme. Un President de la Generalitat no ho pot fer tot ell sol, mancat dels braços previstos en l'Estatut. Cal decidir d'una vegada: o simbolisme o institucionalisme actiu, car la confusió ens menaria a una situació inextricable." Joan Sauret havia dit en el Ple, discrepant del criteri de Josep Tarradellas, com creia que s'havia d'anar a una conjunció política de caire esquerrà i es manifestava partidari de no incloure-hi els comunistes, sobre la col.laboració dels quals ha-

441

via parla Tarradellas, en sentit favorable, en la seva conferència pronunciada a l'Ateneo Español de Mèxic. Heus ací l'opinió de Joan Sauret sobre aquestes dues qüestions relacionades amb la formació d'un govern ajustat a la legalitat estricta i, per tant, sotmès al control parlamentari: «El resultat d'un examen aprofundit de la situació política, social i econòmica del nostre poble aconsella una política clara i ardidament responsable, i d'ací la necessitat de preparar des d'ara un instrument polític que la faci ~~possíbil~~ possible. Aquest instrument podria ésser una conjunció de caire esquerrà, formada per Esquerra Republicana de Catalunya i les forces socialistes catalanistes, la qual no hauria de constituir cap obstacle a una col·laboració circumstancial en el ~~terreny~~ terreny catalanista i antifranquista amb d'altres forces catalanes. En tant que els partits comunistes són, per ara i tant, un element de fricció tant en la política catalana com espanyola, és a ells mateixos que incumbeix la missió d'esvair els rezels i els greuges dimanants d'una conducta incomprensible i extranacional, el record de la qual dificulta encara la integració dels seus responsables en el conjunt antifranquista. Això no obstant, Esquerra Republicana de Catalunya, està disposada a examinar amb tota atenció aquells nous elements de judici que més endavant se li puguin aportar per si constitueixen un factor apreciable per a reconstruir la posició actual del Partit respecte una col·laboració amb els comunistes. Respecte del procediment seguit per a donar a conèixer el decret de les Delegacions al Parlament Català, el diputat Sauret diu: «S'ha fet públic que aquest (el Parlament), reunit a Mèxic, havia deliberat sobre la matèria, però d'això en podrien parlar alguns dels diputats ací presents (al Ple). El que és jo, he de confessar que no he estat a guisa, encara ara, per cap convocatòria ni Ordre del Dia a fi de donar el meu parer i votar en conseqüència. Possiblement devia tractar-se únicament d'un canvi d'impressions dels diputats catalans residents a la capital de Mèxic».

A Mèxic, el periòdic CMB, portaveu d'un important sector de la Confederació Nacional del Treball d'Espanya, comentant la conferència donada per Josep Tarradellas a l'Ateneo Español, deia: «Tarradellas abogó en favor de que los sectores políticos y sindicales republicanos revisaran su actitud respecto al Partido Comunista, sosteniendo la conveniencia de establecer tratos con esos elementos. los principales motivos que, según la

Version del conferenciante catalán, existían para ese cambio de actitud, eran de tipo comercial y de órden político. Los comunistas son una fuerza con la que debe ~~contarse~~ contarse para derribar a Franco, vino a decir, y además los mismos comunistas, con la U.R.S.S., están tratando de hacer crecer la industria catalana...

I España Libre, de Nova York, va intervenir en la discussió a propòsit de l'entesa general, inclouent hi els comunistes, i coincidint en l'oposició cenetista, va dir: Por nuestra parte, ni la actitud del señor Tarradellas ni la del señor Giral merecen ser tomadas en consideración en cuanto a entendimiento. Conste que no combatimos a nadie por sus ideas sino por sus tácticas. Creemos es equivocado situarse parcialmente al lado de unos o de otros por un proteccionismo regionalista del que no es sólo ejemplo la Generalidad. Otros casos recientes han puesto de manifiesto titubeos y paños calientes con los que no podemos estar conformes... Nuestra posición es clara y contundente y coincide con lo afirmado por Gordón Ordás en defensa de la libertad: no se puede dialogar con enemigos de la libertad ni con quienes sirven intereses que no son los de España a la que todos nos debemos.

Feia divuit anys que havien passat la ratlla de França i un cop acabada la guerra mundial els dirigents polítics que havien continuat a Europa van començar a pensar si no seria bo de canviar impressions per anar a una entesa o pacte que ens permetés realitzar una acció conjunta contra l'enemic. Perquè el règim franquista es mantenia en peu, encara que marginat de les Nacions Unides. I un bon dia es van trobar a París els representants autoritzats dels partits polítics republicans espanyols, les organitzacions sindicals i els partits d'Euzkadi i de Catalunya per a donar el primer pas iniciant un canvi d'impressions per a trobar uns punts de coincidència contra el règim franquista, l'enemic comú.

Hi havia el precedent de la Junta Española de Liberación i les gestions iniciades amb els grups monàrquics particulars de Don Juan de Borbón que havia tingut a Incalecio Prieto com a dirigent màxim però que havia ^{estat} ~~tingut~~ ~~un altre fracàs~~. Per tant, calia anar prevenint per tal d'evitar un altre fracàs.

I, després de diverses sessions amb disputes acalorades, es va poder arribar a l'establiment d'una entesa que en van dir "Pacte de París". Les disputes internes a tots els sectors feien perillar l'entesa perquè, és clar, a tot arreu hi havia gent que es pensava poder enganyar als monàrquics i entre els monàrquics n'hi havia altres tants que pensaven poder enganyar als republicans.

Finalment, amb data de mes de febrer del 1957 es va arribar a poder establir el text d'aquella aliança que havia trigat tant a forjar-se. I un cop signada, encara va passar un any abans no es va fer pública, com un fet ja consumat, entorn del qual ja s'havien començat a planejar accions ^{d'} conjunt que semblaven impossibles d'arribar a ser una realitat perquè no hi havia cap dels sectors o partits pactants que tinguessin una plena unanimitat en els seus rengles. Això explicava el que fins al cap d'un any ningú no es va donar per compromès en aquell programa d'aliances antifranquistes a seques. Entre els partits catalans i especialment als rengles d'Esquerra Republicana de Catalunya hi havia moltes raons entre el que podríem dir-ne els dos fronts en lluita, representats per Ferradellas i Sauret, que defensaven dues posicions irreconciliables.

444
El "Pacte de París" era aquest:

<<Para acabar con la situación en que se consume España, las fuerzas democráticas ofrecen una solución digna e incruenta.

>>Las fuerzas democráticas que suscriben, han examinado con la atención que la importancia del caso requiere, el documento presentado a nuestra consideración en el que se indican situaciones que pueden crearse en España después de la caída del régimen actual.

>>No se nos dice en dicho documento como puede llegarse a la creación de esas situaciones, es decir, a virtud de qué acto o serie de actos, punto éste al que concedemos extraordinaria importancia, pues estamos seguros de que la manera como se produzca la caída del régimen actual ha de condicionar si no determinar las situaciones u etapas inmediatamente posteriores a ella. Sin embargo, no insistimos en ese silencio del documento, pues pensamos que cuando no se habla de ello es porque todavía no se puede o no se debe hablar. Respetamos el silencio en este momento, mas no sin dejar constancia de la importancia decisiva que concedemos a esta cuestión que, tarde o temprano, necesitará plantearse... >>

La cosa no podia ser més vaga, més sospitosa i perillosa per als partits i organitzacions que hi estaven embarcades, sense cap garantia però també sense cap compromís concret, de moment. Es parlava de tres hipòtesis però les dues més comprometedores eren la segona i la tercera: la segona deia que la forma de gobierno que haya de suceder a la caída del régimen actual sea implantada sin previa ni posterior consulta al país; la tercera era la que deia: la forma de gobierno, aunque impuesta de facto, seria posteriormente legitimada por la consulta al país. I encara quedava la primera hipòtesi: que la forma fuera elegida por el pueblo español. Volien dir que un cop desaparegut el règim franquista, unes eleccions dirien quina era la voluntat de la majoria del país.

Però catalans i bascos havien de precisar quina seria la situació de Catalunya i Euzkadi. No fos cas que s'haguessin de trobar compromesos en un centralisme absolut i que fos impossible reprendre i continuar els règims autonòmics. Perquè, naturalment, ningú no es comprometria a renunciar al propi programa per endavant i sense cap mena de garantia. Era com lliurar-se lligats de peus i mans al tradicional afany centralista.

I, tots plegats, vam voler fer constar unes frases que expressin d'una manera ben clara que no estaven disposats a fer renúncia de tot el passat sense unes certes garanties:

Nosotros llevamos dieciocho años expatriados y seguimos fieles a nuestras convicciones de siempre, como fieles a esas convicciones se mantienen nuestros correligionarios de España que están en relación con nosotros y cuya representación nos confían. Sin embargo, no reivindicamos como cuestión previa la legitimidad republicana, sino que nos entregamos al veredicto que en su día pronuncie el país. Ello nos autoriza a pedir a los demás que ha en lo mismo y que sometan también al veredicto del país la legitimidad que defienden. Después de todo, esa es el mensaje de despedida que don Alfonso XIII dirigió a los españoles en 1931.

Signaven el document: Rodolfo Llopis, del Partido Socialista Obrero Español; José Maldonado, del Partido de Izquierda Republicana; Arturo Ortega, del Partido de Unión Republicana; Martí Peces, del Partido Republicano Federal; Francisco Xavier e Mandaburu, del Partit Nacionalista Vasco; Gabriel Goitia, de Acción Nacionalista Vasca; Joan Sauret, per Esquerra Republicana de Catalunya; Josep Pallach, del Moviment Socialista de Catalunya; Pascual Tomás, de la Unión General de Trabajadores de España; Ramón Llarte, de la Confederación Nacional del Trabajo de España; Gregorio Ruiz Ercilla, de Solidaridad de Trabajadores Vascos.

Per altra banda, bascos i catalans feien també el seu pacte de circumstàncies relatiu al compromís que contracten sobre el futur dels respectius règims autonòmics. I concretaven:

Aquests partits i sindicals catalans i bascos, per tal de col·laborar en el restabliment de la llibertat política i de les institucions democràtiques d'Espanya, han estudiat la situació política actual i amb el desig de contribuir a solucionar els diversos problemes que aquell restabliment comporta, liquidant el règim dictatorial franquista, declaren: A) Que els Estatuts d'Autonomia, aprovats per a Catalunya per la llei del 15 de setembre del 1932 i per a Euzkadi per la llei del primer d'octubre del 1936, constitueixen un esforç dels pobles peninsulars a favor de l'estabilització de la vida política espa-

nyola donant caracter jurídic-constitucional a les aspiracions dels pobles esmentats, que han manifestat repetides vegades una neta voluntat federativa. En reacció violenta contra totes les formes de llibertat, el franquisme ha demostrat que la repressió antinacionalista realitzada contra Catalunya i Euzkadi constitueix un fracàs i va contra l'estructura natural d'Espanya i de la marca natural de l'Estat i de la política general del món. Per la qual cosa afirmem que els instruments jurídics abans esmentats continuen en peu com a base de l'acord que uneix les forces polítiques i sindicals catalanes i ^{basques} ~~basques~~ amb les republicanes, socialistes i sindicalistes espanyoles per al supòsit d'un possible restabliment de les institucions anteriors a la guerra civil de 1936-1939. B) Davant l'eventualitat en què ens trobem d'un procés en el qual el restabliment de la llibertat política i de les institucions democràtiques a Espanya exigeix un pacte al qual s'integren altres forces alienes a les que van instituir el sistema estatutari durant el període republicà, les organitzacions que signen han pres l'acord d'oferir, com a solució transitòria a la situació actual i que porti a la llibertat política, l'acceptació de qualsevol fórmula acordada per les forces pactants i que compregui les següents Bases: 1. Tant bon punt comenci a Espanya la situació transitòria i fins que s'hagi aconseguit la normalitat institucional, regiran a Catalunya i a Euzkadi les corresponents Diputacions Generals, una per a cadascun dels dos països. La Diputació General corresponent assumirà la representació de tot Catalunya i la d'Alaba, Guipúscoa, Navarra i Biscaia en les respectives relacions amb l'Estat pel que fa a l'exercici dels poders d'aquest en els indicats territoris. Les bases legals en matèria d'Hisenda i Cultura seran les que regien immediatament abans de les disposicions dictades pel govern del general Franco respecte de Catalunya i Euzkadi. 2. Correspondrà especialment a les Diputacions Generals de Catalunya i d'Euzkadi: a) Aprovar les normes per les quals s'haurà de regir el funcionament intern respectiu. b) Aplicar les lleis, decrets-lllei, decrets, ordres i disposicions reconegudes com a vàlents i les dictades pel govern provisional de l'Estat, aplicant als països respectius les bases polítiques acordades per a la situació transitòria; c) Asegurar el manteniment de l'Ordre Públic organitzar-lo i exercir les facultats corresponents a les autoïtats governatives, per

les quals podran designar les autoritats i funcionaris que creuin convenient. d) Dictar les normes per les quals hagin de constituir-se i regir-se, durant el període transitori, els Municipis i Diputacions, respectant en la constitució, funcionament i facultats, l'autonomia i personalitat tradicionals poguent convocar les corresponents eleccions. e) Vetllar pel respecte degut dels Drets de l'Home reconeguts internacionalment i per la llibertat cultural dels països respectius. f) Organitzar en els territoris respectius la consulta popular o elecció per als pobles català i basco/declaren la voluntat respectiva pel que fa al règim posterior dels respectius països. Organitzar la consulta popular o l'elecció per mitjà de la qual es decideixi el règim definitiu de l'Estat, exercint les funcions que correspondran a l'Administració Pública, d'acord amb la llei especial que es promulgué. g) Transmetre la representació i l'autoritat que tinguin els organismes de les institucions que definitivament seran instaurades a Catalunya i a Euzkadi en iniciar-se la normalitat constitucional. 3. La Direcció General provisional de Catalunya serà formada per un nombre proporcional de representants de les províncies actuals, els quals seran nomenats a proposta dels sectors polítics democràtics catalans. El Consell Permanent de la Diputació General provisional designarà un Comissari-Delegat i dos Adjunts per a cadascuna de les Diputacions provincials actuals.

>>La Diputació General provisional d'Euzkadi estarà formada per un nombre igual de representants designats per les quatre Diputacions d'Alaba, Guis^{ca}ppoa, Navarra i Biscaia. Aquestes darreres estaran formades per ciutadans designats a proposta dels sectors polítics democràtics bascos, de manera que sigui garantida l'adequada representació i la imparcialitat que ha de presidir/~~xxxx~~ aquesta etapa. Les Diputacions Generals provincials de Catalunya i d'Euzkadi elegiran lliurement els respectius Presidents i tindran el lliure exercici de les facultats consignades en/~~xxx~~ aquestes Bases.~~xxxxxxxx~~>>

Josep Tarradellas, pariant com a President de la Generalitat de Catalunya, no se'n va assabentar fins a primers de l'any 1958 i, és clar, de seguida va posar el crit al cel,

«Hient "Catalans, això mai!"

<<Després de la malaurada temptativa d'alguns exiliats, sortosament ben pocs, d'incorporar la nostra política nacional a la d'organitzacions espanyoles, i de la unànime i violent repulsa que han meregut tals propòsits, havíem pensat que no haguera calgut recordar

de nou la gravetat que comportava deixar d'ésser fidel a Catalunya. Ja havíem denunciat, al seu dia, el perill que representava per al nostre Poble, el que nosaltres ens desviéssim del que havia estat sempre el seu pensament i la seva acció. No i morem que donada la situació en què ens trobem amb la lluita contra el feixisme, les nos res Institucions, a verades, no ^{poden} euen ni/fer la política que els partits i altres organitzacions poden realitzar. L'elasticitat d'aquests envers tot allò que representen, ha d'ésser respectada per tothom, sempre que no sigui una claudicació. Creiem que ningú, sigui qui sigui, té el dret de comprometre els drets de Catalunya sense tenir en compte el que pensen els germans que sofreixen la dictadura franquista.

>> Si aquells que s'aparten inconscientment d'aquesta línia, que el sentit de responsabilitat ens assenyala, cometen una greu error, aquells altres que conscientment i d'una manera obstinada propugnen i realitzen una acció encaminada a minimitzar el nostre Poble, el que fan és traïr-lo.

>> Havíem pogut creure que ens trobàvem a la vetlla d'una total rectificació de conducta i que d'una manera o altra, veuríem reintegrar-se a la política catalana aquells que se n'havien allunyat, com per una mena de defici que els havia pres d'ésser afegitons de partits i organitzacions de fora de casa nostra. Però heus ací que, avui, amb gran dolor i profunda tristesa ens donem compte de la nostra decepció, car, segurament no tardaran a fer-se públics uns documents, dels quals trobareu còpia al present fullletí, que us convenceran que, no sols no hi ha hagut cap mena de rectificació per part dels elements que al.ludíem, sinó la més inexplicable persistència en llur claudicació i en el desig de posar-se cada dia més al servei d'adversaris d'avui que, tal vegada, seran les nostres enemics de dema.

>> No comentem l'error de silenciar i de no fer conèixer la nostra repugnància per l'esperit i la intenció que representen els propòsits d'aquells que aspiren a poder fer la més vil genuflexió als que ens han tingut durant segles sotmesos a la seva dèspota voluntat. No, això mai.

>> Es necessari que coneixem quines són aquestes organitzacions i aquests catalans que s'ofereixen sense saber ni a qui, i que tenen una visió d'un futur règim provisional semblant ignorar que aquest ha d'ésser instaurat a Espanya, talment com si mai hi haguessin viscut, i que ni tan sols en coneixen la seva història.

Catalans, no oblidem el que hem estat, tinguem la noble ambició d'ésser un gran poble, lluitem sense febleses ni falsos sentiments pel triomf dels nostres ideals i per damunt de tot siguem lleials amb nosaltres mateixos i per a ésser-ho cal que combatem inexorablement tots aquells que aspiren, després de tantes lluites i sacrificis, a esdevenir a l'exili els botiflers al servei dels nostres pitjors enemics.

>> Catalans, tots sabeu que durant aquests darrers anys no he intervingut en cap moment ni per iniciativa personal ni indirectament en cap acció política. He cregut sempre que devia estar al marge de les lluites partidistes, però avui no puc deixar de complir amb el meu deure, no tan sols com a President de la Generalitat sinó també com un dels catalans que durant quaranta-cinc anys de la seva vida ha lluitat per Catalunya. I és amb la mateixa fidelitat i amb la mateixa fermesa que he de defensar els seus drets, que avui us demano que no sigueu temorencs i que ni per un instant deixem d'ésser dignes de tots aquells que han donat llur vida per la nostra Pàtria, de tots aquells que a casa nostra sofreixen el jou del franquisme i de nosaltres mateixos que a l'exili mantenim i mantindrem més viva que mai la nostra fe en els alts destins de Catalunya.>>

La revista Ressorgiment, de Buenos Aires, corresponent al mes de juliol del 57 estava més assabentada que el President perquè ja parlava d'aquell pacte i deia:

«Els contactes recents entre un grup de monàrquics de l'interior i diversos sectors del republicanisme espanyol, amb participació de catalans i bascos, han creat en els medis democràtics peninsulars a l'exili, una situació tal de confusionisme que tenia males conseqüències per a la causa de la llibertat que totes elles preconitzen. Es tracta d'haver-se renovat aquella mena de pacte que anys enrera intenta de fer Indalecio Prieto entre els mateixos elements d'ara que han estat els monàrquics els de la iniciativa i que la seva proposició ha trobat bona acollida entre els partits republicans a l'exili i amb ells Esquerra Republicana de Catalunya, amb el seu secretari i el Moviment Socialista de Catalunya també amb el seu principal responsable o dirigent, els quals s'han compromès a una acció conjunta - sense condicions prèvies pel que es refereix al problema nacional català que ni tan sols l'esmenten una vegada - ,

per tal de crear "tras la desaparición del régimen actual, una situación transitoria sin signo institucional definido, que previa devolución de las libertades cívicas al pueblo español, prepare una consulta al país para que los españoles, libremente y con las máximas garantías decidan la forma de gobierno definitiva del Estado español".

» Aquesta actitud ha promogut, pel que toca als catalans, estupor. Tant és així que hom s'explica ara el significat d'un títol, "Unes reunions i una nota insòlita", publicat en el número 13 del "Butlletí d'Informació de la Generalitat de Catalunya", sota el qual reproduïx la nota que dona compte de les reunions ^{de} ~~les~~ quals parlem en el paràgraf anterior. I pel text d'un ~~seguit~~ ~~article~~ article de Josep Carradellas, "El gran perill", inserit en el mateix Butlletí, hom acaba de convèncer-se de la magnitud de l'enrenou puix que s'hi ~~reflexa~~ ~~llegeix~~ aquests conceptes que són autèntics referencien a les reunions i a la nota insòlita: "Una estricta fi unitat als ideals de sempre, davant la greu situació en que es troba el nostre poble, en fa més imperativa que mai. A l'obtinada aculació dels adversaris d'ahir i del futur, que ens volen convèncer que les nostres renúncies són i seran el millor mitjà per enervar el règim franquista, hem d'oposar-li el nostre més categòric refus, car en cap moment no podem abandonar el que tant ens ha costat d'obtenir i que amb tanta sacrifici hem defensat. Si hi ha catalans que, amb bona fe, creuen en la sinceritat d'intencions de la que representen un règim que durant segles ens ha tingut sotmesos, creiem que s'equivoquen lamentablement". I, encara: "Els catalans han de tenir constantment present que hem sofert massa per les nostres bones intencions envers els altres; que la nostra generositat ha estat pagada, sovint, amb el menyspreu de tot allò que és tota l'enc...»

I l'editorialista de "Desbordament", a continuació, afegia:

«Tot l'article de l'actual President de la Generalitat i martra president d'Esquerra Republicana de Catalunya és un al·legat contrari al compromís contractat pel seu partit en la persona del seu actual secretari general i una reafirmació de les doctrines nacionalistes catalanes i dels ideals de llibertat nacional del nostre país que - llevat d'una insòlita al·lusió a Buskadi i Calcia -, podrís signar el més arribat nacionalista integral, conceptes inflats que ~~estaven~~ estaven essortits en la persona de Carradellas anys i anys ha, i que ens recorden els seus temps d'actuació juvenívola de "La Falç"...

281
El 27 d'abril (1957), poc després de l'entesa monàrquico-republicana, va efectuar-se a París un míting organitzat pels republicans exiliats en el qual van parlar oradors espanyols i Joan Sureda (per bé que li anomen José), pels catalans de l'Exquerri. Aquest llegí un llarg discurs en què l'única vegada que es va referir a Catalunya fou per dir que durant el règim anterior al de Franco, "... en Catalunya se pot comprar, bajo los tocos del mercado, un pollo por cinco pesetas..." Respecte al moviment de Catalunya real, ni tampoc del moviment de joventut i dels ideals d'aquella situació nacional catalana i de justícia humanament social. Tot foren tòpics, rebregats i de total adhesió al moviment "... sin signo institucional definido". Aquesta actitud de l'ora or, que s'atorgà la representació de Catalunya i de Basconia, el seu silenci dels ideals i de les inquietuds dels catalans, feren que en acabar, un estalè antifranquista, allí present, s'alçés i digués, amb veu potent i ferma, que protestava contra les manifestacions de l'orador i que demanava que el deixessin parlar breus moments per a exposar la realitat catalana que aquell silenciava. D'immediat "el servicio de orden se lanzó como una exhalación sobre él a una indicación hecha a la presidencia". I continuà el comentarista del periòdic d'on extraiem aquests paràgrafs: "¡Ni siquiera el interruptor hubiera sido un monárquico!... Pero el interruptor no era, por ejemplo, ni Coronel Aranda, o el general Kindelán, o Aranda, o el Comandante Jorja, ni ningún emisario de El Robles, ni el Obispo Herrera, ni de Bidruejo... No era ni un anti-franquista! Y catalán o "trajo-separatista" por añadidura. Entonces, ¿cómo se explica"
>>> "este periódico de París que es "Acción Socialista" de gran tirada, que no ha entrado en la entesa monárquico-republicana, sus informaciones que el "interrupción" fue "el señor Tassot, el delegado en Francia de la organización clandestina "Nata" que funciona en Catalunya..." ^{Tassot} ^{Real} Tassot li valgué ser organitzat i "petejat" pel servicio de orden...>>>

I en el número de gener-febrer del 1958 de ^{HOVA} La Nostra Revista, de Mèxic, recollíem
i divulgàvem una ^(notícia) ~~nota~~ que deia:

652

«Joan Sauret, secretari general d'Esquerra Republicana de Catalunya, ha donat una nota a la premsa assabentant de l'acord del Consell Executiu del partit que relleva de les activitats partidistes al senyor Josep Tarradellas, mentre exerceixi el càrrec de President de la Generalitat de Catalunya que li fou conferit pel Parlament Català, reunit a Mèxic el 7 (5) d'agost del 1954. Es que no vàlien que canés el partit ?

No van saber com interpretar aquell "permís" o dispensa ~~de la Secretaria del partit~~ que, en nom del Consell Executiu li atorgava Joan Sauret, el destacat correligionari que havia substituït a Tarradellas com a Secretari General d'Esquerra Republicana.

Tornant a l'anomenat "Pacte de París" direm que havia provocat moltes raons entre els catalans de Mèxic i també entre els republicans i socialistes espanyols de la tendència neorinista o anti-prietista que no admetien que es pogués pactar amb els monàrquics i menys encara adquirir el compromís d'admetre un règim transitori o "sense signe institucional" és a dir que ni fos carn ni peix - ni republicà ni monàrquic -, per esperar el resultat d'unes noves eleccions constituents "imparcials". Un pacte que no parlava enlloc, és clar, dels règims autonòmics de Catalunya i Euzkadi i menys encara del de Galícia perquè ~~encara~~ no havia estat a temps de tenir l'aprovació de les Corts del 16 de febrer del 1936. I si no parlaven dels tres països de la perifèria que a l'exili es consideraven definitivament autònoms o amb el règim que disfrutaven d'una certa autonomia o descentralització, volia dir que de tot allò no se'n podien confiar perquè el compromís ^(significava) ~~contra~~ que s'havia de tornar a començar pel començament a base d'uns nous projectes d'Estatuts, més o menys avançats en relació als que ens havien atorgat com un favor especial els diputats de la majoria republicanao-socialista espanyola. Per descomptat que ningú no creia que amb unes Corts monàrquiques hi sortiríem guanyant en facultats autonòmiques o sigui que tenien por que guanyessin els monàrquics de dreta, col·laboradors del franquisme. Digués el que volgués Don Juan.

mateix

compatriota

El mes de febrer del 1953, Lluís Crusellas, un/exiliat que vivia a Xile i amb el qual vam fer una bona amistat sense haver-nos vist mai, va publicar a "Ressorgiment", de Buenos Aires un assaig molt ^{(extens} ~~llarg~~ titulat Passat, present i esdevenidor de la Generalitat "restaurada"; que va signar amb el pseudònim "Ramon de Valldaura" i havia utilitzat també el pseudònim "Lluís d'Alguer". Era un assaig amb dues parts.

La primera part comprenia els capítols següents: I. La IIIa República Catalana; II. Naixement històric de la Generalitat "restaurada"; III. Decrets de Madrid i Barcelona; IV. El plebiscit de l'Estatut de Núria; V. L'anomenada "discussió de l'Estatut"; VI. Trossejament de la Generalitat "restaurada"; VII. Ni dret ni legalitat; VIII. La Universitat bilingüe; IX. La Comissió Mixta de Traspasos de Serveis; X. El 6 d'octubre; XI. La guerra; XII. La superació de l'Estatut del 32 i de la Constitució Republicana Espanyola; XIII. L'obra del President Companys a França; XIV. Situació a l'exili: legalistes i catalans; XV. La conxorxa espanyola de París; XVI. Posició actual de la República Espanyola; XVII. Esdevenidor de la Generalitat restaurada; XVIII. El futur President de Catalunya.

La segona part consta d'aquests capítols: I. L'actual període preconstituent de Catalunya; II. De Francisco Franco a la IV República Catalana; III. La complicitat del Govern de la IIIa República Espanyola a l'exili amb el genocidi de Francisco Franco; IV. El Consell Nacional Català; V. Les Nacions Unides, la UNESCO i Catalunya; VI. La Universitat de Barcelona, la IIIa República Espanyola i Francisco Franco; VII. El "legalisme" i la coetanaitat jurídica constitucional del 1932 amb les Cartes i Organismes internacionals d'avui; VIII. La Generalitat sobirana; IX. La IV República Catalana.

La posició política de Lluís Crusellas o "Ramon de Valldaura" és de plena coincidència o identificació amb els acords fonamentals presos en la Conferència Nacional Catalana celebrada a la Ciutat de Mèxic el mes de setembre del 1953 i de la qual va sortir un Consell Nacional Català i el seu Consell Executiu del que vaig ^{ser} vaig/secretari durant onze anys seguits, fins un any abans del meu retorn a Catalunya (1964-1965). Havent acordat el trasllat del Consell Executiu a Europa, va ésser elegit per ocupar la Secretaria Josep Maria Batista i Roca, que ja havia estat secretari del Consell Nacional de Catalunya a Londres. Batista residia habitualment a Cambridge però anava sovint a Fran

ça i a diversos llocs d'Europa per atendre els compromisos concrets davant la Unió Federalista de Nacionalitats Europees i altres organismes internacionals dedicats a l'estudi i defensa de les minories nacionals d'Europa que encara no gaudien de llibertat.

Heus ací com veia el Consell Nacional Català l'amic Lluís Crusellas.

En la segona part del seu assaig i en el capítol IV, deia:

«El qui escriu aquestes ratlles no és membre del Consell Nacional Català. Vagi per endavant aquesta observació innecessària, a fi i efecte que no puguin haver-hi males interpretacions. Però ho i no sent-ne membre, ultra considerar jurídicament admirable la seva declaració de principis, el recolza sobretot en tota l'obra que ha fet, fins avui, en els medis internacionals. En Dret públic, aquesta obra, el dia de demà sera la base ferma per a deixar palesos els nostres drets als organismes internacionals. Gràcies al Consell Nacional Català - i això tots els catalans no tenia prou paraules per agrair-ho - avui, a totes les cancelleries de les potències mundials i a tots els organismes internacionals hi ha uns "dossiers" de documents públics - més d'unacinquantena - que donen a conèixer i plantegen inequívocament els drets de Catalunya. Aquests documents han estat objecte d'estudi atent a diverses comissions de les Nacions Unides i de la UNESCO. Ens plau també constatar que en el si de la Unió Federalista de Nacionalitats Europees, el Consell Nacional Català hi pesa molt, no solament pels seus vots, que representen totes les terres catalanes, sinó per les raons de Dret públic exposades i que formen, endemés, un estat d'opinió internacional favorable a la reivindicació nacional de Catalunya i que el dia en què siguin difosos extensament a casa nostra desvetllaran moltes consciències amb els seus sòlids arguments.

>>Enfront de la legalitat genocida del Govern de la IIa. República Espanyola a l'exili i d'aquest afegitó seu que és la Generalitat "restaurada", des d'aquestes ratlles nosaltres ~~per~~ agraim al Consell Nacional Català la seva tasca i encoratgem els seus membres a prosseguir-la. Es un fet que en l'esdevenidor històric de la Pàtria jugarà un paper preponderant. I deixem també constància de la nostra satisfacció, en constatar, avui, que els medis intel.lectuals universitaris, econòmics i polítics

455

de Catalunya i, sobretot, entre les organitzacions de joves, la tasca del Consell Nacional Català enfront de la legalitat genocida i en defensa del dret a la Sobirania de Catalunya, cada vegada és més difosa, coneguda i admirada.>>

Els nostres diputats al Parlament de Catalunya que vivien exiliats a la Ciutat de Mèxic o a l'interior de la República Mexicana - i no parlem dels diputats a les Corts espanyoles ! - estaven molt lluny dels camps de batalla de la política antifeixista que girava entorn del Govern de la República, tolerat per França - mentre el de la Generalitat que, a dreta llei, depenia de l'espanyol per la seva condició "regional" havia de portar una vida més discreta - no s'assabentaven del que passava per Europa i que els afectava en la condició de diputats del nostre Parlament, càrrec que ja feia temps que no l'exercien de veritat perquè les reunions que ~~de vegades~~ ~~es feien~~ ~~entre~~ mitja dotzena de pares de la Pàtria eren més aviat penyes de cafè, quan els va arribar la notícia de l'enrenou que havia provocat el pacte monàrquico-republicà ja era una mica tard. Però bé hi havien de dir alguna cosa per a demostrar que encara eren vius. I, efectivament, amb la data històrica del 14 d'abril del 1958 van sortir al carrer escampant una Declaració que transcrita tal com es va rebre a la redacció de La Nova Revista, amb les faltes gramaticals i ortogràfiques, ~~la~~ ~~deia~~ ~~això~~:

«Els diputats al Parlament de Catalunya que sotasignen, al examinar la transcendència que poden tenir, pel futur de Catalunya, diverses circumstàncies propiciatòries a l'establiment de contactes amb representacions d'estats d'opinió de l'interior i de l'exterior de la Pàtria; imposats del deure que'ls correspon, com a depositaris de la voluntat que fou lliurement manifestada, de salvaguardar el dret de subsistència de les Institucions Nacionals, fins que els catalans, en ús de la seva pròpia sobirania, no determinin de nou la seva voluntat; amb el desig de resignar el seu mandat en la primera manifestació de llibertat ciutadana; coincidint amb les manifestacions de cautela fetes pel Molt Honorable President de la Generalitat de Catalunya, i amb la intransigència que manté contra qualsevol intent de minimitzar les facultats establertes, estimen d'alt interès, per tal d'evitar confusions i desviacions que podrien hipotecar el futur nacional del nostre poble, r e a f i r m a r :

>>Que el dret que Catalunya té com a nació a regir-se per sí mateixa es inalienable;

>> Que tota entesa o pacte per la convivència dels pobles hispànics en una comunitat superior, ha de respondre a un acte de voluntat democràticament expressada;

>> Que si per arribar a tal entesa o pacte es fa necessari un període transitori, aquest ha d'ésser administrat a Catalunya pels propis catalans, i que ningú mentrestant està capacitat per acceptar condicions que disminueixin les facultats de què Catalunya feia ús abans de perdre les seves llibertats, pactades amb la República;

>> I en tot cas, consideren que s'imposa, donada l'experiència dolorosa que vivim, i perquè no pugui repetir-se, que, uns imperatius constitucionals en l'ordenament que regeixi la comunitat de pobles hispànics, garanteixin als seus integrants la seva permanència fisonòmica i l'exercici lliure dels drets constitucionals que'ls siguin propis, contra tota oscil·lació d'ordre polític, social i àdhuc de força.

>> La present Declaració s'adreça al Molt Honorable President de la Generalitat de Catalunya i es fa del coneixement dels demés diputats catalans perquè puguin adherir-s'hi.

>> Mèxic, D. F., 14 d'abril del 1958.

>> Enric Canturri, F. Farreras Duran, Josep Folc, Dr. Salvador Armendares, E. Ruiz Ponsatí, Josep Fontbernat, Pere Cerezo, Jaume Sallés, Martí Rouret, A. Bot i Arxer, Joan Casanelles, Carles Gerhard, Miquel Cunillera i Pere Comes. >>

I encara que es tracti d'un altre document sobre el mateix problema datat gairebé un any després - 13 de març del 1959 - creiem que ^{ara que hi estem posats -} és millor que el donem de seguida:

<<Els sotassignants diputats al Parlament de Catalunya, s'assabenten, per un fascicle recentment publicat a Mèxic, que l'Excel·lentíssim Senyor President del Govern de la República Espanyola a l'exili, ha sotmés com a tal, en diverses ocasions, a la consideració d'organitzacions clandestines que lluiten a l'interior de la Península, plans d'actuació política que impliquen el desconeixement d'alguns preceptes constitucionals en base als quals la República regula la convivència dels pobles que la integren, plans que a més preveuen que la futura organització política ha de néixer a conseqüència d'unes eleccions generals de tipus constituent, oblidant que atempta a la sobirania dels pobles la interferència de voluntats alienes en les seves decisions;

» Posat que tal inconseqüència no escau en quí per la seva representació hauria de comportar-se tenint en compte la limitació dels seus drets, els signants es veuen obligats a fer les següents manifestacions:

» 1. Correspon als catalans determinar lliurement i sense coaccions, sobre el seu futur; 2. No pot obligar-los cap compromís en el qual no s'hagi tingut en compte la seva voluntat, manifestada a través dels medis d'expressió propis.

» Si per necessitat de trobar una sortida al règim de força que impera a la península, que pel que fa a Catalunya és l'ocupació militar i política, cal una entesa entre les forces que s'ho proposin, aquesta entesa no pot oblidar els principis abans esmentats i el règim provisional que implantí ha de salvaguardar el respecte al dret de Catalunya a organitzar-se d'acord amb el que fou la seva ~~última~~ última voluntat, expressada lliure i democràticament.

» Les presents manifestacions dels diputats al Parlament de Catalunya, residents a Mèxic, es fan del coneixement dels demés diputats residents a altres països, per tal que vulguin fer-se-les seves i s'adrecen al Molt Honorable Senyor President de la Generalitat de Catalunya, perquè, pel conducte procedent, faci arribar a l'autoritat competent la nostra protesta i la nostra asseveració.

» Mèxic, E.F. 13 de març del 1959.

» Salvador ~~Armandares~~ Armandares, Enric Canturri, Joan Casanelles, Antoni Bot Anxer, Francesc Farreres i Duran, Josep Folc i Folc, Carles Gerhard, Martí Rouret, E. Ruiz Ponsetí. »»

A propòsit d'aquelles dues Declaracions hem de recordar que en el preàmbul de l'Estatut plebiscitat hi havia un paràgraf que deia: "Catalunya vol que l'Estat espanyol s'estructuri d'una manera que faci possible la federació entre tots els pobles hispànics, ja establerta per mitjà d'Estatuts particulars com el nostre, ja d'una manera gradual." I la voluntat catalana, tan mínimament expressada en l'Estatut de Núria que havia estat plebiscitat per la gran majoria del nostre poble, havia estat deixat de banda i ens fou imposat un règim autnòmic molt inferior, reduint a la mínima expressió la nostra llibertat i rebutjant el nostre esperit de convivència i el nostre afany de concòrdia que representaven aquelles modestes reivindicacions plebiscitades.

Perquè era evident que quan els nostres Diputats reclamaven "el respecte degut al dret de Catalunya a organitzar-se d'acord amb la que fou la última voluntat, expressada lliure i democràticament" no es referien pas a l'Estatut plebiscitat sinó al que ens havien atorgat com una almoina sense cap mena de respecte per l'autèntica voluntat del poble català, expressada en el text plebiscitat.

Josep Tarradellas, trobant-se altra vegada en terres d'Amèrica - perquè no est. lviava viatges per augmentar els seus seguidors -, i de Xile tant, va adreçar-se al Centre Català de L'Havana preguntant si els vindria bé de rebre'l perquè tenia ganes d'anar a saludar aquell grup esforçat de lluitadors al servei de la causa nacional catalana. I el 24 de novembre del 1958, Josep Arroyoⁱ Maldonado, president; i Josep Pineda i Fargas, secretari, en nom de la Delegació del Consell Nacional Català a Cuba, li van contar, un nom propi i dels catorze consellers d'aquella Delegació, amb una llarga carta que van publicar a La Nova Catalunya, corresponent al segon semestre del 1958, i li deien:

«Volem que consti el fet que la vostra absència al nostre Centre fou registrada al nostre portantveu d'octubre-desembre del 1953, quan el vostre pas per L'Havana, amb els comentaris que esqueien en aquell moments.

»Entrant al fons patriòtic de la vostra apel.lació, ens plau fer constar un absolut acord "a posar-nos en contacte amb tots els catalans i estudiar conjuntament quina és la millor tasca que tots plegats podríem fer per tal de sortir de la situació en que ens trobem." Val a dir que la nostra posició ha resultat sempre prou clara i vos la

conceixeu a bastament; ens devem a la Declaració de Principis del Centre Català que estatueix: "El dret imanent, inalienable i imprescriptible de Catalunya a la seva independència nacional"; ara mateix el Butlletí de la Generalitat núm. 23, corresponent al mes d'octubre d'enguany, ens fa l'honor de publicar gairebé íntegra la nostra "Contribució als Projectes d'Unitat Catalana" a la qual no tenim res a rectificar.

>> La nostra situació i l'actuació de cara a Catalunya i al plet nacional català, amb plena responsabilitat històrica, no ha sofert mai variant de cap mena; si la data dels 1922-32 amb el total i absolut suport a Macià, culmina en un 14 d'abril, també lamentàvem i lamentem aquell fatídic 17 d'abril, causa i origen de totes les nostres desgràcies actuals. Durant la guerra, ens trobàvem al costat de la Generalitat i li donàrem tot el nostre suport i ajut, creant la Delegació del Comissariat de Propaganda a l'Havana, trametent paquets de queviures perquè el nostre govern els distribuís i, en fi, ajudant amb totes les nostres forces a guanyar la guerra; en la postguerra, obrint els braços, sense distinció de matisos, a tots els germans que arribaven a les nostres platges creant-se el Comitè d'Ajut, conjuntament amb la Beneficència Catalana. La nostra adhesió al Consell Nacional de Londres que, com la pròpia Generalitat de Lluís Companys el màrtir, havia superat de molt l'Estatut que ens imposà Madrid, significava el retorn a Macià, proclamant sempre per nosaltres. L'Apel·lació a les Nacions Unides en constituir-se a San Francisco, com el cas dels catalans i únicament dels catalans, amb l'adhesió de totes les entitats catalanes d'Amèrica, completava la internacionalització del problema nacional català. I quan la Generalitat, oblidant el mandat dels Presidents Macià i Companys reclusava en les justes aspiracions de Catalunya i admetia sotmetre's a l'Estatut atorgat pels nostres enemics, el Centre Català, amb una Declaració Política ben definida, presentava a l'efecte la seva Ponència, qualificada de "revolucionària i patriòtica". I ara estem adherits al Consell Nacional Català, contribuint, en tot el que podem, a la seva activitat patriòtica, com és ara el cas de la UNICEF de París... Citar el cas de la contribució del nostre Centre als Inval·lids i Mutilats de Guerra Catalans, semblaria retreure fets - com abans amb la Protectora de l'Ensenyança Catalana - que ens envaníssim i no som pas nosaltres els que ho hem de proclamar...

>> De fa temps que us veiem navegar entre Scylla i Caribdis, sense una definició ni actuació que ens permeti estar d'acord amb vós ni al vostre costat. Ens plau constatar que quan per alguna raó us heu manifestat decididament com a patriota català, us hem encoratjat i us hem aplaudit; quan heu proclamat "Això, mai!", davant del trist Pacte de París, hem estat i estarem plenament amb vós ja que la vostra afirmació: "Cal que combatem inexorablement tots aquells que aspiren, després de tantes lluites i sacrificis, a esdevenir a l'exili els botiflers al servei dels nostres enemics", no feu més que reforçar la nostra tàctica de combatre aferrissadament. Quan heu proclamat que "Catalunya és una Nació que aspira a governar-se per si mateixa", hem sentit la joia de retrobar-nos. En fi: en tot el que signifiqui dignitat catalana enfront de l'enemic, ens trobareu sempre al vostre costat per a realitzar la millor tasca, que no és altra que la llibertat de Catalunya.

>> Ens cal senyalar, però, la part negativa de la vostra actuació, no pas de la nostra. Exemples: L'any 1952: "No debe existir ninguna cuestión previa... El plantear problemas como el de la autonomía de los pueblos de España... es perder el tiempo..." "Debemos llegar a una compenetración, a un entendimiento para que, sin poner cuestiones previas.. No será posible hacer en el exilio y en el interior una acción de conjunto, mientras existan Gobiernos como el de Euzkadi, cuya existencia me parece, por lo menos, contraindicada". 1955: El senyor Tarradellas demana al senyor Jordón Ordás que li permeti designar un ministre de Catalunya. 1956: En una reunió celebrada el 14 d'abril a les oficines del Govern republicà espanyol de París, el senyor Tarradellas jura fidelitat a la República Espanyola en acceptar la condecoració de la Liberación de España."

>> Conseqüència de tot el que anteriorment hem exposat és que sou vós el que us trobeu en una situació difícil, per no dir perillosa; no us heu retrobat, patriòticament parlant, i d'ací les vostres inconseqüències, unes vegades mostrant-vos com un gran patriota i altres vegades mantenint-vos esclau de l'Espanya Imperial "escombrada de tot arreu menys de casa nostra". L'estudi que plantegeu en la vostra, no cal dir com ens satisfà i el concretaríem de la següent manera: acceptar per part vostra i amb la vostra representació, el Punt primer aprovat per Galeuzca, de Buenos Aires, així com el punt quart i

→ Superar en tots els terrenys l'Estatut, quedant la Generalitat com institució simbòlica, pràcticament tal com ha resultat fins ara. Mantenir, combatent, la lluita contra Franco, però també contra qualsevol espanyol, si uide meta o guerra, que no reconegui el dret de Catalunya a la seva independència nacional.

→ Aquesta seria la millor tasca que podríem realitzar en bé de Catalunya i us assegurem que tindríeu les assistències que us han mancat sempre fent-vos inoperant en el vostre desig de servir Catalunya. Sense comptar el que hauríeu assegurat que faríeu: proclamar la República Catalana a l'exili, sense més contemplacions, seguint l'exemple de Macià que la proclamà al noure Centre Català el 2 d'octubre del 1923 i tots els assistents li juràrem fidelitat...

→ Imagineu-vos com uns sincers amics i devots de la causa d'una Catalunya independent!>>

El president de la Delegació de Cuba del Consell Nacional Català es deia, com hem vist, Josep Arroyo i Maldonado, evidentment descendent d'immigrants de llengua castellana. Un home que s'havia integrat a Catalunya en cos i ànima, i sempre defensà els drets nacionals de les terres catalanes.

Josep Tarradellas, després de llegir aquella llarga carta, ja devia veure que seria perdre el temps anar a Cuba per mirar de convèncer dels seus drets presidencials i de les raons que tenia per comportar-se dintre la més estricta legalitat republicana espanyola.

El cas del bon amic Arroyo i Maldonado no l'acabava d'entendre i no li devia fer gens de gràcia a Tarradellas. Però si hagués anat a Cuba i hagués fet una escapada a Santiago, hauria conegut el ferm compatriota sitgetà Santiago Carbonell i Puig, la figura més representativa d'aquell estol de catalans que s'havien distingit per les seves activitats independentistes catalanes. L'extremista ~~el~~ veterà Carbonell ~~va~~ va assistir a les sessions de la Conferència Nacional Catalana celebrada a la Ciutat de Mèxic el mes de setembre del 1953, un any abans de ser elegit "resident" Josep Tarradellas...

Hi ha una anècdota molt bona sobre ~~el~~ Carbonell: quan Francesc Macià va transigir en canviar el nom de República Catalana pel de Generalitat de Catalunya, ^{aquell} tristament cèlebre 17 d'abril del 1931, Santiago Carbonell, que aleshores era el presi-

dent del "Catalunya", Grop o Grup Nacionalista Radical de Santiago de Cuba, va despenjar el retrat de l'Avi que presidia la sala de juntes de l'entitat. No li perdonava aquella concessió forçosa "a l'enemic". E sabia que Macià havia dit que aquell havia estat el dia més trist de la seva vida. Havia hagut de transigir per la pressió de certs amics que el voltaven i no el deixaven uns minuts tranquil davant les difícils circumstàncies del moment.

Uns quants anys més tard, va saber l'amic Carbonell i vam saber tots que Niceto Alcalá Zamora, ex President de la II República Espanyola, des del seu exili de Buenos Aires havia començat a publicar capítols de les seves Memòries i explicava que si Macià hagués resistit una mica més, el Govern provisional de la República estava disposat a transigir. Segurament que els socialistes i els republicans haurien accedit a crear un sistema federal, el menys federal possible, per sortir d'aquell mal pas.

I ja estàvem al 1958. Ja era hora de començar a parlar de la Presidència de la Generalitat, per si havia de continuar Josep Tarradellas o no.

L'article 39 de la Constitució o Estatut ~~de~~ Interior deia:

«El President de la Generalitat és elegit pel Parlament. Si en la primera votació no té majoria absoluta dels vots dels Diputats possessionats del càrrec, es procedirà a nova elecció, i serà elegit el que obtindrà la majoria de vots dels Diputats que prenguin part a la votació. Si cap candidat no reuneix aquesta majoria, es procedirà a nova elecció limitada als dos que n'hagin reunit més en l'anterior, i quedarà elegit el que obtingui major nombre de vots. El President cessarà normalment quan quedarà constituït un nou Parlament, davant del qual resignarà les seves funcions.»

Però, és que podia ser vàlida una elecció com la del 1954 feta per nou diputats presents dels 83 que havien pres possessió del càrrec l'any 1932 ? Carles Pi i Sunyer, que residia a Venèçuela, exiliat, ni tan sols va voler opinar i Joan Fronjosa, que vivia també a Venèçuela ni tants d'altres que hi havia escampats pel món o havien retornat a Catalunya no van dir ni un mot i, per descomptat, els únics vots vàlids, al nostre entendre, eren els que hi havien fet acte de presència i estaven molt lluny de la meitat més un dels 83 que havien estat elegits.

Tribuna, de París, en el número del primer de desembre del 1958 deia: «l'any 1959, un cop escolat el període reglamentari de cinc anys, per al qual foren elegits els càrrecs actuals, procedirà la renovació de tots aquells que ^{se}escalgueren en la sessió celebrada a Mèxic el 7 (5) d'agost del 1954." Així ho feren patent els diputats Joan Sauret i Antoni Xirau al Vicepresident Primer del Parlament de Catalunya, en 1955, i t'altraent: el 6 d'agost ^{(del 1959, (vencia} ~~del 1959)~~ ^{venç} el termini que l'Estatut interior deixava per al mandat presidencial.

Veu Catalana, de la Ciutat de Mèxic, en el número de gener del 1959, deia: «La major part dels actuals ciutadans de Catalunya eren menors d'edat en esclatar la guerra; no havien participat en la política del país. Passats vint anys, ningú no té ara a insultar-los amb la suposició que segueixen essent menors d'edat que, arribats a una edat que els fa els elements més actius de la població, siguin tan negats que no sepiguem triar, en gran part entre ells mateixos, els homes que hauran de regir els destins del país, i que se'ls pugui imposar persones que els són desconegudes. Entre els exiliats hi ha homes de prou vàlua amb experiència i coneixements que poden ser útils al país; i a l'interior n'hi ha molts amb les mateixes qualitats, sobretot entre els formats després de la guerra... Entre uns i altres, el poble de Catalunya triarà, quan sigui l'hora, els qui mereixin la seva confiança. Mentre no arribi aquesta hora, tots els ciutadans poden sentir-se obligats a servir Catalunya, però cap no té el dret de considerar-se especialment destinat a dirigir el poble que no el coneix... Els exiliats formen una petita minoria de la població de Catalunya. La condició d'exiliat polític no confereix, per si sola, drets ni privilegis encara que la seva actitud hagi estat fidel a la causa per la qual es va lluitar; que ~~és~~ un títol de diputat ~~que~~ no el fa superior, però, a aquells que van quedar-se a Catalunya ^{o a altres} ni/aquells/que hi tornaren. Reconeix^w que, entre els qui viuen a l'interior i constitueixen la força política de Catalunya n'hi ha alguns que hauran de donar compte de la seva conducta, però n'hi ha d'altres que són mereixedors de simpatia i de respecte. Creiem que un ajut ~~de~~ ^{és} d'ací els fóra útil, però no en necessiten la direcció. El poble català fóra un poble de poca vitalitat si l'absència d'uns quants dels seus ciutadans l'hagués de deixar desvalgut;

reduir

i no ho és pas. Malgrat els esforços del règim per a ~~reduir~~ Catalunya al rang de província inferior, veiem com els catalans defensen virilment la personalitat i vivament l'economia del país. Molts d'ells són homes de la postguerra, forjats en les dures condicions que el règim imposa a Catalunya. Formen la nova generació, sobre la qual normalment ha de recaure la major responsabilitat de la sort de tot el poble; una generació que no pot ser ignorada per qui, fa vint anys, foren desplaçats del regiment de la cosa pública?

I Ressorgiment, de Buenos Aires, en el número de març del nat ix any 1959, un home de la categoria política de Pere Mas i Perera, exiliat a l'Argentina, deia:

«Legalment, el Parlament de Catalunya es constituí el 12 de desembre del 1932. Fa gairebé vint-i-set anys que funciona. Es un cas únic en la història. És una anormalia. La seva longevitat no és pot explicar-se, més que el nostre experimentant, més que la nostra voluntat de creure perpetuades les nostres institucions mentre el poble català no pugui expressar-se lliurement, un fet fortuït de què parlaré més endavant. Allò que és evident és que l'actual Parlament - que és l'únic que ha tingut el Principat del 1932 ençà - ni representa avui en dia la voluntat dels catalans, ni és un reflex de l'opinió pública catalana. Per la força que pugui encara restar-li, a l'exili, hom el conceptua capacitat per a l'elecció i per a la renovació de càrrecs, entre els quals el de President de la Generalitat.

» L'acord amb l'article 14 de l'Estatut d'Autonomia, publicat a la Boletina de Madrid del 21 de setembre del 1932: "La Generalitat estarà integrada pel Parlament, pel President de la Generalitat i pel Consell Executiu".

» Això vol dir que cap d'aquests tres elements no pot, sense l'existència - i l'aquiescència - dels altres, representar normalment, per ell sol, la Generalitat de Catalunya, ni, molt menys, exercir la sobirania reconeguda a la Generalitat. Ni l'organisme parlamentari per ell mateix, ni el poder executiu tot sol, ni el poder personal del President, pel seu costat, no poden, constitucionalment parlant, detentar la potestat catalana. És necessària la conjunció harmònica dels tres poders. Si al un d'ells deixés d'existir, imperaria la dictadura.

>> En un cas com el nostre, d'exili en massa, cal admetre que, avui per avui, som en ple terreny convencional. Tot és simbòlic, tot és conjectural.

>> De la presidència Irla ençà, no hi ha Consell Executiu. Les insinuacions fetes per a la seva reinstauració topen amb una oposició oficial reiterada. Hi ha raons econòmico-financeres, més que polítiques, que justifiquin la seva inexistència? Podria ésser. Però, és evident que manca un dels elements que l'Estatut assenyala com a constitutius de la Generalitat.

>> El President de la Generalitat - que té funcions representatives i executives - és elegit pel Parlament, i ha de governar amb ell i ha de respondre davant seu de la seva gestió presidencial. I no podem oblidar que si, ara, el Parlament és caduc, també ho era fa cinc anys, quan elegí l'actual President de la Generalitat.

>> Els tres-cents mil catalans que, durant la guerra d'Espanya, moriren en defensa de la Generalitat, donaren la vida perquè subsistís plenament la seva trilogia cabdal: el Parlament, el President de la Generalitat i el Consell Executiu. No pas perquè predominés el Parlament, o el President, o el Consell Executiu en detriment dels altres poders. Volien que coexistissin harmònicament, democràticament, tal com havia estat estatutit ^{estatutit} és a dir tal com funcionaven abans del juliol del 1936. Aquest holocaust ens ha de fer romandre fidels, en el record i en l'actuació, a aquest símbol mirífic que és actualment la Generalitat.

>> L'entrelligat estatutari no ha estat superat. Hom ha superat, sí, i anhela superar les facultats atribuïdes a la Generalitat i els vincles amb l'Estat espanyol, no pas els deures. L'entrelligat estatutari dificulta tota acció unilateral que tendeixi a desvirtuar el caràcter democràtic de la nostra institució autònoma cabdal. L'Estatut del 1932 és més deficient que el de Núria. Aquest reconeixia un quart poder institucional - el judicial -; però, precisà bé que hi ha d'haver el legislatiu, el representatiu i l'executiu.

>> A consciència, juguem amb els convencionalismes. Interessos creats, sentiments respectables, ambicions polítiques, amors propis, el temps que passa i no torna, en fi, ens hi decanten. Ens entestem a aferrar-nos al passat esvanit - cendra d'anys -, quan ens crida, ple d'estímul, l'esdevenidor.

>> ¿ Què caldria fer el 6 d'agost del 1959 ?

>> Com a ciutadans, no podem tolerar en cap cas ni que el Parlament prescindeixi del President de la Generalitat i l'ignori, ni que aquest desconegui el Parlament de Catalunya, ni, molt menys, que els senyors diputats s'inhibeixin o es absentenguin de la qüestió plantejada i deixin per a in aeternum les coses tal com estan ara.

>> Si mirem les coses fredament, la Generalitat no representa ja els anhels dels catalans nacionals, per tal com és un organisme regional, limitat al Principat, que no aplega ni pot aplegar totes les terres catalanes. El nom de la Generalitat no escauria a l'aparell de govern federatiu que hem adopti, al seu dia, a aquest objecte, per que ve marcat per la història. Segons aquesta, ~~la~~ l'antiga Generalitat comprenia tan sols les comarques del Principat i, a tot estirar, les del reialme de Mallorca, quan unes i altres tingueren un mateix sobirà. Al reialme de València, en canvi, existí la Generalitat de València, pariona de la del Principat, la qual no pogué esdevenir institució autonòmica l'any 1931, perquè ni la consciència valenciana era prou esparpillada ni la voluntat popular no es manifestà en tal sentit.

>> Per tant, de cara al demà - que és on hem de mirar ara -, la nostra Generalitat riscaria de prendre un to imperialista si s'estenia Catalunya enllà...

>> Si aquesta institució avui encara perdura és pel fet insòlit que el govern mexicà té reconegut el règim republicà espanyol del 1931. Perquè Mèxic no reconeix el govern del general Franco, és vigent encara la Constitució republicana del 1931 i, com a conseqüència, el govern de la República espanyola i les institucions autonòmiques (catalana i basca) creades a l'empara d'ella...

>> Pensin els senyors diputats que, al Principat, en 1931, ningú no pensà a restaurar la Mancomunitat que instaurà Prat de la Riba. El propi senyor Joan Maluquer i Viladot, que presidia - d'ofici - la darrera Diputació "provincial" de Barcelona, en temps de la Monarquia, s'esmerçava afanyosament, com a bon autonomista que era, a elaborar, amb la col.laboració de tots els partits catalanistes, un Estatut autonòmic. Nosaltres ens devem a la nostra època i, com a homes actuals, hem d'obrir avingudes a les institucions que el dia de demà es vulguin donar els pobles de les terres catalanes....

>> El President Tarradellas hauria de col·laborar, al meu entendre, amb el Parlament, per tal de superar la situació actual. Desconèixer, per part seva, el nostre poder legislatiu fóra tant com proclamar un règim de poder personal que pugnaire amb l'esperit democràtic del nostre poble. El President de la Generalitat no pot dir "la Generalitat sóc jo". Fóra tant com projectar damunt la nostra gent l'ombra fatídica de Lluís XIV, aquell rei de França que deia: "L'Estat sóc jo".

>> El nostre antic esperit pactista feia dependre la lleialtat del poble envers el príncep de la del príncep envers les institucions de la terra, envers el poble. Era un "toquem i toquem" altament democràtic.

>> Si, en canvi, el President Tarradellas, junt amb el Parlament, acomplís el miracle de facilitar-nos el camí vers l'esdevenidor; si Josep Tarradellas sabia conformar-se a ésser el darrer President de la Generalitat restaurada, el seu nom mereixeria el respecte i el reconeixement de tots els catalans.

>> Tal com diuen els italians, "un bell morir honora tota una vida". El President de la Generalitat a l'exili i el Parlament in partibus infidelium poden acabar, d'una vegada, llur missió legal amb un gest digne, elegant, desinteressat, patriòtic, tot preservant la democràcia catalana.>>

I en el cinquè aniversari de la primera i única reunió parlamentària - el mes d'agost del 1959 - el doctor Salvador Armendàres, diputat que fou del nostre Parlament, elegit per Barcelona - ~~circumscripció~~ "província" o circumscripció, per 77.815 ciutadans, des de les pàgines de la mateixa revista Risorgiment, de Buenos Aires, però en el número corresponent al mes d'agost parlava del valor de les Institucions i deia:

<< Entenc per Institucions cada una de les organitzacions fonamentals d'una nació.

>> Catalunya, en estructurar-se en règim d'autonomia, disposava, per al seu governament, de dos òrgans representatius: el poder executiu, compost per l'Honorable President de la Generalitat (aquells que ho foren de veritat), elegit pel Parlament, i el seu govern, amb el vist-i-plau d'aquell.

>> L'altre engranatge del govern ja l'hem esmentat, era el Parlament, els integrants del qual, els diputats, eren elegits per sufragi universal i, per tant, en règim democràtic, representants directes del país. Llurs funcions, després de les esmentades,

eren les legislatives.

>>L'ocupació militar de Catalunya ~~per l'exèrcit~~ no ha permès de renovar els seus autèntics representants. És lògic pensar, doncs, que quan les Institucions catalanes emprengueren l'exòde, es trobaren desplaçades de la seva jurisdicció espacial, desposseïdes dels drets que els havien conferit els connacionals, per la intervenció ~~directa~~ de l'exèrcit.

>>Però aquestes condicions no ~~eximeixen~~ eximeixen, singulatment als diputats, per llur origen, del deure d'ésser fidels ~~als~~ als compromisos contrets amb llurs electors, mentre aquests no hagin elegit els seus successors. Més especialment, els que ens trobem en terres lliures - al meu entendre - cometriem una deserció imperdonable si, per comoditat o per negligència, defugíssim unilateralment els deures envers la Pàtria, mentre no torni a ésser lliure...>>

>>El dia 14 d'abril de l'any 1931, el President Macià proclamà la República Catalana i, en posar en marxa l'Estatut, va declarar palesament que encara no donava satisfacció a les aspiracions dels catalans, l'acceptava com un mitjà per assolir les atribucions que li mancaven.

>>El 6 d'octubre del 1934, el President Companys proclamà l'Estat Català i, en el curs de la guerra civil, sense vacil·lacions, eixamplava les facultats estatutàries fins on les exigències de la guerra imposaven.

>>Els diputats al Parlament de Catalunya residents a Mèxic, adonant-se que, pel sistema de dictadura imperant a Catalunya, estan sobrevivint a uns càrrecs que, en circumstàncies normals, haurien estat renovats, han fet unes proposicions als seus col·legues, a les quals s'ha adherit gairebé tots els que estan en terres lliures, exposant la manera de resignar el seu mandat tot descobrint els defectes de l'Estatut i les esmenes que se'n deriven. D'aquesta manera donem pas franc a les revisions que l'esdevenidor aconselli, assenyalen les més importants i facilitem la successió...>>

El doctor Salvador Armengares, com hem dit en pàgines anteriors, va formar part de la direcció de Comunitat Catalana de Mèxic, de la Comissió Organitzadora de la Conferència Nacional Catalana ^{fou president} del 1953 i del Consell Executiu del Consell Nacional Català després. Com hem dit, també, havia estat elegit diputat figurant en la candidatura

d'Esquerra Republicana de Catalunya de Barcelona-circumscripció, Manuel Serra i Lorent que hi representava la Unió Socialista de Catalunya, i que va ser el candidat que va tenir més vots de la conjunció republicano-socialista catalana.

Amb tot i que el cens de Barcelona-província era de 136.491 votants, i, per tant, inferior al de la Ciutat de Barcelona, que era de 143.103, Francesc Macià va aconseguir 65.491 vots i Serra-Moret 73.914. Val a dir, però, que l'Avi el va passar en definitiva de prop de 19.000 vots perquè també va sortir diputat per la "província" de Lleida amb 32.404 vots.

Per cert que l'Acta doble de Francesc Macià i també la doble de Josep Pla, fillada de la Lliga, van quedar sense cobrir i, per tant, mancat el Parlament dels dos diputats que ben segur que també haurien estat d'Esquerra Republicana si haguessin presentat candidats propis per a cobrir els llocs 34 i 35 que havia de tenir el Parlament de Catalunya i que no va passar de 33, en total, perquè amb tot i que va transcórrer 43 mesos de vida normal, des del desembre del 32 fins al juliol del 36, mai ningú no es va recordar de cobrir aquelles vacants de diputat amb eleccions complementàries.

Josep Garradellas que arribà a Buenos Aires el 25 de juliol d'aquell any 59, procedent de Mèxic, va ser entrevistat per un redactor de la revista Catalunya, portaveu del sector d'incondicionals que tenia al Casal de Catalunya.

De la seva estada a Mèxic en va informar a la seva manera i va dir:

«El President del Parlament, senyor Ferreres i Turau, va convocar la Diputació Permanent a diverses reunions a les quals vaig assistir i tenir oportunitat de (informar) aplegant de la situació de Catalunya, del pensament dels delegats de les nostres Institucions i també del d'aquells catalans que es troben a Europa; finalment, vaig informar dels resultats dels meus viatges. Després d'un llarg estudi dels problemes que plantejava la nova etapa que emprèn la Generalitat de Catalunya, la Diputació Permanent, per una coincidència manifestada entre l'interior i l'exili. També fou aprovada la creació d'una Comissió de Planejament Nacional, projecte d'una gran importància per al futur de Catalunya, i que vaig encarregar al diputat Antoni Dot per tal que en un termini breu

presenti un projecte de reglamentació d'aquesta comissió per dur-lo endavant. Actualment s'estan estudiant les normes sota les quals actuarà aquest organisme i espero que ben aviat podrem fer-les públiques. Al marge d'aquestes reunions, en celebrarem una altra a la qual assistiren els diputats al Parlament Català, els que representaven Catalunya al Parlament de la República, els ex consellers i els ex ministres catalans, l'antic Rector de la Universitat de Barcelona Doctor Pere Bosch Gimpera, Antoni M. Sbert, representant de Catalunya al Tribunal de Garanties Constitucionals de la República, i Ot Duran d'Ocon, Procurador General de Catalunya. En aquesta reunió hom estudià i discutí els problemes que fan referència a la nostra política nacional; també els que estan vinculats amb les nostres relacions prop de les institucions republicanes espanyoles. En el transcurs d'una àmplia conversa varen intervenir tots els presents i, a proposta de Lluís Nicolau d'Oliver, va aprovar^{se} ~~se~~, també per unanimitat, un ampli vot de confiança per dur-los a cap.>>

Se li va preguntar si n'havia quedat alguna constància de les coses tractades en aquelles reunions, I Josep Tarradellas va contestar

<<Naturalment: les actes signades pel president i secretari del Parlament Català i la que es va establir en la darrera reunió, signada pel Procurador General de Catalunya, Duran d'Ocon. Em plau dir-vos - va afegir - que a través d'aquest viatge pel continent he tingut ocasió de rebre l'adhesió a tots aquells acords, no tan sols dels diputats catalans que s'hi troben, sinó d'aquelles personalitats que a Catalunya han representat sovint, tant en l'ordre polític com intel·lectual, els nostres anhels. Em plau molt insistir en la comprensió i l'adhesió que he trobat per part de les col·lectivitats catalanes de Centre i Sudamèrica; això m'ha permès nomenar delegacions de la Generalitat pertot arreu, representades per vells residents i exiliats que demostren, una vegada més, la gran unitat dels catalans per damunt de les discrepàncies que existeixen en tota democràcia.

>> Jo no puc creure que hi hagi catalans que vulguin fer desaparèixer les nostres Institucions, perquè això voldria ~~ser~~ una coincidència amb el franquisme, que ha intentat anorrear-les. Accepto que hi hagi catalans que creuin que les nostres Institucions avui

471

no representen els veritables sentiments de Catalunya i les màximes aspiracions dels catalans; respecte d'aquestes aspiracions, he de recordar que, pel desembre de l'any 1936, en moments que tenia l'honor de presidir el Govern de Catalunya, ja vaig dir exactament la mateixa cosa; però si tots els catalans anhelan per a la nostra Pàtria l'obtenció de les més àmplies llibertats, això no vol dir que hagin de destruir allò que durant mig segle varem lluitar per obtenir, que el President Macià accepta i que el President Companys ratificava amb la seva mort gloriosa. El sacrifici de dos-cents mil catalans que moriren per les llibertats de la Pàtria - simbolitzades en la Generalitat de Catalunya -, obliguen, més que mai, a defensar aquestes Institucions que són encara l'encarnació de la personalitat nacional catalana. El contingut polític que les Institucions representaran en el futur, no som nosaltres, els catalans de l'exili els únics que ho hem de determinar. Els qui es troben a casa nostra, junt amb nosaltres el dia de demà, estic segur que trobarem aquelles coincidències patriòtiques que faran possible la gran victòria que ens donarà no solament la llibertat, sinó la pau i el benestar.

» Els catalans han de comprendre que el President de Catalunya no ha de fer públic, ni expressar sentiments que tot i essent justos, en certs moments poden minimitzar la seva pròpia representació. He trobat molt enraonades les protestes que els diputats al Parlament de Catalunya i al de la República com també les del Consell Nacional de Mèxic, Consell de la Col·lectivitat Catalana de la República Argentina i d'altres entitats varen fer davant les declaracions del senyor Gordón Ordás, per bé que, per altra banda, aquell Memorandum no té massa significació - almenys nosaltres no la hi podem donar -. Justament un dels motius d'aquest viatge ha estat també, el de demanar consell per tal que, quan sigui l'hora oportuna, la Generalitat pugui fer sentir no sols la seva veu referent a aquelles concessions extemporànies, sinó donar a conèixer a Catalunya tot el nostre pensament en allò que fa referència a les nostres relacions presents i futures amb les Institucions republicanes espanyoles, problema que, al meu entendre, és molt/més/pregon del que es pugui desprendre de les declaracions del senyor Gordón Ordás. »

I en preguntar-li quina era la seva opinió sobre certes campanyes que duen a terme alguns catalans relacionades amb els deures del nostre Parlament, va dir:

Solament puc dir-vos que les lamento, ja que demostren, si més no, que hom no vol tenir en compte ni el nostre Estatut ni les lleis que el nostre poble es va donar. Tot amb tot, tant el Parlament com la Generalitat i aquells que ens honoren representant-les, estem segurs que en cap moment no hem oblidat els nostres deures i les nostres responsabilitats i, per tant, continuarem actuant prescindint de tot allò que tendeixi a minimitzar-les tot creant una confusió que, al meu entendre, no serveix per dur endavant els nostres afanys per Catalunya.>>

Finalment, li van preguntar quins havien estat els resultats del seu viatge per Amèrica i els va contestar:

«Les àmplies coincidències que he trobat pertot arreu i un desig fervorós d'unitat d'acció i d'adhesió a les nostres Institucions, han fet possible la creació de Delegacions de la Generalitat a totes les Repúbliques de Centre i Sudamèrica, tal com dubto que aconseguirem també a l'Uruguai i al Brasil, els dos països que manquen per a completar el periple. El fet que aquestes hagin estat constituïdes i representades per les personalitats més destacades de les col·lectivitats catalanes, em dóna el ple convenciment que la seva cooperació serà molt valuosa i eficient per a la nostra Pàtria. Cada dia que passa m'adono més que els catalans, tant els de Catalunya com els de l'exterior, creuen que, per damunt de les seves conviccions polítiques, solament poden triar omfar els nostres ideals si aquests són representats per les nostres Institucions, car aquestes signifiquen la continuïtat de la nostra personalitat nacional. Catalunya dirà al seu dia quines han d'ésser les formes de la seva vida i com i de quina manera aquestes podran ésser representades; la Generalitat és i ha d'ésser el nexa d'unitat de pensament i d'acció que faci possible la realització dels nostres anhels de llibertat, de pau, de progrés i de benestar.

Què hi podem dir, si per Josep Tarradellas, l'Estatut que ens van atorgar i les Institucions que se'n deriven són la cosa millor del món; com comprendre que es parli seriosament de la personalitat nacional de Catalunya volent fer creure que pot ésser la Generalitat del 1932 i l'Estatut d'Autonomia el que doni forma a la nacionalitat catalana? El President Companys va considerar que era indispensable superar-ho tot i entrar en període constituent per a l'ampliació de les nostres reivindicacions autènti-

cançat nacionals ? Què en va quedar d'aquelles "nombroses" Delegacions de la Generalitat en terres d'Amèrica ? I d'aquella Comissió Nacional de Planejament de Mèxic ?

Le tot allò ja fa divuit anys i continua defensant un Estatut ~~que no fou ni és~~ que no fou ni és l'expressió de la voluntat catalana del nostre temps i menys encara la voluntat d'avui, després de les tràgiques experiències viscudes.

Sobre el problema de la Presidència de la Generalitat es van publicar a Mèxic una sèrie de documents i cartes de diputats que discrepaven totalment dels informes que donava Josep Tarradellas.

Els diputats Miquel Guinart, Joan Sauret i Antoni Xirau, tots tres ben significats en els rengles d'Esquerra Republicana, exposaven llurs punts de vista en una carta al Secretari Primer de la Mesa del Parlament de Catalunya, Antoni Bot i Arxé, datada el primer de setembre d'aquell any 1959:

«Els signants, membres de la Diputació Permanent residents a França, consideren que ha arribat el moment d'adreçar-se a tots els senyors diputats del nostre Parlament per tal que vulguin prendre en consideració el següent escrit: Afirmem que en un règim democràtic tots els càrrecs polítics, especialment els de Govern, han d'ésser renovables. Si el càrrec de diputat a l'exili no pot, dissortadament, ésser-ho, ho és, en canvi, el de President de la Generalitat de Catalunya a l'exili, tal com ho prova el fet que l'actual fou elegit ara fa cinc anys. Si volem ésser democràtics i respectuosos envers l'Estatut de Catalunya, cal que complim els seus preceptes sempre que sigui materialment possible i en tot allò que ^{ho} no impedeixi cap causa de força major. Estimen sincerament que és aquesta la bona doctrina jurídica, la qual cal aplicar en tots els casos i més encara en el present, atès que l'elecció del senyor Josep Tarradellas-i ho fem constar amb un pregon sentiment i amb tota mena de consideracions personals per a tothom -, no fou, ni de lluny, l'estatutària i democràtica que podia i havia d'ésser. No ho fou, entre altres raons, perquè l'elecció tingué lloc en virtut d'un decret completament anti-estatutari. Els signants deixaren constància de llur parer en la reunió de constitució de la Diputació Permanent (França), l'any 1955 en presència del senyor vice-president primer del nostre Parlament, el qual acceptà el comès de comunicar-ho als diputats. Re-

474

cordem que entre els punts que aleshores us foren proposats n'hi ha un relatiu a la renovació dels càrrecs de President de la Generalitat de Catalunya a l'exili una vegada escolat el quinquenni previst pel nostre Estatut; un altre feia referència a l'abrogació del decret presidencial del 21 d'abril del 1954 en el qual es cometeren greus transgressions a l'establert per la llei, i un tercer demanava que el President de la Generalitat es mantingués en estret contacte amb els membres de la Diputació Permanent durant el període de vacances del nostre Parlament. Manifestem la nostra sorpresa davant el fet que no s'hagi donat compte al Parlament o a la seva Diputació Permanent d'aquells nostres acords i, per altra banda, us notifiquem que mai no hem estat invitats per l'Honorable President de la Generalitat a efectuar la missió fiscalitzadora de la seva actuació tal com escau en el règim democràtic que prescriu imperativament l'Estatut. Altra cosa que lamentem és el fet que el senyor Josep Tarradellas no hagués fet la promesa de fidelitat al càrrec davant la Comissió de Diputats residents a França, la qual fou designada pel nostre Parlament en la seva sessió del 5 d'agost del 1954.

» Conseqüència del que queda dit, els signants presenten la següent proposta: Ent nent que per haver quedat vacant el càrrec de President de la Generalitat de Catalunya a l'exili cal procedir a l'elecció del seu successor dintre del més breu termini possible; estimant que és de la més alta conveniència patriòtica el que sigui honorada la demanda feta per l'Interior (a la qual han donat llur aprovació 5 Diputats residents a altres llocs) i la qual obra en poder del senyor vice-president primer i de la Mesa del nostre Parlament en la qual es llegeix: Diverses persones, que no fóra escaient anomenar, reuneixen segurament les condicions necessàries per a donar a la Presidència de la Generalitat les possibilitats d'acció i la dignitat que les circumstàncies exigeixen. Cap d'elles, però, en tant alt grau com el Mestre Pau Casals; Tenim l'honor de presentar la candidatura del compatriota Mestre Pau Casals a la Presidència de la Generalitat, amb la qual iniciativa creiem fer un gran bé a la unitat nacional catalana, tan necessària per a l'alliberament de la nostra Pàtria i per la restauració de la democràcia en tots els pobles peninsulars. Els signants estan segurs que tots els senyors diputats acolliran amb la més gran simpatia aquesta candidatura, puix que d'aquesta mane-

v)j

ra haurem assolit una perfecta coincidència no solament amb els germans que lluiten a l'Interior, sinó també amb els que des de l'exili malden per l'escurçament dels sofriments de la Pàtria. El membre de la nostra Diputació Permanent senyor Manuel Serra i Moret fa constar la seva adhesió al present escrit, tal com en dona prova la lletra que tenim l'honor d'acompanyar-vos.- Visqueu molts anys pel b^e de Catalunya: Miquel Guinart, Joan Sauret, Antoni Xirau. >>

Efectivament, Manuel Serra i Moret va adreçar una carta a Miquel Guinart dient-li: <<Em plau expressar-vos la meua adhesió a la proposta que feu al Parlament de Catalunya i que heu tingut la gentilesa de fer-me conèixer en atenció a la meua qualitat de membre de la Comissió Permanent. Cal que us digui que la meua adhesió es funda en dues raons substantives: una, rehabilitar el Parlament de Catalunya en la seva posició i funcions capitalç d'institució de dret públic, fill del sufragi universal directe, òrgan de la sobirania popular, promulgador i guàrdia de la llei catalana. L'altra, satisfer l'anhel amplament expressat pels catalans de dintre i fora de la Pàtria que la Presidència de Catalunya recaigui en la persona de Pau Casals, figura eminent de l'art i ciutadà digne que mereix el títol d'Honorable.-Remerciant la vostra deferència, resta cordialment vostre, Manuel Serra i Moret. >>

El diputat Manuel Galés va manifestar també la seva adhesió, en termes similars als del diputat Manuel Serra i Moret, a les propostes contingudes en la carta signada pels diputats Antoni Xirau, Miquel Guinart i Joan Sauret.

I el diputat Joan Fronjosà i Salamó, s'adreçava al President del Parlament de Catalunya Francesc Ferreres i Duran, des de Caracas, on residia, i amb data del 27 de setembre del mateix any 1959 i li deia:

<<Acabat el quinquenni legal que té de durada la Presidència de la Generalitat de Catalunya, poso en coneixement de Vostè la següent adhesió i el meu vot: a) Estic d'acord amb els senyors diputats de la Comissió Permanent del Parlament de Catalunya residents a França, en fer-se seva la proposta dels cinc senyors diputats residents a l'interior de Catalunya ^{el} sentit que es procedeixi a una nova elecció per a nomenar President de la Generalitat de Catalunya; b) Si per circumstàncies inexplicables s'arribés tard la

documentació necessària per emetre el meu vot per al nomenament del nou President de la Generalitat, vull fer-li constància expressa, i li prego que en prengui nota, que el meu vot és favorable a l'il.lustre senyor Pau Casals i Rofilló per a President de la Generalitat de Catalunya...>>

El diputat Manuel Dalés que havia triomfat a la província de Tarragona com a candidat d'Esquerra Republicana de Catalunya, amb 25.415 vots d'un cens de 69.502 votants, va publicar un article a Veu Catalana, de Mèxic (setembre del 1959) amb aquest títol: "Ha rebut l'extremunció". I, ~~amb~~ amb l'humorisme que li era grat, al malaquanyat amic desaparegut, deia:

<<Val a dir que si mai hi ha hagut un Parlament (baby, deia Osorio i Salardo) que hagi estat exemple de docilitat davant del poder executiu, aquest ha estat el Parlament Català.

>> En l'assaig de règim parlamentari autònic, el Parlament elegit l'any 1932 fou el millor possible, donades les circumstàncies. En realitat la majoria va sortir pel districte Francesc Macià. Just era que el Parlament es mostrés adicte a l'Avi, àhuc quan es produí l'escisió a base d'interpretació en la facultat de delegar funcions, bandera aixecada amb la veritable finalitat política de controlar el poder.

>> En el Govern Companys, reingressats a la majoria els dissidents (escarmentats per les darreres derrotes electorals) el Parlament rebé el cop mortal de l'oposició veritable de la Lliga en retirar-se per imposició dels elements reaccionaris que l'arrossegaven a la rebel·lió contra el Parlament apel·lant de la Llei de Contractes de Conreu davant d'un Tribunal estrabul·lat d'una República ja prostituída. En absentar-se la veritable oposició, el Parlament ja no respongué a la seva finalitat, que és per antonomàsia de parlamentar i trobat punts de transacció entre les diferents forces i interessos reals d'un país. Un Parlament sense oposició pot ésser una convenció o un convencionalisme. El poder executiu estimà que més valia que fos això. Demostració: quan es jugà la sort de les institucions autonòmiques en la jornada del 6 d'octubre es va prescindir absolutament del Parlament. Calria suposar que l'intent revolucionari

es féu àdhuc contra el Parlament. En efecte: si hagués triomfat, on hauria anat a parar aquell Parlament ?

»Restablerta la normalitat constitucional republicana i estatutària, el Parlament bon noi va arribar sense pena ni glòria fins a la sublevació, a la qual respongué no un Govern parlamentari completament desbordat pels esdeveniments, sinó la sublevació de les masses proletàries. El poder va caure al mig del carrer, molts consellers hagueren de fugir, l'autoritat va passar als Sindicats (discurs de Belles Arts) i a la fi a mans d'una dictadura hostil, recolzada en la confiscació general, en la pesta verda i en la policia comunista estrangera. El dictador, malgrat amenaçar el president Companys amb penjar-lo a la plaça de Catalunya i tenir pràcticament segregat el president de la República, Manuel Azaña, permeté escadusseres reunions administratives. La sublevació fou el tret de gràcia contra el Parlament català. Els representants elegits lliurement pel poble no podien exhibir el carnet ni la gramalla per travessar les xarxes de barricades i controls. És vol demostració més palesa de la caducitat de la Institució ? El poble votava amb les armes a la mà.

»Del pas de gairebé tota la majoria a França (menys Fàbregas, afusellat per Franco, i dos o tres amagats i decebuts) tenim el curiós llibre de Rovira i Virgili, reconciliat després amb el Parlament espectral amb el càrrec de President. Però el Parlament ja no es reuní més, ni tan sols per escoltar explicacions de com es dissolia el Consell de Govern i s'arbitrava un Consell Nacional que ajudés el President a prescindir de la hipoteca comunista.

»Passaren anys, i un bon dia ens trobarem amb unes ordenances de necessitat per a vestir el nomenament d'un volenterós President decidit a substituir el discret patrici Josep Irla. Aleshores, amb una trentena de diputats dels trenta-dos escampats des del Rhin a la Patagònia, les coses s'arranjaren en forma que el Mestre Casals renuncià a una representació simbòlica, tot dient que si tothom li demanés hi pensaria. I fou escollit el senyor Josep Tarradellas, fins aleshores delegat primer i secretari general de l'Esquerra Republicana de Catalunya. El meu criteri de designar una persona menys compromesa, de cara a l'interior, a l'exili i al món en general, no prosperà però tots creié-

rem que es votava la reconstitució de les Institucions pel termini legal de cinc anys.

> Els cinc anys han passat i tothom pot saber el que s'ha fet i s'ha desfet en el camí del retrobament de la llibertat, que és el que de debò importa al nostre poble endogalat per la pitjor de les dictadures que mai hagin sofert els pobles hispànics.

>> Ara, atès que en l'interior apunten joves generacions que junt a la vella intenten reprendre l' lluita, molts cregueren en l'avinentosa de recórrer novament al tau-naturg, a l'home que el nostre poble messiànic seguiria amb entusiasme pels camins de la recuperació, en Pau Casals, perquè entrés a la història per la porta gran dels alliberadors i no per la dels músics gloriosos, que ja té assegurada, encara que li representés autèntic sacrifici personal.

>> I en el moment en què més de quaranta grans firmes de patricis de l'interior, amb cinc noms de la Comissió Permanent del Parlament, auspicien la candidatura, dona la casualitat que el senyor Josep Tarradellas comença a sentir dubtes de si ha de permetre o no noves eleccions a president de la Generalitat, i ho consulta. No certament a una comissió de jurisconsults, sinó al seu delegat i representant personal a Mèxic, senyor Antoni Ma. Sbert. Els lectors de Veu Catalana han pogut llegir l'al·lucida opinió.

> Tret de la retòrica adient del preàmbul i consideracions ad libitum, el resultat és que el Parlament vitalici ja va elegir un president a perpetuïtat, que per actuar perfectament sense cap conseller.

>> Resta al Parlament dispers, delmat, desconegut i dòcil, el proposat un vot de es-confiança que, se suposa, faria dimitir el president perpetu en cas d'aprovar-lo. Per a la qual cosa es necessiten més condicions que les possibles per arribar a la lluna.

>> Total, que l'ombra de Parlament pot anar descansant i en corporació a prendre el retir que té ben guanyat. El president de la Generalitat, que ja ha assolit fer-se amb una oposició, vetllarà per nosaltres.

>> Jo he de confessar que de diputat me'n sento tan poc després que en vint-i-set anys han canviat tant els climes polítics i àdhuc la població que ^{en} ~~se~~ va elegir, que m'acullo content a l'opinió del senyor Sbert. Alguns potser han cregut que reforçava el que hem anomenat les Institucions. Al meu entendre dona una sortida elegant a la

situació desesperada i d'un sol cop imparteix l'extremunció a la presidència, al Parlament i, naturalment, al possible consell. Convençut que el millor és fer foc nou, tot el que s'agui escombrar de nosos el camí, ho trobo bé, i no m'interessen els ~~seus~~ arguments ni trobo ben empleat el temps a picar plets de juridicitat, legalisme, legitimitisme i altres bizantinismes.

>> Sostinc que si el Parlament, les nostres Institucions i l'emigració en general no ha pogut fer més en vint anys, malgrat bones voluntats manifestes, no ho faran pas ara quan mirar-nos al mirall és suficient per reconèixer que cal passar la torxa. Tot el que se'ns pot demanar és una mica de conseqüència i de formalitat si volem que la història ens faci uns funerals discrets, atès que també hem estimat molt, com la Magdalena. >>

Però tres mesos abans d'aquell article tan pessimista del diputat d'Esquerra Republicana de Catalunya al Parlament Català, Josep Carradellas havia signat un decret la mar d'optimista perquè creava una Comissió Nacional de Planejament per a la reconquesta, alliberament i reconstrucció del nostre país.

Això volia dir que el pessimisme del Diputat per Tarragona-província, no tenia raó d'existir. &

Perquè es veia que les activitats de la Secretaria de la Presidència, obeint ordres del President, costaven molts francs perquè asseguraven que de cadascun dels fulls del Butlletí d'Informació se'n feien 10.000 exemplars com a mínim i el seu repartiment, dintre i fora de França, i a l'interior de Catalunya, ben camuflat, en sobres en blanc, com de particular, i a tot arreu on hi havia nuclis de refugiats grans o petits, hi arribava la veu del President, per mantenir el caliu dels absents forçosos de la Pàtria. Els seus viatges i dietes es consideraven indispensables i cada travesia de l'Atlàntic i les visites per les principals repúbliques de l'Amèrica Llatina no es podien suspendre i menys encara suprimir. El prestigi de la Generalitat ho exigia.

Hom considerava que el que calia era augmentar els ingressos per a nodrir el presupost presidencial perquè, per que es veia, la Conselleria de Finances ja havia acabat els recursos.

480
Hem parlat d'un Comissió Nacional de Planejament. Sí. La cosa va anar així

durant la seva estada a Mèxic, Josep Tarradellas va dictar i promulgar un decret, datat el 16 de juny del 1959, creant una Comissió Nacional de Planejament, el text del qual donem a continuació:

«Atès l'acord pres per la Diputació Permanent del Parlament de Catalunya, en la seva reunió del dia 9 de juny del 1959,

<<Ha resolt:

<<1. Es crea la Comissió Nacional de Planejament, que tindrà cura, mentre Catalunya no pugui intervenir en l'organització del seu govern, de l'estudi i planejament de les qüestions i solucions que afectin ara i puguin servir després per a l'ordenament de la nostra vida nacional. 2. Són designats els senyors Antoni Bot i Lixer, Salvador Armendarès i Torrent, i Manuel Alcàntara i Busart per a integrar el Comitè d'Organització de l'organisme. 3. L'esmentat Comitè d'Organització, elaborarà el reglament que deurà regular el funcionament de la Comissió Nacional de Planejament i recamarà la seva aprovació, i queda autoritzada per a prendre totes les disposicions que cregui necessàries per a portar a terme la tasca encomanada.- Mèxic, D.F. 16 de juny del 1959.

Signat: Josep Tarradellas, President de la Generalitat de Catalunya.»

Amb data 5 d'octubre del 1960, vaig rebre una comunicació d'aquella Comissió Nacional de Planejament, signada pels tres amics Salvador Armendarès, Manuel Alcàntara i Antoni Bot demanant la meua col.laboració. Vaig rebre també el pla elaborat per Antoni Bot i les normes del Comitè d'Organització d'aquella Comissió.

Però es veu que la Comissió no va trobar les col.laboracions que va considerar que li eren indispensables i no se'n va parlar més.

Prop d'un any després, un altre decret datat el 23 de maig del 1960 i també signat, és clar, per Josep Tarradellas, tractava d'un Patronat Pro-Pàtria.

El preàmbul d'aquell decret, deia:

<<Un nucli de catalans fidels a les Institucions i sensibles a la indigència de la representació jurídica de Catalunya a l'exili, constituïren a Mèxic una agrupació privada, el Patronat Pro Pàtria, amb el propòsit de contribuir al manteniment dels serveis més indispensables per a l'exercici d'aquesta representació i de les seves funcions coordi-

naïdes del moviment patriòtic, cada dia més en el territori nacional. La Comissió organitzadora constituïda pels senyors Francesc Ferreras Furan, Pere Ferrer i Salvador Armendares, va obtenir tot seguit valuoses adhesions que integren el nucli inicial del Patronat, al qual es deu l'esforç meritori que ha permès organitzar, encara que molt modestament, la Secretaria de la Presidència de la Generalitat i els serveis d'Informació i enllaç adients.

«Però, per tractar-se d'una agrupació particular i estrictament circumscrita a la iniciativa privada d'un nucli de residents a la ciutat de Mèxic, la Comissió no es sentia prou autoritzada per a sol·licitar totes les assistències necessàries, fora d'aquest mateix nucli promotor, tot i que el propòsit del Patronat Pro-Pàtria és d'interès nacional i mereix el concurs de tots els catalans, qualsevulla que sigui llur actual ciutadania, que es sentin solidaris, per comunitat d'esperit i de sang, amb els que de Catalunya estant no han renunciat a un govern democràtic en una Pàtria alliberada de les vexacions del règim que li fou imposat.

«No s'escau ara, mentre Catalunya sobreviu vexada i sotmesa, prejutjar el règim futur ni condicionar la nostra solidaritat. El que cal és mantenir el creu al govern propi i enlairar la bandera que n'és el símbol mil·lenari.

«El propòsit i el nom coincideixen en la mateixa voluntat patriòtica, sense cap interès de partit o de grup, com altre temps coincidiren irlandesos, polonesos, txecoslovacs o israelites, i llurs descendents, en les organitzacions patriòtiques que recolzaren des de l'estranger els moviments nacionals respectius, ~~perquè~~ tot i que no tenien, com tenim els catalans, un organisme constitucional que legítimament i durant segles representés llur sobirania, com la nostra Generalitat restaurada i plebiscitada pel poble català.

«Ateses aquestes raons, la Presidència de la Generalitat va resoldre declarar oficial el Patronat Pro-Pàtria, amb plena autonomia interna pel compliment dels inicials propòsits dels seus promotors.

«Es declara oficial el Patronat Pro-Pàtria.

«Atès, que el 19 de novembre del 1954, es va constituir a Mèxic el Patronat Pro-

v8a

Pàtria, com associació privada, per tal de cooperar amb la Generalitat de Catalunya i des de la seva constitució ha realitzat el seu començament amb exemplar continuïtat i eficàcia.

«He resolt,

1. Declarar Oficial el Patronat Pro-Pàtria. 2. Nomenar President d'aquest Patronat el Delegat General de la Generalitat, el senyor Antoni Maria Sbart i Masanet; Tresorer, el senyor Pere Ferrer i Batlle; Secretari el senyor Joan Botas i Farré; i Membres els senyors: Miquel Nicolau i Oliver, Pere Bosch i Impera, Ramon Fontana i Bosch, Manuel Alcàntara i Gusart, Lector Gally i Grivé, Josep Baqués i Rosell, Enric Galafoll i Antoni Proles. 3. El President, el Tresorer i el Secretari integraran la Comissió Executiva. 4. El Ple del Patronat es constituirà per la Comissió Executiva i tots els Membres; redactarà el seu Reglament Interior i proposarà al President de la Generalitat l'ampliació del Patronat, la revocació i el nomenament dels Membres per a proveir les vacants. 5. Seran benefactors del Patronat Pro-Pàtria les persones físiques o morals que contribueixin al seu començament i per la seva valuosa o permanent cooperació, siguin nomenats per la Presidència del Ple. 6. La Comissió Executiva sotmetrà cada any al Ple del Patronat, una Memòria de les activitats i un programa de treball d'aquesta Institució dels quals se'n donarà compte al President de la Generalitat.

«Mèxic, D.F., dia 23 de maig del 1960. Signat, Josep Carradeillas.»

La Ciutat de Mèxic, capital dels Estats Units Mexicans, fou el país de l'Amèrica Llatina que va acollir el major nombre d'exiliats de llengua catalana arran de la nostra derrota militar de 1936-39.

Per nosaltres és el país més admirat i estimat de tots els del Continent Americà i, especialment, ~~perquè~~ perquè ens va rebre amb els braços oberts, ens va permetre de refer les nostres vides, tornant a començar pel començament, treballant amb plena llibertat i, fins i tot, ens va deixar fer política de la nostra i realitzar una intensa activitat internacional al servei de la causa nacional catalana, que no ens era permesa amb l'Estatut d'Autonomia a la mà, perquè s'havia reservat l'exclusiva de les relacions internacionals i la legislació social a les mans ~~exclusives~~ de l'Estat espa-

nyol republicà; vàrem disfrutar també de plena llibertat per a l'edició de llibres i revistes en català. I tampoc no van trobar cap impediment oficial mexicà quan van sortir datats, signats i promulgats a Mèxic els tres decrets de la Presidència de la Generalitat de Catalunya, ocupada per Josep Tarradellas i Joan, fill de Cervelló de Hlobregat: els decrets que creava les Delegacions presidencials i generals, el de la creació de la Comissió Nacional de Planejament i el del naixement del Patronat Pro-Pàtria, cap dels quals es veu que no es podia editar a França on residia el signant.

Tampoc no fou controlat el moviment de diner - el poc o molt que es va recaptar -, per a mantenir en peu la institució presidencial que era la única que interessava personalment a l'home del qual es parla.

Perquè és el cas que els diputats al nostre Parlament mai no van rebre cap oferiment d'ajut, ni per a sufragar les despeses de viatge i estada a Mèxic que haurien pogut avalar els tres decrets esmentats i tota l'activitat desenvolupada al marge de les nostres Corts, la primera de les Institucions autonòmiques - el Parlament -, com ha estat demostrat d'una manera indiscutible i no pas per nosaltres sols, d'acord amb el 5101 III art. 17, de l'Estatut o Constitució interior de Catalunya que deia: "La Generalitat és l'organisme jurídic de l'autonomia de Catalunya. La componen el Parlament, el President i el Consell Executiu o Govern."

Pel que fa al Patronat Pro-Pàtria, quan nosaltres vàrem retornar a Catalunya, l'any 1965, ja només n'existia el nom. Però havia fet el seu servei a qui, personalment, li convenia que existís indefinidament. Una dotzena d'anys després, encara es vol fer creure als catalans de bona fe que aquell Patronat, els membres més rics del qual ja fa temps que són morts, encara permet de continuar la política personal feta des de la residència oficial de Saint-Martin-le-Beau, amb tot el que comporta de milers de francs de pressupost per a seguir repartint a 400 milers i milers de Butlletins d'Informació i edicions en paper bíblia de discursos presidencials.

~~1956~~
484

ANEXES

LA POLITICA CATALANA A L'EXILI

TOT de sobte, s'han produït suara esdeveniments polítics que, si més no, de moment, han tingut la virtut de posar en el pla de l'actualitat la situació del que anomenem les Institucions de Govern de Catalunya que ens pertanyen del dret que la nostra pàtria va exercir les funcions d'un règim autònom restringit, però que constituïa un avenç, un pas endavant cap a la llibertat nacional. Però anem als fets.

El dia 21 d'abril proppassat, el Sr. Irla, que exercia interinament el càrrec de President de la Generalitat, vacant per l'assassinat del President Companys, va dictar un decret creant el càrrec de Conseller Primer i va designar per a exercir-lo el Sr. Josep Farradellas. Sembla que aquest càrrec comporta la delegació de funcions executives previstes en les lleis derivades de l'Estatut. El text d'aquest decret no ha arribat a les nostres mans. En canvi ho ha arribat un altre decret, també de data 21 d'abril, en el qual el President Irla estableix les normes constitutives per a la creació d'un Consell de Catalunya integrat per l'esmentat Conseller Primer, els diputats catalans al Parlament de Catalunya i, també, els diputats catalans al Parlament de la República espanyola, etc., que tindrà per missió únicament l'elecció del nou President de la Generalitat de Catalunya, en cas d'acetalia. *ha de ser l'interinament*

Presidència de la Generalitat. Ates que l'article 14 de l'Estatut preveu solament la substitució del President de la Generalitat del Parlament i que no reglamenta la substitució del President del Parlament exercint interinament la Presidència de la Generalitat, es resol que, en cas de vacant de la Presidència, es constituirà un Consell de Catalunya presidit pel Sr. Josep Farradellas com a Conseller Primer. Seran membres del mateix els diputats al Parlament de Catalunya, els Diputats al País al Parlament de la República, el representant de Catalunya al Tribunal de Garanties Constitucionals i el Procurador del Tribunal de Cassació de Catalunya. El nou Consell elegirà, en el termini màxim de tres mesos, el President de Catalunya. Les modalitats de l'elecció seran determinades de comú acord, pel President del Consell de Catalunya i el Primer Secretari del Parlament Català. El Consell de Catalunya quedarà dissolt així que hagi estat proclamat el nou President de la Generalitat. El Conseller Primer assegurarà la interinitat de la Presidència de la Generalitat."

Quinze dies després, el dia 6 de maig, el Sr. Josep Irla dimiteix el seu càrrec de President de la Generalitat, amb aquesta lletra adreçada al Conseller Primer, càrrec, aquest, creat el 21 d'abril:

"Paris, 7 de maig del 1951.

Al Sr. Josep Farradellas, Conseller Primer de la Generalitat de Catalunya.

Estimat amic:

Per tal de justificar públicament les funcions que heu vingut assumint d'ençà de la dissolució de l'últim Govern de Catalunya, us vaig pregar, el juliol de l'any passat, que exercíssiu les funcions executives de la Presidència de la Generalitat i que constituíssiu un Consell de Catalunya.

Com veieu que no varen acceptar, el mes d'agost del proppassat em vaig encarregar la mateixa missió al senyor Carles Pi-Sunyer, ex-conseller Delegat del Govern de Catalunya, el qual em va acceptar que jo he acceptava l'encàrrec de gestionar la constitució

485
malgrat els seus esforços i malgrat el suport de l'anyer m'informà, el 3 d'abril darrer, que no havia encara pogut dur a terme els seus propòsits.

Es per aquests motius que vaig creure convenient d'establir els decretes de data 21 d'abril que instituïen el càrrec de Conseller Primer de la Generalitat i un Consell de Catalunya eridat a provir per l'elecció, en cas de vacant, la Presidència de la Generalitat.

D'aleshores ençà, el meu estat de salut ha anat agreujant-se progressivament i m'interdeix, avui, l'exercici de qualsevol de les funcions que constituïen alment em pertocquen.

Per totes les consideracions d'adunat dites, em veig obligat a renunciar a la Presidència de la Generalitat i a demanar-vos que d'acord amb el Secretari Primer del Parlament de Catalunya — a qui us prego de donar com a present comunicació — signeu totes les disposicions necessàries per tal que entri en vigor el Decret que instituïx el Consell de Catalunya en el cas de quedar vacant la Presidència de la Generalitat.

Us prego que volgueu acceptar el meu profund agríment per la lleial col·laboració que en tot moment he trobat en vos.

Amb l'amistat de sempre us abraça el vostre amic, JOSEP IRLA, President."

Amb la seva dimissió, el President Irla planteja una situació sumament delicada que exigeix dels catalans un tacte, una prudència i sobretot, una dosi de patriotisme que voldríem prou grans perquè milloressin en la consciència d'aquells que estan obligats a trobar una solució adient i digna, justa i equitativa, allunyada de partidismes i cabillatges, de rancúnies i passions. Han passat moltes coses d'ençà l'establiment de Catalunya, i hem passat anys i anys dins un silenci de mort de les nostres Institucions davant del món, quan més necessàriam donar-li presència. La majoria d'aquells nostres conacionals investits, 19 o 20 anys ençà, amb càrrecs representatius d'elecció popular, han mort o s'han reintegrat a la nostra terra. Ja en queden pocs. Institucions i homes no constitueixen, ara, res més que una rosa que fou un símbol, legal o no, però solament un símbol. Que ens convé mantenir-lo aquest símbol però que pot significar i com a mesura preventiva? Potser sí, però que no sigui a costa de cap injustícia; que tot es resolgui en pau i harmonia, com a germans que cerquen la manera d'assegurar un benifet per a la pàtria, (mare de tots) que solteix en cara pròpia el calvari d'una situació que la té, ja ha fet 15 anys, entre la vida i la mort. És necessari, imperiosament necessari que tots plegats ens posem d'acord i solucionem la crisi de representació, amb criteri elevat i pensant, tan sols, en el present terrible de la pàtria i en la manera de treure-la d'aquesta trista, aflitiva, situació.

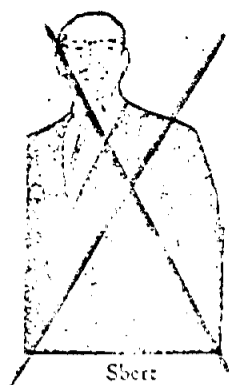
El caràcter embrollat de l'afar degut a la insòlita actitud del Sr. Irla, demanen un seny, mesura i atenció màximes per tal d'evitar inútils transgressions i ajustar el problema a les disposicions que l'efecte assenyala taxativament la Constitució o Estatut Interior (lleis fonamentals) que va donar-se Catalunya, reguladora de les nostres Institucions autònomes.

I una vegada solucionat l'afar, cal evitar de totes passades un retorn a la passivitat d'abans. Solament una actuació viva, sense aturs ni defalliments, podrà fer esboçar en part la responsabilitat d'aquells que han tingut a les seves mans les eines necessàries per a treballar i les han deixat rovellar en un reró mentre Catalunya era destruïda i maltractada pels enemics jurats de la seva vida i de la seva grandesa. >>

~~Ressorgiment i cooperació~~

Buenos Aires, juny 1954.

De l'interior de Catalunya i d'arreu del món, hem rebut centenars de protestes contra la campanya antipatriòtica, que un esquisit grupet de l'exili ha emprès contra les nostres Institucions i els homes que les representen.

Ha iniciat aquesta campanya Joan Sureda i Garcia, resident a París, per a venjar-se del seriós i públic advertiment que el President de la Generalitat es va veure obligat a adreçar a l'opinió catalana, de l'exili i de l'interior, per la manca de catalanisme i el gran error que van cometre aquells que signaren el Pacte de París i l'anomenat Pacte Base, en els quals no solament s'oblidaren de defensar les llibertats inalienables de Catalunya, sinó que fins i tot acceptaren una possible nul·litat de l'Estatut i de les nostres Institucions a canvi d'una simple "Diputació General".

Han ajudat a fer el joc a Joan Sureda i Garcia, sortosament, només uns quants, amargats pels seus constants fracassos. Alguns, públicament; altres sense atrevir-se a donar la cara, però cooperant o finançant aquesta campanya.

Podríem exposar àmpliament aquests fets, aquestes maniobres. No pensem fer-ho, perquè això seria aprofundir encara més la desunió i divisió entre els catalans. No volem entaular ni acceptarem controvèrsies o polèmiques, i només, bo i sentint-ho molt, hem cregut que era convenient, indispensable, que era el nostre deure, per les anteriors manifestacions, a fi d'acórrer el perquè dels esmentats atacs que han creat un ambient de confusió.

A continuació, publicarem el dictamen que ha redactat el senyor Antoni M.ª Sbert, en la seva qualitat de membre numerari del Tribunal de Garanties Constitucionals de la República, designat pel Parlament de Catalunya, en el qual expressa, d'una manera clara i precisa, la forma d'elecció i termini del President de la Generalitat.

LA GENERALITAT DE CATALUNYA I LES SEVES INSTITUCIONS

La Generalitat de Catalunya, nominalment restaurada per Decret del Govern Provisional de la República Catalana l'abril del 1931, s'incorporà a les noves Constitucions com organisme representatiu i jurídic de l'autonomia (articles 1er. de l'Estatut de Catalunya i 17 de l'Estatut Interior).

L'article 14 de l'Estatut de Catalunya, concordant amb el 17 de l'Estatut Interior, estableix que estarà constituïda per tres òrgans: el Parlament, el President i el Consell Executiu.

La discontinuïtat en la formació política, la manca d'una instrucció pública catalana, des que el nostre territori fou ocupat per l'Exèrcit francès amb l'ajut militar de les potències de l'Eix, han contribuït a la confusió dels preceptes cabdals de les Constitucions que legitimen per Catalunya la mínima autonomia escaient a la nostra nacionalitat.

Analitzant els òrgans de la Generalitat i altres facultats d'acord amb les noves Constitucions, resulta que el Parlament no podrà ésser elegit per més de cinc anys (art. 14 de l'Estatut de Catalunya). L'art. 24 de l'Estatut Interior diu que el mandat parlamentari durarà cinc anys a comptar de la data de celebració de les eleccions.

Per tant, el Parlament elegit el 1932 havia

La Generalitat de Catalunya, limitada del seu territori, no pot aplicar les pròpies normes jurídiques ni pel jus soli ni pel jus sanguinis. Els seus òrgans no poden doncs exercir les seves facultats executives, administratives ni jurisdiccionals. El Parlament podia, formalment, legislar mitjançant la fórmula de l'extra-territorialitat, atorgada per un Estat sobirà qualsevol. Però, excepte en el cas d'un règim de Capitulacions, que li reconegué jurisdicció sobre els catalans residents en territori estranger —i les Capitulacions ja han estat derogades arreu del món— les lleis catalanes no podran tenir vigència i, mancades de la força d'obligar, no tindrien categoria jurídica; serien tan sols Declaracions.

El reconeixement del Govern de facto establert a Espanya pel General Franco féu impracticable un acord amb el Govern de França per a obtenir eventualment l'extra-territorialitat i àdhuc el funcionament formal de les institucions de la Generalitat en territori francès. Adés el Consell Executiu o Govern restà temporalment incapacitat per a exercir les seves funcions, i aquesta incapacitat era i és circumstancialment total.

Ateses aquestes raons, el President, després de consultar la Mesa del Parlament de Catalunya i les representacions i persones de major

tats discrecionals pròpies de la seva autoritat, va constituir un Consell Assessor; i després el Consell Executiu, no pas per a exercir funcions que no estaven al seu abast; però, aleshores hom podia creure que la victòria de les Nacions Unides havia de produir la caiguda del règim imposat als espanyols pels vençuts i el restabliment de la legitimitat a Espanya i a Catalunya. Els treballs del Consell Assessor i el Govern constituït pel President Irla eren els elements previs per aquesta restauració de l'autonomia catalana, que hom creia immediata.

Malauradament, decebudes aquestes esperances i trencada la unitat de les grans potències victorioses que ens havien de donar suport, el Govern de la Generalitat fou dissolt. La mort del senyor Antoni Rovira i Virgili, en funcions de President del Parlament, i la migrada salut del President Irla, posaren en perill la continuïtat de les instruccions representatives de la Generalitat. La vacant de la Presidència ja no hauria pogut ésser proveïda mitjançant la substitució automàtica, del President del Parlament, puix que aquesta Presidència també restava vacante. I en el cas que l'hagués ocupada formalment el senyor i darrer Vice-president, senyor Serra i Morer, l'Estatut no permet que un Vice-president del Parlament ocupi la Presidència de la Generalitat. Tanmateix la Presidència de la Generalitat havia d'ésser proveïda pel Parlament, previ atorgament de l'extra-territorialitat. Mentrestant el President Irla va delegar les importants funcions executives i nomenà Conseller Primer el senyor Josep Tarradellas amb el fi d'encarregar-li les gestions adients per a reunir el Parlament i, si fos necessari, fer possible l'aplicació dels articles 44 i 49 de l'Estatut Interior, els quals estableixen que la Presidència interina de la Generalitat serà exercida pel Conseller Primer, si es produïx la vacant mentre hi ha delegació de les funcions executives.

El Parlament de Catalunya, reunint l'agost del 1954 a Mèxic, prèviament les formalitats necessàries i amb l'extra-territorialitat atorgada a l'Ambaixada d'Espanya, va nomenar President de la Generalitat amb ple dret i, a l'enseny, renovà la Mesa i la Diputació Permanent, posant terme a les interinats que es mantenien des de la mort del President Mírris Companys.

El règim institucional a l'exili d'acord amb les Constitucions

L'art. 14 de l'Estatut de Catalunya no fixa cap termini al mandat presidencial. Estableix que les lleis interiors ordenaran el funcionament de la Generalitat, que el President serà elegit pel Parlament, i que deurà dimetir si el Parlament li nega «explícitament» la seva confiança.

L'art. 59 de l'Estatut Interior disposa, en el paràgraf segon: «El President cessarà normalment quan quedarà constituït un nou Parlament, davant del qual resignarà les seves funcions.» L'art. 11, concordant amb el paràgraf setè del 14 de l'Estatut de Catalunya, ratifica que «és responsable davant del Parlament, i, en cas de manca de confiança, haurà de dimetir».

En conseqüència, el President exerceix el seu càrrec sota més limitació de termes que la

«El President de la Generalitat assumeix la representació de Catalunya. Aixímateix la representa en les seves relacions amb la República.» La representació és general; li pertany també en les relacions amb Espanya, del qual Estat és també el representant en territori català. Al Parlament li corresponen les funcions de legislador, d'elector i de fiscalitzador de l'Executiu, però mai la de representació.

Les funcions executives del President han d'ésser compartides amb el Consell Executiu o Govern i condicionades per la confiança del Parlament (articles 14, paràgraf setè, de l'Estatut de Catalunya, i 41 i 50 de l'Estatut Interior).

Els tractadistes de Dret Públic coincideixen en la definició de les funcions executives, que són les administratives i les jurisdiccionals, per mitjà de les quals s'apliquen als particulars —persones jurídiques o físiques— les normes generals i especials contingudes en les lleis i reglaments (Hauriou, *Précis de Droit Adm.*, París, 1924, pàg. 11, Barthelamy, *Traité E. de D. Adm.*, 1920, pàgs. 1-17, Bonnaud, *Précis de Droit Public*, Recueil Sirey, París, 1936, pàg. 53). En el seu *Traité de Théorie de l'Etat* Kelsen remarca que no hi ha cap diferència essencial, en aquest aspecte de la funció, des del punt de vista jurídic, entre les administratives i les jurisdiccionals, contràriament al que creien alguns tractadistes del segle propassat, probablement influenciats encara per la tradició feudal, monàrquica, puix que a l'antic règim les funcions jurisdiccionals eren d'origen senyorial i les administratives en bona part eren exercides per òrgans autònoms, però subordinats.

Es clar que si l'òrgan executiu de la Generalitat està temporalment incapacitat per a exercir les seves funcions, el President no pot estar obligat a proveir en Consell.

De les facultats atribuïdes per les Constitucions al President resulta que aquest és una Autoritat pública i la primera Autoritat de Catalunya. Per aquest caràcter té la facultat inherent en el Dret Polític a tota autoritat estatal no subordinada, és a dir, la dels actes que els tractadistes anomenen d'autoritat i de gestió (*Derecho Político General y Constitucional Comparado*, Georg Fiedbach, v. espanyola de W. Roeca, Editorial Labor, Barcelona, 1928, II Part. Cap. Tercer, 10). Aquests actes, malgrat les reserves que en altre temps formularen alguns autors francesos, principalment Léon Duguit, són considerats com facultats necessàries per a la protecció i la procuració de l'interès públic, en tot allò que el dret positiu no ha pogut regular, i sempre que no siguin contràries a les lleis. Veïllant per aquesta compatibilitat, l'article 101 de la Constitució de la República espanyola de desembre de 1931, recorre un recurs contra les desviacions d'aquests actes discrecionals i abús de poder.

Les funcions representatives segons l'Estatut de Núria.

Cal recordar, tot i que no afecti el dret positiu, que l'Estatut plebiscitat pel poble de Catalunya, anomenat «de Núria», no fou essencialment modificat en cap dels preceptes substancials referents a la Institució presidencial i al

L'art. 16 de l'Estatut plebiscitat pel poble de Catalunya deia que el President assumiria «la representació dintre de Catalunya, del Poder de la República en totes les funcions la qual execució directa no estigui reservada a aquell Poder (el de la República)...» Es evident que, amb la limitació votada per la Diputació Provisional de la Generalitat i plebiscitada pel poble català, el Poder central hauria pogut nomenar el seu representant per a totes les funcions reservades a l'Estat espanyol, al qual representant hauria pogut atorgar la més alta jerarquia política; tal i com demanaven alguns diputats, hauria pogut ésser un Ministre-resident, sense cartera, amb la funció de coordinador de totes les funcions d'ambdues Administracions Públiques a Catalunya. No cal dir com hauria minvat el rang de la nostra institució presidencial, aplegant el Ministre-resident al seu entorn tots els interessos i les passions dels enemics de la Catalunya nacional i privant a la Generalitat de funcions tan importants, en quant al prestigi internacional de la Generalitat, com són les de presentació i execució dels Executius consulars, que així varen poder ésser atribuïts a la Generalitat per la Comissió Mixta del Traspàs de Serveis. Val a dir que els eminents juristes que assessoraren la Generalitat, ni la Ponència que va redactar l'Estatut de Núria, no havien fet esment en aquestes, ni en altres funcions que ampliaren les facultats de l'Estatut plebiscitat pel poble de Catalunya. No tot foren, com s'ha dit i es diu, retalls que minvaren l'autonomia.

Conclusions.

En resum, en les actuals circumstàncies, fins i tant el poble de Catalunya no pugui establir i estableixi un nou ordenament jurídic, les funcions a càrrec de la Generalitat a l'exili, com organisme representatiu del dret de la nació catalana a governar-se ella mateixa, són:

Primer, les funcions representatives, que corresponen exclusivament a la Presidència, sotmesa, però no subordinada, al control parlamentari, puix que el Parlament, que pot obligar a

dimetir el President, no pot interferir la seva Autoritat en els actes propis d'aquestes funcions representatives.

Segon, els actes d'autoritat i de gestió propis de la institució presidencial, per tal de proveir en allò que no està regulat ni és contrari a les Constitucions.

Tercer, les funcions d'electors i fiscalitzadors de la Presidència, que corresponen als Diputats al Parlament de Catalunya, el qual pot ésser convocat sempre i en qualsevol moment, pel President de la Generalitat, pel del propi Parlament, o per la Diputació Permanent per acord de la majoria absoluta dels que la integren (arts. 27 i 37 de l'Estatut Interior). Mentre la majoria absoluta dels Diputats possessionats del càrrec no acordi un vot de desconfiança al President aquest podrà exercir el càrrec, sense altre termini legal que la data en què es constitueixi un nou Parlament.

Desitjo i espero que aquests preceptes constitucionals aclareixin tots els dubtes que es puguin haver suscitat a l'entorn de les normes

487

~~488~~
488

Carta d'Antoni Dot

Avui, dia 21 de setembre del 1959, he rebut dels diputats al Parlament de Catalunya senyors Antoni Xirau, Miquel Guinart i Joan Sauret, una proposta destinada al Parlament de Catalunya, en la qual es diu que per estar vacant el càrrec de president de la Generalitat de Catalunya cal proveir-lo per elecció, i dels mateixos senyors diputats, una lletra del diputat senyor Manuel Serra Moret, a ells dirigida, en la qual els expressa la seva adhesió a la proposta esmentada.

En el preàmbul de la proposta es fan consideracions que poden ser objecte de deliberació per part dels diputats si així ho estimen convenient; prèviament, però per a la seva presa en consideració, es fa indispensable que tinguin coneixement dels antecedents que permetin fonamentar la seva resolució.

Mentrestant, el sotscrit, per haver-se adreçat a ell precisament la proposta en qüestió, es veu obligat a manifestar:

PRIMER: que la Mesa no té coneixement que existeixi la vacant de president de la Generalitat de Catalunya.

SEGON: que en la reunió celebrada el dia 9 del passat mes de juny pels diputats membres de la Diputació Permanent residents a Mèxic, s'atorgà per unanimitat un vot de confiança a l'Honorable senyor President de la Generalitat de Catalunya.

TERCER: que únicament un vot de censura o una renúncia poden provocar la vacant, i que tota altra especulació sobre l'assumpte no afavoreix el crèdit de la nostra institució cabdal, i risca d'aparèixer com un acte de demagògia, majorment si els que la realitzen són del Parlament, que, per ésser-ho, estan obligats a comportar-se amb lleialtat i manifestar-se en veritat.

QUART: tota proposta o iniciativa que tingui els requisits necessaris serà cursada als senyors diputats per a la seva deliberació.

Mèxic, D. E.

ANTONI DOT, Secretari Primer del Parlament de Catalunya.

489

ES CONSTITUEIX A BARCELONA EL CONSELL DE LES FORCES DEMOCRÀTIQUES DE CATALUNYA

Acaba de constituir-se definitivament un Consell de les Forces Democràtiques Catalanes que reuneix tots els agrupaments polítics i socials democràtics de Catalunya: Esquerra Republicana de Catalunya, Acció Catalana, Unió Democràtica de Catalunya, Confederació Regional del Treball de Catalunya i Unió General de Treballadors de Catalunya. Aquest Consell és presidit per una personalitat important i de gran prestigi entre els catalans i a l'estranger. La primera gestió ha estat adreçar-se a Esquerra Democràtica Catalana espanyola, organització clandestina, proposant la constitució de comitè acordat amb la Lliga de la Democràcia.

El Consell de les Forces Democràtiques de Catalunya s'ha adreçat darrerament al senyor Francesc Ferrerri i Duran, en funcions de President del Parlament de Catalunya a Mèxic, dient-li la communió que no continua el senyor Josep Tarradellas en l'exercici del càrrec de President de la Generalitat i s'elegirà per a substituir-lo el Mestre Pau Casals. La carta dels partits demòcrates de l'Interior de Catalunya adreçada al senyor Ferrerri ja ha estat feta pública i la notícia a un cop d'aquesta proposta dels catalans de l'Interior seria molt mal rebuda entre la democràcia catalana en lluita per les nostres llibertats. La majoria dels diputats del darrer Parlament de Catalunya ha rebutjat la proposta de l'Interior a favor del Mestre Pau Casals i ho ha fet saber al senyor Antoni D'Alba, secretari de la Comissió Permanent del Parlament Català.

Els diputats que s'han manifestat partidaris de la candidatura del mestre Pau Casals són quatre residents a França, tres residents a l'Argentina i set residents en estranjeria. Els diputats residents a Mèxic que haurien d'escollir perpetuament el senyor Josep Tarradellas són vuit. La majoria parlamentària, doncs, del que resta del nostre Parlament, és favorable a la no continuïtat de la persona que l'onc D'Alba fou elegit President de la Generalitat.

~~Claudi Ametlla.~~

* Claudi Ametlla.

490

FRAGMENTS D'UNA CARTA DE JOSEP M. BATISTA I ROCA A FRANCESC FARRERES I DURAN

"Podeu tenir plena seguretat que el document realment reflecteix l'opinió d'una gran part dels sectors de l'interior. La persona que portà el document i amb qui jo vaig parlar és un vell amic d'abans de la guerra, exiliat i retornat després a Catalunya, d'absoluta confiança i dels pocs que durant anys s'han mantingut fermes i actuant a pesar de freqüents conflictes amb la policia. No us dic el nom pel compromís contra el no dir-ho a ningú. Per altre document que us va adreçar ja haureu vist que Esquerra Republicana de Catalunya i Acció Catalana

Unió Democràtica de Catalunya i Moviment Socialista de Catalunya patrocinem la candidatura. Tant és així que el que sigui tractat seriosament.

"Voldria, després, dir-vos que tot i agraint la distinció que em fan d'adreçar-se'm a mi, junt amb els senyors Sauret i Pallarès, jo he desistit d'acceptar la petició que fan. Jo no he estat mai de cap partit polític i aquest és un afer creat pels polítics de partit i que ells han de resoldre. Això no vol dir que jo no vulgui secundar amb tota la meua simpatia la iniciativa dels catalans de l'interior a la qual desitjo ple èxit, però no penso prendre part activa en lluites de grups que em són alienes.

"Contestant més concretament la vostra lletra, voldria tansols insistir en la greu responsabilitat que recau damunt dels que foreu elegits diputats al Parlament de Catalunya ara fa 27 anys i que actualment residiu a Mèxic. L'exili, els anys i la distància us poden afectar perillosament dificultant el vostre contacte amb l'opinió del poble català. La Catalunya d'avui és molt diferent de la del nostre temps. Entre una i altra hi ha la pèrdua de la guerra, l'exili, les persecucions, la inhibició de molts. Hi ha sobretot que els grans s'han fet vells o s'han mort i ha aparegut ja una nova generació, que és la que regirà la Catalunya de demà, per la qual el passat no compta gaire. Per a ells la Generalitat i els polítics d'abans de la guerra signifiquen ben poca cosa. Si la Generalitat hagués mantingut un prestigi i una dignitat, la situació seria diferent, però, després de vint anys, aquesta és la realitat. No us estranyi doncs que els polítics de l'interior que estan en contacte amb aquesta realitat us demanin en l'ur document que llegiu una persona que

dona el desenvolupament de la Generalitat les possibilitats d'acció i la dignitat que les circumstàncies avui exigeixen.

"Si els diputats foreu elegits després del Parlament només mireu el passat, veureu el risc de desiluziar-vos. L'única manera de mantenir-se vists és mantenir, com a catalans i com a nacionalistes, el contacte amb l'opinió del poble català. Els diputats residents a Catalunya això ho poden fer fàcilment i també és fàcil per als residents a França. Seria lamentable que els de Mèxic us isolessin formant una minoria que defeneixi il·les i posicions que avui ja no són compartides pel poble vostre i delegades de Parlament ni per la immensa majoria del poble català que encara pensa. És el perill que senyala el document de l'interior: el Parlament de l'exili ha d'evitar de dissociar-se de l'opinió catalana de l'interior.

"Si la resposta que es fes als catalans de l'interior fos de dir que no hi ha eleccions i que la persona que ocupa la Presidència és inamovible, provocaria una greu desil·lusió a Catalunya on prendrien la resposta com un refús a l'opinió catalana, en defensa de posicions personals. El divorci entre vosaltres i Catalunya s'accentuaria encara més.

"Sabeu que acaba de constituir-se a Catalunya un Consell de Coordinació de totes les forces catalanes democràtiques. De manera particular puc dir-vos que figuren en el Consell totes les forces importants d'avui que, per ordre d'importància, són: Cristians demòcrates, Front Nacional i socialistes catalans i les restes dels partits històrics, Esquerra i Acció Catalana. Es fan gestions, en les quals tots estan d'acord, per a incloure-hi la CNT i la Lliga."

Cambridge, 24 d'agost de 1959

491

Als Diputats del Parlament Català, residents a Mèxic.

Benvolgut amic: Els responsables de l'organització d'Esquerra Republicana de Catalunya a l'interior examinarem fa uns mesos, conjuntament amb els altres més importants grups polítics clandestins de Catalunya, el problema de les Institucions de la Generalitat a l'exili. El nostre propòsit fou analitzar la situació amb la màxima objectivitat, prescindint de tota qüestió de persones i de tota consideració d'interessos purament partidistes, i creiem que aconseguírem assolir-ho.

Seria improcedent fer públics els resultats d'aquesta dolorosa anàlisi, però en canvi creiem necessari que el President de la Generalitat, vos, els altres Diputats i el Directori del Partit, en tingueu coneixement i pugueu treure'n les conseqüències que us semblin més oportunes. Heu-vos ací, doncs, les nostres constatacions:

1er. — La major part dels catalans residents actualment a Catalunya, o bé ignoren que la Generalitat hagi existit mai o bé desconeixen la seva supervivència.

2on. — De la minoria que en té esment, el més gran nombre són totalment indiferents al poc que en resta i ni n'esperen res ni s'hi veuen representats.

3er. — Entre els catalans que, coneixent l'existència d'un President de la Generalitat a l'exili, en respecten el principi, el President Tarradellas té una popularitat escassíssima. Els antics militants del nostre Partit, en general, no constitueixen, en aquest aspecte, cap excepció.

Som els primers a lamentar la injustícia que aquesta situació de fet representa. Si és excusable que les noves generacions ignoren la Generalitat, no es pot perdonar que la major part d'aquells que van viure el període de l'autonomia hagin oblidat el que la Generalitat realitzà i el que el seu principi significa.

Injusta és, també, l'actitud popular envers Tarradellas. Com tots tingut els seus errors i les seves crítiques. Però cap error o poden fer oblidar que la seva vida a Catalunya, la guerra contra Franco, en ren, almenys, 25 anys del temps les més altres responcoratjosament amb el seu ingué, fins al darrer moment.

Desitjaria que sigui aquesta intenció, però, que les circumstàncies ens permeten de redreçar-nos. Podem, per aquest mitjà, aconseguir una posició real de l'opinió

vol que la Generalitat esdevingui, com ha de ser, un instrument eficaç en la lluita contra el franquisme, si no l'instrument decisiu, almenys, una eina útil, cal tornar a donar-li prestigi i vigència, tant a Catalunya com a l'estranger. Cal, essencialment, que tots els catalans de l'interior en tinguin coneixement i puguin identificar-s'hi, cal que l'adhesió que reculli de l'exili sigui total i sense reserves, cal, en fi, que les Cancelleries es trobin conduïdes, almenys, a no desconèixer-ne l'existència. Com obtenir això? A hores d'ara, només hi veiem una manera: encarnar la Generalitat en un home de prestigi personal prou esclatant perquè el seu prestigi pugui projectar-se sobre la Institució.

Per rara sort, Catalunya, avui, en el 1959, disposa de l'home idoni, per damunt de tota discussió, conegut i admirat arreu del món, estimat i admirat de totnom a casa nostra, amb una personalitat prou forta per fer inconcebible qualsevulla oposició i per forçar al respecte, àdhuc de l'adversari. Aquest home és el Mestre Pau Casals.

Es per això, doncs, que, recollint la iniciativa de nombroses i il·lustres personalitats catalanes, fa uns mesos, l'organització interior d'E. R. de C., conjuntament amb Acció Catalana, Moviment Socialista i Unió Democràtica de Catalunya, va adreçar-se al President del Parlament, presentant-li la candidatura per a la Presidència de la Generalitat.

La nostra crida, però, ha estat mal interpretada. S'ha volgut veure-la inspirada per ressentiments personals als Casals — i no proclamem ben alt — som absolutament aliens. S'ha volgut negar l'autenticitat del seu origen, malgrat el testimoni de persones per damunt de tot dubte, com si ens fos possible, ara, publicar, a tort i a dret, els nostres noms i els dels nostres companys. S'ha pretès que Pau Casals no acceptaria el càrrec, com si fos possible de saber-ho abans d'haver estat elegit. En fi, pitjor encara, s'ha afirmat que no era possible semblant elecció presidencial cada 5 anys. Si se n'ha sostingut que l'elecció de President, estatutàriament, anava lligada a l'elecció d'un nou Parlament.

Sense entrar en bizantinismes jurídics, que en les circumstàncies actuals ens semblen molt mesquins, hem d'invocar sobre aquest darrer punt el bon sentit. Si de la legalitat constitucional catalana hi ha preceptes malauradament inaplicables, com el de la renovació quinquennal del Parlament, això no excusa de complir amb els que encara poden complir-se. És incontestable que l'Estatut Interior preveia, tàcitament, una elecció presidencial cada 5 anys. Si se n'ha fet una a l'exili, què priva de fer-ne dues?

segar, per a una acció eficaç, cal que tinguem convençuts, en la intimitat de la vostra consciència contesteu per l'afirmativa, poca cosa importa, aleshores, qualsevulla altra consideració: Pau Casals ha d'ésser elegit President, pel procediment que sigui. El càrrec de Diputat, honorable entre tots, puix que significa representar directament el poble, obliga a estar amatent als seus autèntics anhels. Estem segurs que la informació que us donem sobre l'estat de esperit de Catalunya coincideix amb la que ja teniu i sabem que ningú no us la podrà desmentir. Us demanem, doncs, simplement, una darrera cosa.

El problema de la Presidència

Requeriment de l'Interior

I. SITUACIÓ DE LA GENERALITAT AL 1959

Al cap de 20 anys de dominació del franquisme, la Generalitat, en les seves dues institucions cabdals, Parlament i Presidència, representa encara a l'exili la legalitat catalana enderrocada per la força. Tots els que han contribuït a mantenir-la mereixen el nostre agraïment.

Hi ha raons per creure que la majoria dels catalans patriotes continua desitjant, malgrat el temps transcorregut, que la Generalitat exiliada no desaparegui. En efecte, el sol fet de la seva permanència significa als ulls de propis i estranys que Catalunya persisteix a voler governar-se democràticament en un quadre jurídic apte al ple desenvolupament de la seva personalitat.

No obstant és innegable que la majoria del poble català no té pràcticament ni notícia de l'existència actual de la Generalitat i que una gran part dels que n'estan informats no tenen la sensació que la Generalitat els representi i per tant es desinteressen totalment de la seva actuació.

Hi ha, doncs, una crisi de la Generalitat que seria útil resoldre.

II. CAUSES DE LA CRISI DE LA GENERALITAT

La Generalitat ha quedat pràcticament, si no en dret, reduïda al seu President. El Parlament, d'on té legalment origen el poder presidencial, fou dissolt ja fa gairebé 22 anys i de la vuitantena de diputats que el componien la major part són morts i molts altres han renunciat moralment al seu mandat. A més, el que resta de Parlament es troba en la impossibilitat material de reunir-se. L'única raó que li queda és, doncs, la importantíssima de designar el President.

Des de fa molts anys no hi ha tampoc Govern de la Generalitat. És difícil dir si seria o no útil. Però la seva inexistència i la impossibilitat d'acuar del Parlament fan que recaigui sobre el President la total responsabilitat del manteniment del prestigi de les institucions i de jutjar de l'actitud més adequada a la salvaguarda dels interessos permanents de la nació.

Per fer front a aquesta responsabilitat sense donar lloc a crítiques inoportunes, caldria una autoritat moral indiscutida. El col·legi electoral minúscul que va elegir l'actual president, Honorable Senyor Josep

Tarradelles, i que podria elegir els seus eventuals successors, per la seva exigüitat que el fa de representativitat discutible, no pot conferir sinó una autoritat reduïda que caldria compensar amb el prestigi d'uns mèrits personals excepcionals o almenys amb una actuació eficaç o discreta. El President Tarradelles, víctima potser de les circumstàncies, no ha assolit la dita compensació.

En efecte, amb raó o sense, la seva personalitat ha estat i és molt discutida, especialment a l'interior. Malgrat els seus mèrits polítics innegables, el seu temperament potser no és ara el més adequat per una funció com la de President de la Generalitat, que actualment caldria que fos el símbol mateix de Catalunya.

De fet, el divorci que, ja anteriorment a l'accessió de Josep Tarradelles a la Presidència, existia entre la Generalitat i bon nombre dels catalans patriotes, només ha fet que accentuar-se durant els darrers cinc anys. L'opinió general és que li seria molt difícil, per no dir impossible, de superar-lo, per bona voluntat que hi posés.

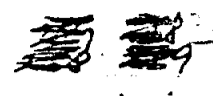
III. POSSIBLE REMEI A AQUESTA CRISI

A la mort d'Antoni Rovira i Virgili, President del Parlament, els diputats en situació de manifestar-se van creure convenient trencar el principi de l'autonomia en la successió dels càrrecs de la Generalitat. Conseqüents amb aquest criteri, en dimitir el President Lla no van proclamar President el President del Parlament (com es va fer a la mort del President Companys) sinó que van procedir a una elecció.

Consagrat així el principi de la possibilitat d'una elecció a l'exili, sense cap quòrum, és evident que l'elecció ha de fer-se cada cinc anys com prescriu l'Estatut Interior.

Si es vol que la Generalitat superi la crisi anteriorment descrita, aquesta confiança no li hauria d'ésser renovada. No pas com a blasme de la seva actuació, sinó únicament com a constatació del fet que només un canvi de persones pot produir el xoc psicològic necessari perquè la Generalitat recobri prestigi i reculli l'adhesió de tots els qui, a l'interior i a l'exili, mantenen conscientment llur catalanitat.

No es tracta ara de designar persones: qualsevol seria bona si el seu mèrit personal contribuís a calmar el prestigi del càrrec i si la seva prudència i discreció fessin possible l'aprovació de la seva tasca per part de les principals forces polítiques i patriòtiques i li asseguressin el respecte dels innumbrables ciutadans anònims que viuen a Catalunya en un forçós silenci i són la millor garantia de l'esdevenidor.

Dictamen sobre la validesa jurídica dels decrets del 21 d'abril del 1954

I ELS FETS

En data 21 d'abril del 1954, el President de la Generalitat de Catalunya, Sr. Josep Irla i Bosch, ha signat dos decrets.

El primer d'aquests decrets diu així: «En virtut de les atribucions que em confereix l'article 45 de l'Estatut Interior i amb el desig d'assegurar en tota circumstància la continuïtat de les Institucions de Catalunya, he decidit: 1. S'institueix el càrrec de Conseller Primer de la Generalitat de Catalunya. 2. Serà missió del Conseller Primer exercir, per delegació, les funcions executives inherents a la Presidència de la Generalitat. 3. El Conseller Primer serà responsable: a) Davant del President de la Generalitat. b) Del Parlament de Catalunya o, eventualment, de la seva Diputació Permanent. 4. Cessarà en les seves funcions: a) Per decisió del President de la Generalitat. b) Per dimissió del càrrec. 5. Es nomena Conseller Primer de la Generalitat de Catalunya el senyor Josep Tarradellas. — El president, J. Irla. París, 21 d'abril del 1954.»

El segon decret declara: «Davant la possibilitat que es pugui produir la vacant de la Presidència de la Generalitat. Atès que l'article 44 de l'Estatut Interior preveu solament la substitució del President de la Generalitat pel President del Parlament i que no reglamenta la substitució del President del Parlament exercint interinament la Presidència de la Generalitat; Atesa la impossibilitat de poder aplicar en les circumstàncies actuals els preceptes de l'article 39 de l'esmentat Estatut, he cregut convenient prendre les disposicions necessàries en previsió d'aquella vacant. Tenint en compte les consideracions que precedeixen, he resolt: 1. En cas de vacant de la Presidència de la Generalitat, constituirà un Consell de Catalunya. 2. El Consell de Catalunya serà presidit pel Conseller Primer de la Generalitat, senyor Josep Tarradellas. 3. Seran membres del Consell: a) els Diputats al Parlament de Catalunya; b) els Diputats catalans al Parlament de la República; c) el representant de Catalunya al Tribunal de Garanties Constitucionals; d) el Procurador General del Tribunal de Cassació de Catalunya. 4. Serà missió del Consell de Catalunya elegir el nou President de la Generalitat en el termini màxim de tres mesos a partir del dia en què es produïxi la vacant. El President elegit exercirà interinament les seves funcions fins que Catalunya recobri la seva soltarria nacional. 5. Les modalitats de l'elecció seran establertes de comú acord pel President del Consell de Catalunya i el Primer Secretari del nostre

Parlament. 6. El Consell de Catalunya quedarà dissolt així que hagi estat proclamat el nou President de la Generalitat. 7. Des del dia en què es produeixi la vacant fins a la designació del nou President, les funcions de la Presidència de la Generalitat seran exercides pel Conseller Primer. — El president, J. Irla. París, 21 d'abril del 1954.»

Seguidament, anomenaren Decret A i Decret B els dos esmentats decrets. Per altra banda, una carta particular datada el 7 de maig del 1954 i signada pel Sr. Irla diu:

«Es per aquests motius que vaig creure convenient d'establir els decrets de data 21 d'abril que institueixen el càrrec de Conseller Primer de la Generalitat i un Consell de Catalunya cridat a proveir per elecció, en cas de vacant, la Presidència de la Generalitat. D'aleshores ençà, el meu estat de salut ha anat agreujant-se progressivament i m'interdeix, avui, l'exercici de qualsevol de les funcions que constitucionalment em pertoqueu. Per totes les consideracions d'arreu dites, em veig obligat a renunciar a la Presidència de la Generalitat i a demanar-vos que, d'acord amb el Secretari Primer del Parlament de Catalunya — a qui us prego de donar compte de la present comunicació — siguin preses totes les disposicions necessàries per tal que entri en vigor el Decret que institueix el Consell de Catalunya en el cas de quedar vacant la Presidència de la Generalitat.»

II EL DRET

Examinarem a continuació els decrets reproduïts a la part I del present dictamen i els analitzarem separatament i tant respecte a llur fonament com de disposicions que contenen.

A. El Decret A des d'un punt de vista jurídic

1. *El fonament del Decret A.* El Decret A assenyalat com a fonament l'article 45 de l'Estatut Interior de Catalunya i és en virtut de les atribucions que el darrer dona al President de la Generalitat que es prenen les mesures establertes a la part dispositiva del Decret.

L'article 45 de l'Estatut Interior diu textualment:

Art. 45. El President de la Generalitat pot delegar en un Conseller temporalment, però no parcialment, les seves funcions executives o de govern.

La delegació haurà d'ésser comunicada al Parlament o, quan aquest estigui tancat, a la Diputació Permanent.

Es evident que no s'ha complert el que

disposa imperativament el segon paràgraf d'aquest article i no és menys evident que les funcions executives o de govern no les tenia el President Irla des del moment en què va deixar de tenir un Govern de la Generalitat. Les funcions executives no eren pròpies i exclusives del President, ans del President i dels Consellers de la Generalitat, com declara l'article 14 de l'Estatut de Catalunya. Aquest disposava que «El President i els Consellers exerciran les funcions executives» (segon punt del paràgraf sisè de l'article 14). Admetre altra cosa hauria estat reconèixer estatutàriament un poder personal contrari a l'esperit de tota democràcia. Les úniques funcions que el Sr. Irla tenia el 21 d'abril del 1954, eren les representatives, les quals no són delegables, i és un axioma jurídic, i a l'ensem un principi de sentit comú, que «ningú no pot transmetre allò que no té».

Resulta, doncs, que el Decret A, no solament no es fonamenta en l'article 45 de l'Estatut Interior, ans està obertament en contradicció amb l'Estatut de Catalunya i amb l'Estatut Interior. Es tracta, per tant, d'un decret sense fonament legal, és a dir, d'un decret arbitrari.

2. *Les mesures adoptades al Decret A.* Les mesures que apareixen a la part dispositiva del Decret A són cinc. Examinarem tan sols les quatre primeres perquè la darrera, de caràcter purament personal, no té cap transcendència jurídica parlant.

La primera diu: «S'institueix el càrrec de Conseller Primer de la Generalitat de Catalunya».

El càrrec de Conseller Primer ja existia a la pràctica constitucional catalana i així s'anomenava el Conseller que rebia la delegació de les funcions executives o de govern. Per aquesta raó, l'ús de la paraula «institueix» no és gramàticament correcte per quant instituir significa establir quelcom que no existia, i això es troba en contradicció clara amb els fets.

Però, en el nostre cas, es tracta d'altra cosa, ja que es pretén convertir el càrrec en una institució. El redactor del Decret A, es pensa que les institucions poden néixer màgicament per la virtut d'una paraula, i ignora el que tot home de dret sap: que les institucions són filles d'un conjunt de regles morals, socials, econòmiques i jurídiques que li donen autonomia i les fa consubstancials i necessàries per a un determinat ordenament jurídic. Per això, el matrimoni o la tutela són institucions pròpies del dret civil català, però un càrrec no pot pretenir d'ésser-ho.

La segona mesura del Decret A diu:

«Serà missió del Conseller Primer exercir, per delegació, les funcions executives inherents a la Presidència de la Generalitat.»

Després del que hem dit en examinar el fonament del decret, ens sembla inútil d'insistir sobre aquest punt.

La tercera mesura del Decret A declara:

«El Conseller Primer serà responsable: a) davant del President de la Generalitat; b) del Parlament de Catalunya o, eventualment, de la seva Diputació Permanent.»

No és cert que el Conseller Primer sigui responsable estatutàriament davant del President. És, simplement, el seu delegat i, com disposa l'article 46 de l'Estatut Interior, el President té la facultat de reprendre en tot moment la delegació feta. En relació a la responsabilitat davant del Parlament, està prevista també a l'Estatut Interior, que no l'admet respecte de la Diputació Permanent.

Si tenim en compte, d'una banda, la dimissió del President i, de l'altra, la circumstància de no estar prevista ni ésser previsible la renúncia del Parlament català, arribarem al resultat que el Decret A, al seu apartat tercer, pretén fer del Conseller Primer un càrrec irresponsable.

La mesura quatre del Decret A diu així:

«Cessarà en les seves funcions: a) per decisió del President de la Generalitat; b) per dimissió del càrrec.»

En el cas present, amb la dimissió del President s'esfumia la primera causa de cessament del càrrec i la segona es deixa a la voluntat única i exclusiva de l'interessat. Per què, havent parlat del Parlament en la mesura tres, no s'hi paria ara? Naturalment, el Parlament té la facultat de destituir el Conseller Primer per mitjà d'un vot de censura (vegeu l'article 47). Però es tracta purament de prevenir adhoc el cas de renúncia d'una diputació permanent final i la possibilitat d'un vot de censura, perquè en cap cas no es el dimissió a estar obligat a dimidir. De conformitat, doncs, amb el Decret A punt 4, el càrrec de Conseller Primer és, per tant, inamovible.

3. *Conclusions relatives al Decret A.* El Decret A no té cap fonament legal, estatutari o constitucional i les mesures que estableix violen l'Estatut de Catalunya i l'Estatut Interior. A més, el pretendre fer del càrrec de Conseller Primer un càrrec inamovible i irresponsable, és contrari a la teoria, a la pràctica i als principis democràtics.

B. El Decret B des d'un punt de vista jurídic

En relació al Decret B, seguirem el mateix mètode que respecte al Decret A, és a dir, anàlisi, primer, els fonaments de les mesures i després, les mesures per elles establertes. Per això, no podem deixar de fer una observació preliminar quant a la forma que aquest Decret revesteix.

Des d'un punt de vista formal, el Decret B no és un decret, puix que ha pres la forma i el llenguatge propis d'una sentència o resolució judicial. Això prova que ha estat emès per un òrgan en matèria jurisdiccional, i per tant, no deu ésser sorprenent si hom té en compte que el Decret B tracta de casions constitucionals de rellevant importància.

1. *Els fonaments del Decret B.* El primer paràgraf del Decret B, que diu «Davant la possibilitat que es pugui produir la vacant de la Presidència de la Generalitat», no és prou que un fonament jurídic. És una hipòtesi que apareix com aliena, si no contrària, a la voluntat del signant del

decret. En aquest sentit, comprèn els casos d'incapacitat, mort, abandonament i força major, però no pas el cas de dimissió o renúncia del càrrec.

Al segon paràgraf hom declara:

«Atès que l'article 44 de l'Estatut Interior preveu solament la substitució del President de la Generalitat pel President del Parlament i que no reglamenta la substitució del President del Parlament exercint interinament la Presidència de la Generalitat»

L'article 44 de l'Estatut Interior diu textualment:

«Article 44. El President dimissionari haurà de continuar en l'exercici del càrrec fins que el seu successor n'hagi pres possessió. Si per qualsevol causa no pogués continuar, la Presidència de la Generalitat serà exercida interinament pel President del Parlament, i el Vice-President primer el substituirà en la Presidència d'aquest.»

El President interí convocarà el Parlament dintre el termini màxim de vuit dies per a elecció del nou President»

Es preveu, doncs, en aquest article, el cas del «President Dimissionari», que és justament el cas present i, per tant, era el signant del Decret B, i no pas una tercera persona, que devia continuar en el càrrec fins que el successor en prengués possessió. Tota altra persona està mancada de títol jurídic i es fa responsable d'un delictes d'usurpació de funcions.

El tercer paràgraf hom diu:

«Davant la impossibilitat de poder aplicar en les circumstàncies actuals els preceptes de l'article 39 de l'Estatut Interior, s'ha cregut convenient prendre les disposicions necessàries en prevenció d'aquella vacant.»

L'Estatut Interior, al seu article 39, disposa:

«Article 39. El Presidente de la Generalitat és elegit pel Parlament. Si en la primera votació no té majoria absoluta dels vots dels Diputats posesionats del càrrec, es procedirà a nova elecció i serà elegit el que obtindrà la majoria de vots dels Diputats que prenguin part a la votació. Si cap candidat no reuneix aquesta majoria, es procedirà a nova elecció limitada als dos que n'hagin reunit més en l'anterior i quedarà elegit el que obtingui major nombre de vots.»

El President cessarà normalment quan quedara constituït un nou Parlament, davant del qual resignarà les seves funcions.»

Amb l'afirmació de no poder-se aplicar les regles d'elecció fixades a aquest article, hom vol justificar el sostreure al Parlament de Catalunya la seva funció essencial, reconeguda a l'article 39 de l'Estatut Interior. De manera que el Decret B pretén, no solament modificar l'Estatut Interior sense tenir en compte la forma prevista al seu article 82, ans encara privar el Parlament català d'un dret essencial i, en conseqüència, deixa el President de la Generalitat mancat de tota legitimitat estatutària i constitucional.

Recordem, a títol incidental, que, a la mesura 3 del Decret A, hom declara responsable el Conseller Primer davant del Parlament, i ara hom reconeix que aquest no pot actuar en la forma prevista a l'Estatut Interior, la qual cosa confirma la pretensió de fer irresponsable el flamant Conseller Primer.

2. *Les mesures establertes al Decret B.* La primera diu:

«En cas de vacant de la Presidència de la Generalitat, es constituirà un Consell de Catalunya.»

Ja hem dit anteriorment, i és procedent repetir ara, que el cas de dimissió o renúncia no pot considerar-se com a cas de vacant. Quant a l'anomenat «Consell», quina llei autoritza el signant del Decret a formar-lo? Ens trobem, doncs, davant d'un organisme arbitrari perquè no té fonament constitucional ni estatutari ni de cap mena i, a més, és un organisme que invadeix la competència del Parlament de Catalunya per quant voldria assumir un dret que és propi i exclusiu d'aquest.

La mesura 2 diu que «el Consell serà presidit pel Conseller Primer»; ben entès, naturalment, el nat del Decret A.

Un Conseller Primer estatutari no té altres facultats que les consignades als articles 47 i 49 de l'Estatut Interior. Per tant, la que es voldria establir ara no és una facultat estatutària.

La mesura 3 disposa:

«Seran membres del Consell: a) els Diputats al Parlament de Catalunya; b) els Diputats al Parlament de la República; c) el representant de Catalunya al Tribunal de Garanties Constitucionals; d) el Procurador General del Tribunal de Cassació de Catalunya.»

Es una composició que no obeeix a cap criteri objectiu. Levat de la voluntat unilateral i privada del signant del Decret. Com explicar, per exemple, que no hagi estat inclòs el Rector de la Universitat de Barcelona, i d'altres personalitats de les arts, les ciències i les lletres catalanes?

Hem de repetir una vegada més que hom pretén de donar a altres persones, alienes a l'assemblea legislativa catalana, el dret d'elecció que correspon estatutàriament al Parlament de Catalunya, i que, en aquest sentit, la mesura adoptada al Decret B usurpa els drets constitucionals del Parlament català.

La mesura 4 diu:

«Serà mitjà del Consell de Catalunya elegir un nou President de la Generalitat en el termini màxim de tres mesos a partir del dia en què es produeixi la vacant. El President elegit exercirà interinament les seves funcions fins que Catalunya recobrarà la seva sobirania nacional.»

El primer punt assenyalava un termini, que ha d'iniciar-se pel fet de produir-se la vacant de la Presidència de la Generalitat, però no pas per dimissió o renúncia del President. El segon punt fixa la duració de la investidura i el caràcter del nou President. ¿En virtut de quina llei el signant del Decret B pot prendre disposicions semblants? ¿De què, quan i com el signant del Decret B ha rebut el dret de definir la primera magistratura catalana al marge de l'Estatut Interior i per damunt i contra tot allò que aquest disposa? Es tracta d'una mesura exorbitant —jurídicament no pot hom dir més—, per quant excedeix tot allò que un President legítim, respectuós de la legalitat estatutària i republicana, pot pretendre.

La mesura 5 diu:

«Les modalitats d'elecció seran establertes de comú acord pel President del Consell de Catalunya i el Primer Secretari del nostre Parlament.»

La forma d'elecció del President de la Generalitat és deixada a mans de dos particulars. És un sistema mancat de tota garantia i adhoc de tota lògica. Per quina raó no és el propi «Consell» qui ha d'establir les modalitats de l'elecció? Ens sembla inútil de cercar un fonament jurídic a coses que van contra el sentit comú.

1494

La mesura 6 diu:

«El Consell de Catalunya quedarà dissolt així que hagi estat proclamat el nou President de la Generalitat.»

Una vegada més, la voluntat unilateral del signant del Decret B pretén d'ésser superior a la del Parlament de Catalunya. Aqueixa mesura posa de relleu allò que és una preocupació visible i manifesta tant al Decret A com al B: vestie un ninot de Conseller Primer, amb un President de la Generalitat de palla, i fer-lo irresponsable i fallit.

«Com pot explicar-se que un «Consell» al qual hom confia el dret fonamental del Parlament de Catalunya: l'elecció del President de la Generalitat, no es vegi reconegut el dret d'exigir responsabilitat i de fixar la política a seguir? Què vol dir proclamar el nou President?»

La mesura 7 disposa:

«Des del dia en què es produeixi la vacant fins a la designació del nou President, les funcions de la Presidència de la Generalitat seran exercides pel Conseller Primer.»

Institueix un cop més, en què no hi ha hagut votant en el cas present i, quant al text de la mesura, d'item que és contrària a allò que estableix el paràgraf segon de l'article 49 de l'Estatut Interior, que diu:

«En el cas previst en el paràgraf primer de l'article 64, exercirà la Presidència el Conseller Primer.»

El Conseller Primer no pot assumir, en cap cas, les funcions de President de la Generalitat. La contradicció entre el text esmentat i el que pretén la mesura 7 del Decret B és clara i evident. Per tant, cal considerar aquest darrer com anticonstitucional. El Parlament de Catalunya és l'únic que pot donar la investidura al President de la Generalitat i, excepcionalment, la renovar en el seu propi president. Tota altra manera és un usurpador.

5. *Conseqüències relatives al Decret B.* El Decret B no mereix la denominació de llei des d'un punt de vista jurídic formal. Quant a les mesures que hi pren el signant, són anticonstitucionals i antiestatutàries.

Dictamen sobre la validesa jurídica de l'Estatut Interior de Catalunya i la seva aplicació a l'exili

I EL FETS

1. El Parlament de Catalunya elegit pel poble català per sufragi universal, directe, lliure i secret, es reuní a Barcelona el 6 de desembre de 1932, en ús de les facultats que li donava l'Estatut de Catalunya de 9 de setembre del 1932.

2. El Parlament de Catalunya va restar lliure per 33 diputats pertanyents a set partits polítics diferents (Acció Catalana, Lliga Republicana de Catalunya, Lliga Nacional, Monarquia Aeronavalista, Unió Democràtica, Unió Republicana i Unió Socialista). El Govern català presentà, amb certes modificacions, davant el Parlament un primer projecte d'Estatut Interior preparat per la Comissió Jurídica Assessora, de la qual formaren part els juristes i advocats més destacats de Catalunya. Després d'examinar l'avant-projecte per la comissió parlamentària corresponent i d'èsser discutit en sessió pública, l'Estatut Interior de Catalunya fou aprovat el 25 de maig del 1933 i va entrar en vigor el dia de

C. La carta del 7 de maig

S'hi renuncia a la Presidència de la Generalitat per raons personals. Renúncia no és vacant. La renúncia és voluntària; la vacant no n'és.

En el cas present, feta la renúncia efectiva, el President de la Generalitat deixa d'ésser-ne, i deixa el seu Conseller Primer orfe i sense títol jurídic. Les funcions executives o de govern, per a poder delegar-les temporalment, cal tenir-les. La renúncia ha extingit el dret del qual dimanava el del delegat.

Per aquesta raó cal considerar, a partir del 7 de maig del 1954, que la delegació de funcions feta pel President de la Generalitat per Decret de 21 d'abril anterior, ha restat sense efecte. Acceptar un criteri contrari, seria admetre que el signant del Decret B podia disposar de la Presidència de la Generalitat com si fos patrimoni personal seu i, en aquest sentit, estigués autoritzat a vendre el càrrec, a fer-ne donació, etc. Les funcions públiques no es confonen, en cap cas, amb els béns personals. És, doncs, evident que, renunciat el càrrec de President de la Generalitat, s'ha extingit jurídicament la delegació de funcions a favor del Conseller Primer, que no és més, ni pot ésser més, segons l'Estatut Interior, que un delegat temporal del President de la Generalitat.

III

CONCLUSIONS

1. L'anomenat Decret B, del 21 d'abril del 1954, condueix a les conclusions següents:

Primera. Quant a la forma, els esmentats decrets no mereixen la consideració ni el nom de decrets.

Segona. Quant al fons, els esmentats decrets són antiestatutaris i anticonstitucionals.

Per tant, estimem, des d'un punt de vista jurídic, que els anomenats decrets del 21 d'abril són nuls i sense cap valor jurídic.

..., el dia primer de juny del 1954.

J. P.

tingué lloc a l'Ambaixada de la República Espanyola a Mèxic, D. F.

3. Des del 16 de juliol del 1936 fins a la data no hi ha hagut activitat parlamentària, és a dir, activitat legislativa. En 1939, quan el Parlament es tralladà a Olot, el trasllat s'efectuà en virtut d'un decret del Govern català, i en 1954, el Parlament es limità a cobrir els càrrecs de President de la Generalitat i de President del Parlament.

6. El 10 de febrer del 1939, l'exèrcit franquista, del qual formaven part unitats militars marroquins, feixistes i nazis, va ocupar totalment el territori de Catalunya, i la «lleï» dictada a Burgos el 5 d'abril del 1938, que feia de Lleida, Tarragona, Barcelona i Girona «províncies de l'Estat espanyol», va poder ésser aplicada al territori català. Una altra «lleï» de 8 de setembre del 1939, deixà sense efecte totes les lleis, disposicions i doctrines emanades del Parlament de Catalunya i del Tribunal de Cassació. Catalunya va ésser privada, doncs, del poder legislatiu, del poder executiu i del poder judicial que constitueixen els pilars de tot règim democràtic, per a veure's reduïda novament a quatre províncies de l'Estat totalitari franquista. Aquesta situació existeix encara.

7. El President de la Generalitat, el Govern català, el President del Parlament de Catalunya i la majoria dels diputats catalans havien passat a França a començaments del 1939. El Govern català no es va reunir mai des d'aquella data. Pel maig del 1940, el President de la Generalitat va començar el «Gestapo» català de Catalunya com a organisme representatiu de la legalitat republicana i catalana, el qual tampoc no va actuar. L'ocupació nazi de França es produïa poc després. El President de la Generalitat, empresonat primer i lliurat al franquisme i jutjat per un consell de guerra més tard, va ésser condemnat a la pena de mort, i l'Honorable President de la Generalitat, Sr. Lluís Companys i Jover, va ésser afusellat a Montjuïc el 15 d'octubre del 1940.

A començament d'aquesta data, Catalunya va trobar-se sense President, sense Govern i sense Parlament a l'exili i a la pròpia Catalunya.

8. L'any 1945, després de l'alliberament de França, el President del Parlament de Catalunya començà a actuar com a President interí de la Generalitat. Aquesta actuació fou reconeguda pels catalans arreu del món, pel Govern de la República Espanyola i pel Govern d'Estats Units.

El President interí formà govern el 14 de setembre del 1945, el qual restà en funcions fins el 24 de gener del 1948. El 7 de maig del 1954, l'Honorable President de la Generalitat, Sr. Josep Irla i Bosch, declarava en una carta pública que, per raons de salut, es trobava incapacitat per a exercir qualsevol de les funcions que constitucionalment li pertocaven. Amb data 21 d'abril del 1954, havia signat dos «decrets» relatius al càrrec de Conseller Primer de la Generalitat i a la creació d'un anomenat Consell de Catalunya.

9. Els diputats catalans reunits a l'Ambaixada de la República Espanyola a Mèxic, D. F., el 5 d'agost del 1954, no admeteren la legalitat dels esmentats «decrets», però acceptaren la renúncia del President interí i designaren President de la Generalitat per 27 vots. No han tornat a reunir-se amb posterioritat a l'esmentada data.

Una qüestió prèvia neix dels fets resumits anteriorment, de la resposta a la qual depèn la que cal donar a la qüestió objecte del present dictamen. Aquesta qüestió prèvia és la següent:

La Generalitat de Catalunya, té avui existència legal des d'un punt de vista jurídic?

1. En formular la pregunta de si la Generalitat de Catalunya té existència legal, des d'un punt de vista jurídic, es planteja el problema de la validesa jurídica de l'Estatut de Catalunya i de l'Estatut Interior del 1933, que són els actes legals que li donaren vida dins l'ordenament jurídic polític de la República Espanyola. Evidentment, si les lleis que organitzen la Generalitat de Catalunya han perdut llur valor jurídic, aquesta haurà perdut també el seu; mentre que si conserven encara llur validesa, la institució creada per elles tindrà possibilitat jurídica d'existir àdhuc si no existeix de fet.

L'article 1 de l'Estatut de Catalunya diu: «Catalunya es constitueix en regió autònoma dintre l'Estat espanyol, de conformitat amb la Constitució de la República i el present Estatut. El seu organisme representatiu és la Generalitat, i el seu territori, el que formen les províncies de Barcelona,

Girona, Lleida i Tarragona en el moment de promulgar-se el present Estatut.» L'afirmació que Catalunya es constitueix en regió autònoma posa de relleu i deixa establert inequívocament un fet jurídic fonamental: és per la voluntat de Catalunya i no per concessió de qualsevol mena que es dona a sí mateixa un règim jurídic polític propi dins el marc de la Constitució de la República Espanyola, de 9 de desembre del 1931, que estava vigent aleshores. És, doncs, un acte de lliure determinació del poble català el que fa de la Generalitat l'organisme representatiu de Catalunya o, com diu l'Estatut Interior al seu article 17, l'organisme jurídic de l'autonomia catalana. Les Corts Constituents de la República, en afirmar que Catalunya es constitueix en poder autònom, no feien sinó reconèixer la situació política existent a comptar del 14 d'abril del 1931 i acceptaven la voluntat del poble català expressada en el plebiscit a favor de l'anomenat Estatut de Núria.

La lliure determinació de Catalunya tenia caràcter general, com ho demostra que tots els partits polítics catalans acceptaren l'Estatut amb diverses modalitats, restrictives unes i ampliadores altres, que no repercutien sobre l'essència mateixa de donar-se un règim propi. Al preàmbul de l'Estatut Interior, la voluntat catalana es realitza en termes clars dient: «El poble de Catalunya, en recórrer la seva personalitat po-

lítica i constituir-se en poder autònom, estableix la potestat del seu Parlament, per la següent llei fonamental...»

A les eleccions generals de 1932, 1933 i 1936, i a les catalanes del 1932, per sufragi universal, directe, igual i secret, Catalunya va afirmar la seva voluntat política pròpia. Aquesta expressió democràtica de la voluntat del poble català fou respectada àdhuc després dels fets del 6 d'octubre del 1934, quan fou suspès el funcionament de les institucions catalanes amb la designació d'un Governador general de Catalunya, representant del Govern central.

En contra de la voluntat expressada pel poble català tenim la «lleï» dictada a Burgos el 5 d'abril del 1938, que abrogava l'Estatut de Catalunya del 1932. Jurídicament, no té sentit qualificar de llei aquest acte del cap de la rebel·lió militar espanyola. En aquell moment, a més, no tenia ni la possibilitat de donar-li aplicació, i Catalunya va mantenir el seu règim polític propi fins a l'ocupació total del seu territori, el 10 de febrer del 1939, per part de l'exèrcit franquista, a l'avanguardia del qual entraren a Catalunya forces marroquines i italianes.

A comptar de la data esmentada, Catalunya ha deixat de tenir institucions polítiques pròpies al seu territori. És evident que això ha succeït a conseqüència d'un acte de força: l'ocupació militar del territori català. Però, en cap moment, no s'ha fet apel·lar al poble català ni s'ha ofert el camí democràtic d'una consulta popular per sufragi universal, directe, igual i secret. En front de la voluntat del poble català hi ha un acte de força i no res més.

Per tant, des del punt de vista del dret estatutari o constitucionalment encara, l'Estatut de Catalunya del 1932 i l'Estatut Interior conserven el seu valor jurídic, puix que són l'expressió de la voluntat general del poble català, acceptada pel Parlament de la República Espanyola, i manifestada a través del Parlament de Catalunya, elegit per sufragi universal, directe, igual i secret.

2. La llei X, títol XVII, llibre 1 de les Constitucions de Catalunya disposa: «Desitjant que els Usatges de Barcelona, Constitucions de Catalunya, Capítols de Cort, Usos, Practiques i Consuetuds, Privilegis dels Eclesiàstics, Militars, Ciutats, Viles, i Llocs del Principat de Catalunya siguin inconcussament observades, i observats, estatuin, i ordenen, que per qualsevol us, o verdaderament abús fet, i practicat per nos, o nostres oficials, i que de aquí avant es farin, o practiquen contra els dits Usatges, Constitucions de Catalunya, Capítols de Cort, Privilegis, Usos, Practiques, i Consuetuds, encara que tals usos fossin observats per tant temps, que no fos memòria del català, no sinó pugui ésser derogat, ni perjudicat, en les dites Constitucions, Usatges, Capítols de Cort, Privilegis, Usos, Practiques, i Costums: ans reprobant tals Usos, i Abusos, com a nuis, volem que les dites Constitucions, Usatges, Capítols, i actes de Cort, Privilegis, Usos, i Costums, romanguin valits i sien inviolablement observats.»

Aquesta llei del 1481, que encara està vigent en l'ordenament civil català, estableix que la llei vigent no resta derogada pels abusos que eis qui encarnen el poder, o administren justícia, facin contra ella, encara que siguin abusos repetits des de temps immemorial, i que les disposicions basades en aquests abusos, no tenen força d'obligar (vegi's Col·legi d'Advocats de

Francesc Macià, primer president de la Generalitat restaurada.

Barcelona, Index de Textos Legals Catalans, 1925, p. 142 i 143).

L'Estatut Interior, llei vigent, dictada pel Parlament de Catalunya en ús de les seves facultats, no està derogat peis abusos de les autoritats i del cap de l'Estat espanyol. Aquesta conclusió s'imposa en l'ordenament jurídic català.

3. La situació canvia radicalment en passar de la legalitat estatutària a l'examen de l'aplicació de l'Estatut Interior, des del punt de vista del dret positiu.

L'Estatut Interior constitueix una llei fonamental de l'organització jurídic-política de Catalunya, és a dir, és una llei constitucional. Les lleis d'aquesta mena suposen l'existència d'un Estat o divisió política territorial en la qual reben aplicació. Tres elements integren un Estat: sobirania, població i territori. El territori pot ésser reduït, la població molt exigua i la sobirania adiuac limitada, com en el cas de l'Estat del Vaticà, del Principat de Mònaco, del Ducat de Luxemburg i de les repúbliques d'Andorra i San Marino. Sempre, però, han de formar el territori i la població una unitat definida, i l'exercici total o parcial de la sobirania ha d'ésser efectiu.

En el cas de Catalunya, el seu territori va ésser ocupat el 10 de febrer del 1939 per l'exèrcit franquista, i la sobirania parcial, poder autònom, segons la qualificació de l'Estatut Interior, no té efectivitat en relació als catalans i al territori de Catalunya. És evident, doncs, que l'Estatut Interior no té aplicació ni força d'obligar a Catalunya des del punt de vista de dret positiu. És aquesta una situació de fet que el jurista no es pot negar a veure i de la qual resulta que les institucions catalanes; la Generalitat amb els seus tres components. Parlament, President i Consell Executiu o Govern, Tribunal de Cassació i Universitat autònoma han deixat d'existir en territori català.

S'ha mantingut aquestes institucions fora del territori català? Una resposta negativa s'imposa en relació a dues d'elles. Evidentment, ni el Tribunal de Cassació ni la Universitat autònoma no poden sobreviure desatrelades del territori català. Quant a la institució política, la Generalitat de Catalunya, cal examinar el cas atentament.

4. Les institucions polítiques poden mantre-se a l'estranger, més concretament: el representant d'un règim polític o el govern d'un Estat pot traslladar-se a un país estranger i actuar vàlidament i jurídicament d'acord amb el dret internacionalment positiu. Aituec és possible que sigui reconegut un òrgan polític nou erigit a l'estranger, com a institució representativa d'una nació vençuda políticament i militarment a un altre Estat. La primera guerra mundial (1914-1918) ens en ofereix dos exemples importants: el Comitè Nacional Polac i el Comitè Nacional Txecoslovac constituïts a París, entre 1917 i 1918, per a lluitar contra els Imperis Centrals, foren reconeguts com a representants de les nacions polaca i txecoslovaca, respectivament, per França, i llurs delegacions a Londres, Roma, Berna i Washington gaudiren de certes immunitats diplomàtiques.

La segona guerra mundial (1939-1945) ens ofereix altres exemples que mereixen ésser mencionats. La invasió hitleriana, en 1939 i 1940, de Polònia, Noruega, Holanda, Bèlgica, Luxemburg i França va donar lloc al trasllat a l'estranger de caps d'Estat i de governs nacionals. En el cas de Polònia, el seu govern declarà, el 30 de setembre de 1939, París capital temporal i, a la fi de juny del 1940, s'instal·là a Lon-

Lluís Companys, darrer president de la Generalitat.

497

dres. El rei Haakon VII de Noruega i el seu govern, que després de l'evacuació de Narvik (8 de juny del 1940) van sortir del país, s'instal·laren a Londres. El 10 de juny següent, el rei Haakon féu publicar una proclamació mantenint els drets de la dinastia i del poble noruec en front de l'ocupació nazi i dels seus col·laboradors. La reina Guillemaina d'Holanda, seguida pel govern holandés, es va traslladar a Londres el 13 de maig del 1940 i, en una proclamació pública, declarà Londres residència del govern fins al restabliment del règim. El cas de Bèlgica és més complicat jurídicament. El rei Leopold III va negar-se a sortir del territori nacional després d'haver capitulat (28 de maig del 1940). En canvi, el govern Pierlot es traslladà a París, després de la capitulació de França a Vichy i, darrerament, a Londres. Per la seva part, la Gran Duquesa Carlota de Luxemburg i el govern del seu país anaren de París a Londres via Lisboa i, després, per Nova York, a prop de Montreal, on varen establir un govern provisional.

En els casos assenyalats anteriorment, amb l'excepció de Bèlgica, els caps d'Estat i llurs governs passaren a l'exili, on seguien éssent considerats com els representants legítims de llurs nacions respectives. De l'estranger estant, continuaren exercint llur autoritat fonamentada en les constitucions nacionals que els invasors nazis havien deixat sense efecte. És interessant de re-

cordar que tant el govern belga com el txec dictaren lleis per la ràdio de Londres, dirigides a llurs pobles respectius.

El cas de França és políticament i jurídicament *sui generis*. El general De Gaulle va ésser reconegut oficialment el 26 de juny del 1940 pel govern anglès com a «cap de tots els francesos lliures, en qualsevol lloc que es trobin i que s'uneixin a ell per a la defensa de la causa Allada.» Això era dies després d'haver-se signat a Compiègne l'armistici entre els representants de Pétain i de Hitler. Aquest reconeixement, enfortit per la ruptura de relacions amb Pétain, donava al govern de De Gaulle una situació jurídica especial, la qual però no pot equiparar-se a la dels reconeixements dels governs nacionals que s'havien traslladat a Londres. El general De Gaulle va establir primerament, per tal d'assistir-lo, el Consell de Defensa de l'Imperi; després formà el Comitè Nacional Francès (23 de setembre del 1941), que obtingué el reconeixement de la URSS i d'Anglaterra. El 13 de juliol del 1942, es transformà en el Comitè Nacional de la França Combatent, que a la fi del mateix any havia estat reconegut per vint Estats. Un any més tard va formar-se a Alger, el 3 de juny del 1943, el Comitè Francès d'Alliberament Nacional, i el general De Gaulle va demanar el seu reconeixement com a «òrgan qualificat per a assegurar la direcció de l'esforç francès en la guerra i l'administra-

ció i defensa de tots els interessos francesos al món». Per últim, el 2 de juny del 1944, es formava el govern provisional de la República Francesa. Des d'octubre del 1943 funcionava a Alger una Assembla consultiva, que era l'expressió de l'opinió nacional fins i tant que no prengué vida un Parlament elegit democràticament. Un altre òrgan important fou creat pel general De Gaulle: el Comitè Jurídic, que prestava assistència al Govern en l'exercici de les seves funcions legislatives.

5. Sense entrar a examinar el complicat problema del reconeixement, en dret internacional, en els seus aspectes de reconeixement com a nació o com a govern (*de facto* i *de jure*; exprés o tàcit) i com a Estat, interessa, no obstant, deduir dels casos resumits a l'apartat anterior els requisits comuns.

Ai nostre entenent, aquests requisits són els següents:

Primer. — Legitimitat del cap de l'Estat i del govern exiliats en el moment d'abandonar el territori nacional. No afecta aquesta legitimitat l'existència d'un govern al territori ocupat per l'enemic (cas de l'antic govern Quisling a Noruega o el govern d'Alia a França); ni es considera vàlida la derogació de la Constitució per les forces d'ocupació (cas de Luxemburg).

Quant al cap d'Estat, la legitimitat deriva del fet d'estar investit constitucionalment de la representació nacional, i, quant al govern, de la circumstància d'estar constituït de conformitat a la Constitució en vigència al moment de la seva formació.

Segon. — Reconeixement per part de l'Estat en el territori del qual han trobat asil el cap de l'Estat o el seu govern. Únicament així pot admetre's, jurídicament, que segueixin exercint funcions polítiques i jurisdiccionals. A més del reconeixement, el Parlament anglès aprovà, el 22 d'agost del 1940, una llei que reconeixia a tots els governs aliats el dret de tenir llur pròpia jurisdicció militar en territori britànic.

Aquest reconeixement no és mai personal. El cas de França és una excepció temporal que confirma la regla. El reconeixement atorgat al general De Gaulle va ésser més limitat que el donat als governs refugiats a Londres. Inmediatament després que les Noves Hèbrides, condomini franco-anglès, l'Àfrica equatorial, les illes del Pacífic i els establiments francesos de la Índia s'incorporaren al general De Gaulle, el reconeixement fou donat al Consell de Defensa de l'Imperi i, més tard, al Comitè Nacional.

El reconeixement d'un govern exiliat suposa, a més, la ruptura de relacions diplomàtiques amb el govern existent al territori nacional (malgrat que tenia les seves relacions amb Pétain el 23 de juny del 1944, o sigui el mateix dia que donava suport al general De Gaulle).

Terçer. — Existència de territoris nacionals fora del govern exiliat. Tant Noruega com l'Àfrica, Holanda i França trobaren en la fidelitat de territoris no metropolitans el suport físic que és indispensable per a l'exercici efectiu de la sobirania política. En el cas de Luxemburg, Polònia i Txecoslovàquia, no posseïen territoris sotmesos a llur sobirania.

Quart. — Manteniment de forces militars en lluita contra l'Estat ocupant del territori nacional. L'única excepció és Luxemburg.

En la primera guerra mundial, l'exis-

tència de forces militars organitzades va donar lloc al reconeixement dels Comitès Nacionals polac i txec creats a l'estranger sense que poguessin invocar la legitimitat constitucional.

6. En el cas de Catalunya ens trobem que en el moment de sortir del territori català, el President de la Generalitat era, constitucionalment, legítim. Tenia la representació de Catalunya d'acord amb l'article 14 paràgraf cinquè de l'Estatut del 1932; havia estat elegit pel Parlament català i gaudia de la seva confiança. El govern, en canvi, no va mantenir-se a França, com ho prova el fet de no haver-se reunit mai, ni haver-se'n pogut formar un de nou. Per la seva part, el Consell Nacional, constituït pel maig del 1940, tampoc no va actuar ni reunir-se.

Però la legitimitat no ve reforçada per cap dels altres requisits que han de concórrer, segons la pràctica internacional, per a poder obtenir el reconeixement a l'exili. La situació de les autoritats catalanes a França va ésser precària en el primer moment, és a dir abans d'esclatar la segona guerra mundial (3 de setembre del 1939). En efecte, el govern francès va publicar la seva decisió d'acollir les persones però no pas les institucions republicanes espanyoles al seu territori. Tant el Ministre de l'Interior, Sarraut, com el Ministre de Negocis Estrangers, Bonnet, ho manifestaren des de la tribuna del Congrés i del Senat, respectivament. Aqueixa actitud en relació al govern de la República espanyola va repercutir, naturalment, damunt el Consell Executiu de la Generalitat. La posició del govern Daladier era tan clara que el 24 de febrer feia votar a la Cambra de Diputats el reconeixement de Franco i l'obténia per 323 vots contra 261.

Després de l'armistici entre Pétain i Hitler, la situació empitjorà. El President de la Generalitat, Honorable Sr. Carles Companys i Jover, fou detingut, empresonat i lliurat als franquistes; nombrosos refugiats catalans foren mobilitzats en companyies de treball enviades al front de guerra i els que caigueren presoners conduïts a camps de concentració, i altres, més tard, enviats a Alemanya a treballar.

El 23 d'agost del 1944, amb l'alliberament de París, seguit ràpidament pel de tot el territori francès i la instal·lació del govern de De Gaulle, es transformà radicalment l'atmosfera en relació als refugiats que s'assenyalaren per la seva fidelitat a la França democràtica en els dies vergonyosos de Pétain, l'amistat del qual amb Franco era coneguda de tothom, com ho corroborà el fet d'encarregar-li la petició d'armistici dirigida a Hitler. No obstant, la situació jurídica de l'exili no va modificar-se, encara que el President del Parlament català inicià la seva actuació com a President interí de la Generalitat. Ni l'establiment d'unes oficines de la Generalitat a París, ni la constitució d'un Consell Executiu català el 14 de setembre del 1945, no reberen mai l'aprovació oficial o expressa de les autoritats franceses.

Cal, doncs, arribar a la conclusió que ni el President de la Generalitat ni el Consell Executiu, en el breu període de la seva existència (24 setembre 1945 - 24 gener 1948) no han estat mai reconeguts pel govern francès, en el territori del qual han estat domiciliats sempre els Presidents de la Generalitat i el membres del Consell Executiu.

7. En l'àmbit internacional, Catalunya

no ha comptat amb cap mena de reconeixement, la qual cosa és natural, jurídicament, si tenim en compte que les relacions exteriors, d'acord amb l'article 14 de la Constitució de la República són de l'atribució exclusiva de l'Estat central.

En canvi, el govern de la República, que va constituir-se en la sessió de les Corts celebrada el 15 d'agost del 1945 a Mèxic, fou reconegut pels governs de Guatemala (10 de setembre), Panamà (13 de setembre), Venezuela (8 de novembre), Polònia (4 d'abril del 1946), Iugoslàvia (16 d'abril), Rumania (4 de juny), Txecoslovàquia (22 d'agost, Hongria (22 d'agost), Albània (29 d'octubre) i Bulgària (29 de novembre del 1946). Per la seva banda, Mèxic, donant un exemple únic en la història diplomàtica, ha seguit mantenint relacions normals amb la representació diplomàtica de la República espanyola. És a l'Ambaixada a Mèxic que s'ha reunit el Parlament català l'any 1954, és a dir, nou anys després de la primera reunió de les Corts de la República.

Després del 1946, la situació internacional, en aquest aspecte, ha canviat profundament. En efecte, el govern de la República no manté relacions polítiques amb cap dels sis països satèl·lits de la URSS mencionats; amb Iugoslàvia, estan suspeses, i amb Guatemala, Panamà i Venezuela, el restabliment de les relacions amb Franco no permet de pensar en l'efectivitat dels reconeixements atorgats l'any 1946.

Restà, doncs, únicament Mèxic mantenint relacions diplomàtiques normals amb el govern de la República. Oes del punt de vista del dret internacional existeix tan sols un territori dintre del qual el Parlament i el Govern espanyols a l'exili poden exercir funcions legislatives i de govern, i aquest és Mèxic. A aquest efecte, cal recordar la nota 3525 de la Secretaria de Relacions Exteriors dels Estats Units Mexicans habilitant el Saló de *Cabildos* del Govern del Districte Federal per a la sessió extraordinària i pública del Congrés de la República espanyola durant els dies 7, 8 i 9 de novembre del 1945.

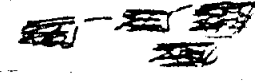
El fet de trobar-se el President de la Generalitat, el Consell Executiu i el Parlament de Catalunya fora del territori mexicà, els priva de tota personalitat jurídica des del punt de vista del dret internacional i del dret nacional del país de residència. Llurs activitats de tota mena resten subjectes a vigilància i control per les autoritats d'un govern que no els reconeix i que, a més, manté relacions diplomàtiques normals amb l'Espanya franquista.

El Parlament de Catalunya, el President i el Consell Executiu de la Generalitat únicament poden expressar-se i prendre decisions, dins de la competència respectiva que l'Estatut Interior els concedeix i les limitacions de fet que l'exili imposa, d'una manera lliure a l'interior de l'Ambaixada, un edifici propi de la Generalitat de Catalunya o on el Govern de Mèxic autoritzi a fer-ho en condicions d'independència en qualsevol lloc del territori mexicà.

8. Dintre del marc jurídic assenyalat anteriorment, el principi de la legalitat juga a favor de les lleis i institucions catalanes. La validesa de l'Estatut Interior subsisteix mentre el poble català, per mitjà d'unes eleccions amb sufragi universal, directe, igual i secret, no es dongui una altra organització jurídic-política.

En l'aplicació de l'Estatut Interior i de la legislació catalana, no es pot perdre

498

de vista el fet de l'exili, que imposa restriccions importants i nombroses a llur efectivitat. En aquest sentit, cal establir una línia divisòria neta i clara entre les disposicions que, per causa de l'exili, no es poden executar, i aquelles l'aplicació de les quals és possible. En relació a les darreres, llur compliment posarà de manifest la voluntat d'actuar jurídicament dins de l'àmbit restringit imposat per les circumstàncies. Tota defallença o incompliment voluntari de les disposicions estatutàries col·loca els infractors fora de la legalitat catalana.

En aquest sentit, el fet de no haver-se constituït un govern català des del gener del 1948 constitueix una infracció, no solament de la lletra de l'Estatut de Catalunya, que fa del President de la Generalitat un cap de govern i no d'Estat, i del propi Estatut Interior, ans — i això és molt més important a l'exili — de l'esperit democràtic que inspira els Estatuts, dintre dels quals no és possible d'admetre una inviolabilitat personal i molt menys inamovible.

Jurídicament, a més condemna a una total incapacitat i impotència el President de la Generalitat perquè els decrets i reglaments ordinaris o urgents han de portar, els primers, la signatura del Conseller o Consellers corresponents (article 54 de l'Estatut Interior) i, els altres, han d'ésser

adoptats per acord unànim del Govern (article 56 de l'Estatut Interior).

Pràcticament, no existeix cap raó que pugui justificar la infracció voluntària de les disposicions estatutàries aplicables, sobretot si hom té present que existeixen a l'exili un govern de la República espanyola i un govern d'Euzkadi.

Conclusions

Primera. L'Estatut de Catalunya, de 15 de setembre del 1932, i l'Estatut Interior de Catalunya, de 25 de maig del 1933, no han restat abrogats per les disposicions preses per l'Estat franquista i conserven llur validesa jurídica fins que el poble català, en unes eleccions per sufragi universal, directe, igual i secret, no es dongui un altre règim jurídic-polític.

Segona. La Generalitat de Catalunya la componen el Parlament, el President i el Consell Executiu o govern, i la manca de qualsevol d'ells, o llur manca d'activitat, fa, jurídicament, inexistència la Generalitat. A l'exili, doncs, no ha existit mai la Generalitat, ni hi ha hagut, estatutàriament, després del 7 de maig del 1954, President de la Generalitat.

Tercera. La Generalitat de Catalunya, dotada dels tres elements integrants que la componen estatutàriament, pot, jurídicament, existir i actuar a l'interior de l'Am-

baixada de la República espanyola a Mèxic, D. F., a un edifici anexe a ella, o a un lloc qualsevol del territori mexicà si el govern de Mèxic ho autoritza.

Quarta. Els diputats del Parlament de Catalunya elegits l'any 1932 segueixen éssent els representants de la voluntat democràtica del poble català mentre aquest no elegeixi un Parlament.

Cinquena. El Parlament de Catalunya ha de procedir a subsanar totes les limitacions que les circumstàncies imposen al compliment de l'Estatut Interior sent ús de la potestat de fer lleis i derogar-les, que l'article 18 de l'esmentat Estatut li reconeix.

Sisena. El Parlament de Catalunya ha de reunir-se obligatòriament el primer dia hàbil dels mesos de març i octubre de cada any i, en arribar al seu termini legal de cinc anys, d'acord amb els articles 24 i 33 de l'Estatut Interior i el paràgraf tercer de l'article 14 de l'Estatut de Catalunya, ha de procedir a l'elecció de President de la Generalitat, segons disposa l'article 39 de l'Estatut Interior.

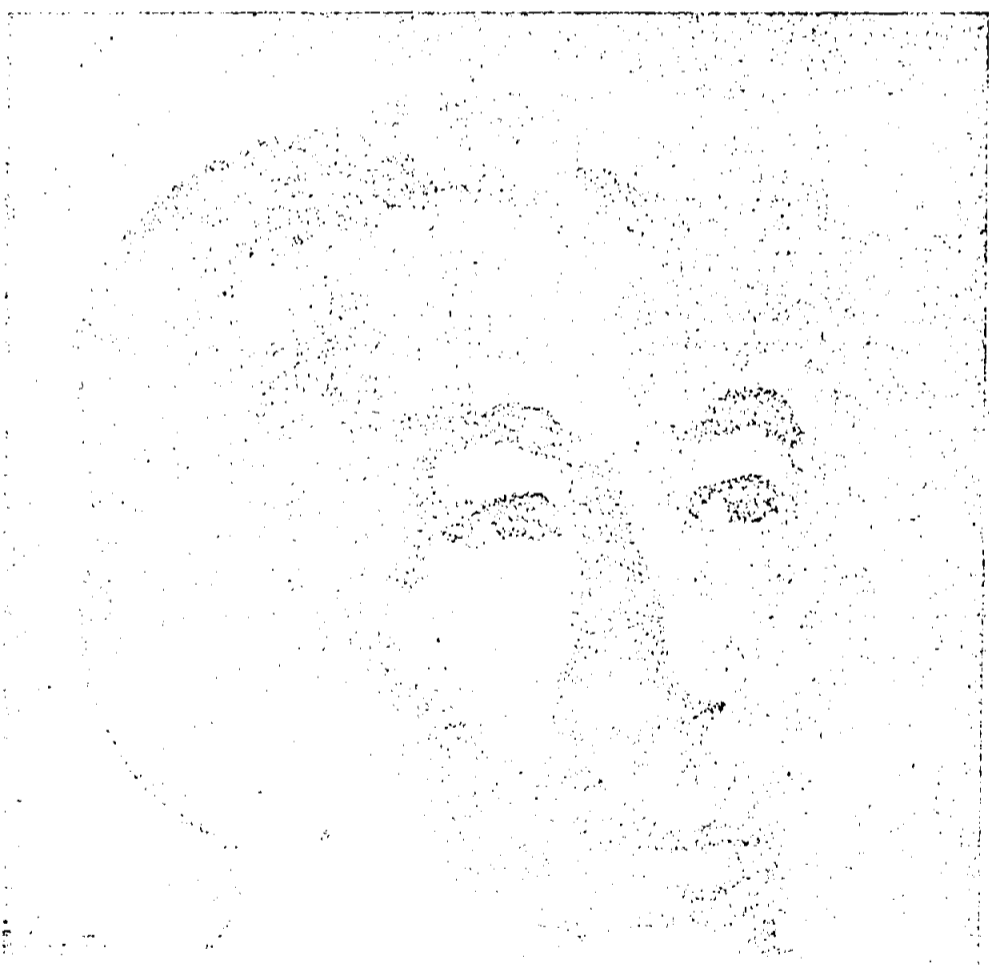
Setena. El President elegit haurà de prometre el càrrec en la forma de consuetud i complir-ho amb el seu govern davant el Parlament per tal d'obtenir la confiança i, en cas que aquesta li manqués, haurà de dimetir, de voluntat amb l'article 41 de l'Estatut Interior.

Vuitena. El President de la Generalitat, després d'haver-li estat votada la confiança pel Parlament, pot delegar temporalment, però no pas parcialment, les seves funcions de govern, i la delegació haurà d'ésser comunicada al Parlament o, quan aquest estigui tancat, a la Diputació Permanent, segons disposa l'article 45 de l'Estatut Interior.

Novena. La manca d'activitat legislativa i política del Parlament de Catalunya, que és la suprema expressió — encara que estatutàriament limitada — del dret del poble català a governar-se lliurement, deixa la democràcia catalana, a l'interior i a l'exili, sense l'únic òrgan polític fill del sufragi universal, de la legalitat indiscutible dintre l'ordenament jurídic-polític de Catalunya.

R. M.

Josep Irla, president del Parlament de Catalunya, que a la mort de Lluís Companys va assumir interinament la presidència de la Generalitat.

Carta oberta als Diputats al darrer Parlament de Catalunya

En nom dels ciutadans de Catalunya que l'any 1932 us van donar el seu vot per a formar part del primer i únic Parlament del règim autonòmic i després dels lamentables incidents provocats per Josep Tarradellas amb motiu dels Jocs Florals de Perpinyà, ens veiem obligats a plantejar-vos el greu problema que representa la vostra tolerància i el vostre silenci davant del comportament de l'home que ha acaparat en la seva sola persona la representació de les tres Institucions de la Catalunya autònoma de 1932-1939, burlant l'article 14 de l'Estatut que determina que "la Generalitat estarà integrada del Parlament, el President de la Generalitat i el Consell Executiu" i els capítols I, II i III del Títol I de l'Estatut o Constitució Interior de Catalunya que fixa les atribucions i els terminis de cadascuna de les tres Institucions.

Durant els anys que Josep Tarradellas exerceix la Presidència de la Generalitat a l'Exili, mai no ha fet res de positiu al servei de la Resistència Catalana; mai no ha donat cap pas per a coordinar l'acció solidària dels catalans de l'Exterior amb els de l'Interior; mai no ha consentit que la representació que atribuïa fos reforçada, en circumstàncies com les actuals, per una estricteza democràtica amb l'excusa que volia ésser fidel a la legalitat més estricta, mentre per altra banda prescindia d'aquella legalitat i passava per damunt de les lleis atribuint-se tot el poder simbòlic del règim de la Generalitat, fent una política exclusivament personal, amb el consentiment dels diputats que, al cap de 32 anys, encara es consideren com a representants del nostre poble i que durant tot el temps que portem d'exili només han donat senyals de vida per a elegir Josep Tarradellas i reelegir-lo, de la manera més arbitrària, al marge de la legalitat que encara volen representar.

En canvi, l'Honorable Ciutadà Josep Irla i Bosch, l'autèntic i únic President de la Generalitat que hem tingut a l'Exili després de l'assassinat de Lluís Companys, va topat amb tota mena de dificultats i se li van posar tota mena d'entrebanes cada vegada que es proposava democratitzar les Institucions autonòmiques trasplantades a l'Exili, com quan va intentar de posar en marxa les Delegacions Catalanes d'Amèrica i va gestionar la renovació del Consell Executiu que va haver de dissoldre després d'haver substituït el Consell Nacional que va crear el President màrtir Lluís Companys tan bon punt va passar la frontera.

Tothom sap que no són pas tots els diputats al darrer Parlament de Catalunya que, dins i fora del nostre país, es consideren en funcions i amb tots els drets; ni tots són responsables de l'elecció i reelecció de Josep Tarradellas; ni de la inactivitat absoluta de la minoria de parlamentaris catalans que resten en llibertat de moviments per a treballar al servei del nostre poble.

Però l'acció de Josep Tarradellas i el silenci dels seus diputats després dels Jocs Florals de la Llengua Catalana, celebrats a Perpinyà, el mes de setembre darrer, posa en evidència la condició moral del titulat President de la Generalitat i la tolosa culpabilitat dels seus valedors que encara no s'han manifestat

públicament ni han pres cap determinació per acabar amb l'abús de poder del seu President.

L'home que es titula President de tots els catalans s'ha comportat com un vulgar delator i ha intentat de fer fracassar la Festa que, cada any, en terres d'Amèrica o d'Europa, aplega els catalans de l'Interior i de l'Exterior que, a tots els Països Catalans, es mantenen fidels a la nostra cultura i al nostre idioma. El pretext de les discrepàncies de JT amb la Comissió Organitzadora dels Jocs Florals de Perpinyà mai no podrà justificar tot el que ha fet i està fent per mitjà de la seva correspondència "oficial" i amb anònims com el que, amb data del mes de juliol, iniciava la seva acció delatant a les autoritats franceses la política d'integració nacional dels Països de Llengua Catalana que realitza, des de fa molts anys, el Consell Nacional Català, dins i fora de la nostra terra; denunciava també Omnium Cultural, com entitat subversiva; i donava la pista per a descobrir els compatriotes que treballen en nom del "Moviment Europeu pro Unió de les Dues Catalunyes" i el "Comitè per la Nova Europa". Totes aquestes entitats i organitzacions són considerades per JT com enemics de Catalunya perquè no el volen reconèixer com a President ni com a representant de la Generalitat.

Creiem, per tant, que ha arribat l'hora de reclamar dels diputats al darrer Parlament de Catalunya que van intervenir en l'elecció i reelecció de Josep Tarradellas com a President de la Generalitat a l'Exili que fixin llur posició davant del comportament del titulat President i com a conseqüència de les responsabilitats que ha contret, sigui destituït immediatament l'home que, en mala hora, van imposar a la generació catalana del 1932 i a les noves generacions que mai no han pogut exercir els seus drets de ciutadania i ningú no es pot atribuir llur representació.

Ciutat de Mèxic, gener del 1965.

Consell Nacional Català, Institució de Cultura Catalana, Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana, Club del Llibre Català, Agrupació "Estat Català", Partit Socialista Català, "La Reixa", Organització d'Ajut a la Resistència Catalana, Confederació d'Organitzacions Catalanes d'Amèrica.

Apèndix

Per bé que estem segurs que tots els diputats al darrer Parlament de Catalunya que es troben a l'Exili, ja coneixen els documents relacionats amb els incidents dels darrers Jocs Florals, que formen part del nostre gran Dossier Tarradellas —dossier que és format per una abundosa documentació que va des del 1939 fins ara— donem a continuació un resum dels documents que hem reunit sobre el cas de Perpinyà per tal de demostrar a tot Catalunya i als altres Països Catalans la justificació de la nostra exigència de responsabilitats immediates. I posem tota aquesta documentació a la disposició dels compatriotes que no la coneixen íntegrament.

500

1. *Nota estrictament confidencial.*—Aquesta Nota, de JT, redactada i presentada a les autoritats franceses i als seus amics més íntims, diu així en la seva part principal: "Durant l'any passat i en el mes d'abril, tingueren lloc a Baiona (França) diferents actes organitzats pel Secretariat del Moviment per la Llibertat dels Pobles Minoritaris, amb residència a Brussel·les. Varen assistir-hi representacions de diverses organitzacions polítiques del País Basc francès i espanyol, i Delegats catalans, bretons, flamencs, canadencs francesos i valons. Pocs dies després, el monument als morts de Baiona fou omplert d'inscripcions en basco, català i altre de la frontera. Aquest desig dels bascos, és conseqüència dels acords que havien pres certes organitzacions nacionalistes basques que estan enfront del Govern d'Euzkadi a l'Exili. En els actes de Baiona hi varen assistir diversos catalans i, entre ells, un representant del Consell Nacional de Mèxic... El mes d'octubre de l'any passat, vaig ésser informat per les autoritats d'ací que el Consell Executiu del C.N.C. de Mèxic havia escrit a diverses persones amb residència a França, per tal de demanar la seva cooperació a les tasques polítiques que es proposava realitzar des de terres franceses. Les seves cartes anaven acompanyades d'un Informe Confidencial en el qual exposaven el per què de la seva nova orientació i com i de quina manera la portarien a cap. Encara que en aquest document es parlava solament d'una acció sobre Catalunya, València i Mallorca, era evident que donada la relació que el seu delegat a Europa manté amb els nacionalistes del Rosselló i del País Occità, tots aquests proposats varen cridar l'atenció a les autoritats del govern francès. Nosaltres que coneixem que hi ha ben poca cosa darrera d'aquest C.N.C., no hi donem massa importància al que puguen dir, perquè sabem per endavant que ben poca cosa faran. Malgrat que en aquells moments comptaven amb l'ajut d'alguns dirigents de l'Omnium Cultural. Però el greu és que les autoritats d'ací ho desconeixien i encara que no fan gaire cas dels anhels independentistes de certs catalans, no per això deixen de tenir la ferma voluntat d'impossibilitar la seva acció al Migdia de França... Encara no és tot. Fa poc que, a Perpinyà, s'ha constituït una entitat que duu per nom "Moviment Europeu pro Unió de les Dues Catalunyes". Aquesta, juntament amb el "Comitè per la Nova Europa", de Barcelona, es proposen fer una acció encaminada a crear un Estat, del qual formarien part els Països de parla catalana: és a dir, Catalunya, València, Mallorca i Rosselló..."; Juliol 1964.

2. Carta adreçada per JT al Prefecte dels Pirineus Orientals denunciant l'orientació política atribuïda als organitzadors dels Jocs Florals de Perpinyà: 16 juliol 1964 (Convocats a la Prefectura, els homes de la Comissió Organitzadora van expressar la seva estranyesa i fou comentada, degudament i conjuntament, l'audaç i fàcil facecía de l'autor de la Nota i de la carta al Prefecte).

3. Carta de JT adreçada a J. A. comentant el discurs del Mestre Pau Casals davant dels incidents de Perpinyà, declarant-se partidari que la Gaia Festa, ja no es celebri mai més en territori europeu i acompanyant la Nota del mes de juliol dient que: "ha estat entregada a l'il·lustre català que abans t'he parlat...

i que et prego que vulguis llegir ben detingudament i no dubto que comprendràs molt bé aquesta altra raó de la meua dimissió i el per què en vaig donar compte al Prefecte dels Pirineus Orientals... Sapigues que aquesta Nota, ara per ara, solament la coneix la persona a qui va destinada i vosaltres dos": 4 d'agost 1964.

5. Carta de JT al Doctor Pere Bosch Gimpera, President del Patronat dels Jocs Florals a Mèxic, acompanyant la Nota i les còpies de les cartes de la seva dimissió del Comitè d'Honor dels Jocs, tot dient-li: "Sapiguen que de cap manera amb el meu silenci puc acceptar que alguns catalans que no vieu en França influeixin i donin una orientació política a la nostra Gaia Festa, la qual al meu entendre és contrària als sentiments patriòtics i esperó de germanor que ha d'existir entre tots nosaltres"; i denunciant "als catalans d'Anglaterra i de casa nostra que tenen una posició de nacionalistes intransigents, acompanyada d'una actitud anti-francesa": 10 d'agost 1964.

6. Carta de JT a un amic de la seva confiança denunciant com a franquista Blai Bonet, digníssim escriptor, català de Mallorca, Membre del Consistori dels Jocs Florals: 17 d'agost 1964.

7. Carta de JT a Antoni Maria Sureda, de Mèxic, expressant-li el seu convenciment que tots els Membres del Comitè d'Honor i del Consistori dels Jocs Florals d'antutreja després de les seves qüestions encaminades a fer suspendre la Festa: 20 d'agost 1964.

8. Carta del Mestre Pau Casals adreçada a Mr. R. Toraille, President de la Comissió Organitzadora dels Jocs, retirant la dimissió que del càrrec de President del Consistori li havia comunicat anteriorment, de resultes de les informacions tendencioses rebudes de Josep Terradellas. El Mestre Casals diu: "Els Jocs Florals, símbol del record i cant d'esperança, han de continuar, no poden desaparèixer i més ara quan la llengua catalana, gràcies a la fidelitat dels seus fills, torna a desplegar joiosament les ales després del període més difícil de la seva història": 22 d'agost 1964.

9. Carta de JT al Mestre Pau Casals lamentant la seva decisió de reprendre la Presidència del Consistori dels Jocs Florals de Perpinyà i acusant-lo de greus responsabilitats polítiques: "Em sap molt de greu —liu Josep Terradellas a Pau Casals— i més del que vos us pugueu pensar, la vostra decisió d'intervenir i acceptar unes responsabilitats essencialment polítiques que, al meu entendre, són oposades als anhels d'unitat i llibertat del nostre poble...": 31 d'agost 1964.

10. Carta de Barcelona, signada per un dels escriptors més fidels al nostre idioma i a la nostra cultura: "Trobo molt desafortunada la intervenció del President de la Generalitat prop del Prefecte dels Pirineus Orientals i del President del Comitè Organitzador... La suspensió de la Festa seria una campanya lamentable i només desorientada tots els catalans que ignoren, afortunadament, tots aquests incidents i que si els sabessin estic segur que els condemnarien... Què vol dir això d'escriure al Prefecte, tant estant d'uns carills que ningú no ha vist mai onídic i d'unes intencions que ell, de qui venim... A Barcelona tothom està indignat amb l'honorable... De fet, els Jocs són considerats per tothom més que com una festa literària, com una festa catalana d'unitat, motiu per a retrobar-se vells amics i persones es-

5-01

amades i admirades. Són moltíssims els catalans que aquell dia pensen ésser a Perpinyà i, afortunadament, aquestes beneiteries no els afecten gens, suposant que se n'assabentin": 2 setembre 1964.

11. Carta de Josep Quero i Molares, Ex-Conseller de Justícia de la Generalitat de Catalunya, exposant la seva opinió totalment contrària a la suspensió de la Festa: recolzant la personalitat i el comportament del Mestre Casals —"l'única personalitat que projecta avui Catalunya en el món internacional"—; i afirmant que "cap català o simplement cap home honest no gosaria desautoritzar Pau Casals ni suspendre la Festa", tot afegint que els Membres del Patronat està segur que no necessiten de la seva opinió "per a seguir una conducta honorable i patriòtica": 14 setembre 1964.

12. Fragments d'una carta de París informant de l'entrevista tinguda per Josep Tarradellas amb el Doctor Pere Bosch Gimpera per tal de completar-li la informació tendenciosa i enemiga dels Jocs Florals de Perpinyà, tot acusant de feixistes elements de la Comissió Organitzadora, de separatistes a d'altres, i confirmant l'acusació de franquista llançada per JT contra l'escriptor Blai Bonet, de Mallorca. La carta acaba dient: "La demanda de suspensió dels Jocs per amagar una maniobra política de Josep Tarradellas. Els Jocs Florals no són pas una institució que dependgui de la Generalitat. Aquesta té el deure de protegir-los i defensar-los com a mitjà, si més no, de protesta pública contra el règim opressor al que Catalunya està sotmesa": 14 setembre 1964.

13. Resolució del Patronat dels Jocs Florals a Mèxic, rebutjant la proposta de suspensió de la Festa, "fent en compte que l'encàrrec fet al Grup Rosellonès d'Estudis Catalans fou efectuat per acord conjunt de les representacions de l'Argentina, Mèxic i França...", el Patronat no es sent amb facultats per a retirar el vot de confiança que aquell encàrrec suposa...": 14 setembre 1964 (La resolució del Patronat porta les signatures següents: Pere Bosch Gimpera, president; Manuel Alcàntara Gusart, vicepresident; Baltasar Samper i Ferran Llardent, vocals; Antoni Eroles, tresorer; i Mercè Armendares de Francès, secretària).

14. Fragments d'una altra carta on es parla de la maniobra de Josep Terradellas prop del Mestre Pau Casals per tal de fer-lo responsable de l'orientació política subversiva que JT atribueix als Jocs Florals de Perpinyà.

15. Fragments d'una carta de JT a Ramon Peyrocà, de Mèxic: "Com sia que coneixeu molt bé el patriotisme i el sentit de responsabilitat de l'amic Bosch Gimpera, no us estranyarà gens que us digui que les nostres coincidències han estat completes. Sapiguen també que vam tenir oportunitat de comprovar que teníem el mateix pensament i les mateixes preocupacions davant les estranyes activitats polítiques, sota el pretext de la cultura, que realitza l'Omnium Cultural": 15 setembre 1964.

16. Carta de Barcelona informant d'una felicitació a Pau Casals, per haver reprès la Presidència dels Jocs Florals, signada, entre altres, per Jordi Rubió i Balaguer, Ferran Soldevila, Ramon Ammon i Serra, Glauco Arderiu, Martí Barrera, Miquel Coll i Alentorn, Maria Manent, etc.: 15 setembre 1964.

17. Fragment del discurs de Rafael Tasis, al sopar

502

tradicional d'homenatge, llegit a Perpinyà: "Alçú, amb més suspicàcia que sentit de la realitat, haurà pogut expressar no sé quins recels davant la Festa que avui heu celebrat i li haurà atribuït un cert fons secret d'intencions polítiques. Quina política? La presència al Comitè d'Honor d'un ministre de França, del Prefecte dels Pirineus Orientals, de les autoritats de Perpinyà i de tantes personalitats de la cultura francesa dinen ben clar que l'única política que hi havia era la de l'exaltació de la nostra llengua catalana, de l'afirmació de la seva vitalitat i dels seus drets indiscutibles. De política, tothom té dret a fer-ne; tothom té l'obligació de fer-ne, jo diria: almenys, de sentir uns ideals polítics i de servir-los honestament i amb eficàcia, si no amb heroisme —que ja es un heroisme, però, ésser fidel, en temps hostils, a unes idees. I qui podria retreure a un home que es troba al fons del pou, fa vint-i-cinc anys, que s'embaïllava amb l'esclat nocturn d'un esiel solitari que trobi la seva guia en un eixam d'estrelles europees, símbol d'una Federació de pobles i d'estats que sembla inscrita ineluctablement en el futur? Vint-i-cinc anys de pou, confessem-ho, obliguen a molts somnis i a molts embadalliments. Però deixeu que l'home pugui sortir del pou, que es vegi il·luminat pel sol de la Llibertat, que pugui lliurement triar el seu destí. Allò que hagi d'ésser, serà? Es política, potser, invocar, en les terres lliures de la Catalunya francesa, en el bressol de les llibertats dels homes i dels ciutadans, aquest sol ardent que ha d'esvanir, si així convé, les cabòries nocturnes, o ha de convertir-les, si ell ho vol, en realitats magnífiques? Es aquesta llibertat per a la llengua, aquesta plenitud dels seus drets, el que hem vingut a afirmar aquí, el que vosaltres, que heu tingut el goig i el privilegi de poder assistir als Jocs Florals, defensen i afirmen. Perdieu que, lluny de vosaltres, i no pas pel propi desigai, hagi intentat d'afirmar-ho amb veu manllevada i de Barcelona estant": 26 setembre 1964.

18. Informe divulgat clandestinament des de Barcelona per tots els Països de Llengua Catalana sobre l'èxit esclatant dels Jocs Florals de Perpinyà, d'acord amb els grans titulars dels diaris francesos "La Dépêche", "Midi Libre", "L'Indépendent" i "La Dépêche du Midi"; confirmant que en el Comitè d'Honor dels Jocs hi havia el Ministre d'Educació Nacional de França, el Diputat i Alcalde de Perpinyà, el President del Consell General dels Pirineus Orientals i fins i tot el Prefecte de Perpinyà a qui Josep Tarradellas va denunciar com a subversius als organitzadors de la Festa: 1r. d'octubre 1964.

19. Carta de JT al Doctor Pere Bosch Gimpera dient-li: "Molt us agraeixo la vostra amable atenció de fer-me conèixer els acords del Patronat. Comprèn molt bé i en precís nota de les dificultats que vau trobar per tal que els Jocs Florals fossin un acte de fidelitat a Catalunya... Desitjaria que la nova reglamentació que anuncieu imposés un factor polític dels que estan al servei dels enemics de Catalunya, dels que han perdut la fe en els nostres ideals i dels que, veient creure que inconscientment, no es donen compte de que els seus errors causen un greu dany a la nostra Pàtria": 12 d'octubre 1964.

20. Carta de Josep Tarradellas a Joan Rovira, president de l'Omnium Català de Mèxic, dient-li el seu agrament a la Junta que presideix perquè "cada ve-

503

gada que he vingut a Mèxic i en tota ocasió m'ha demostrat la seva fervorosa estima i confiança"; que "davant nostre hi tornem a veure els que durant prop de vuit anys, per les seves constants claudicacions, serveixen els interessos polítics dels enemics de Catalunya"; li parla de la "campanya innoble que estan realitzant alguns Membres del Patronat dels Jocs Florals de Mèxic i de França, conjuntament amb aquells elements als quals abans m'he referit, i que demostra clarament la raó dels catalans que des del primer moment ens vàrem donar compte dels mòbils que uns i altres perseguien"; continua dient que "alguns Membres del Patronat, des del primer moment, varen imposar als Jocs una línia política i de discriminació a fi de que els Jocs Florals fossin el més semblants possibles als que es celebren a casa nostra amb el beneplàcit del règim, i, per tant, de tot, que res no pogués molestar a les autoritats franquistes establertes a França"; finalment, diu: "Per acabar un agrairé que tingueu present, com també tots els catalans, que el meu estimat amic, el doctor Pere Bosch Gumpert, President del Patronat dels Jocs Florals de la Llengua Catalana, mereix la meua confiança i que estimo profundament la seva actitud patriòtica. És evident que si durant els mesos de juliol i agost s'hagués treballat a Mèxic, els Jocs Florals de Perpinyà no s'haurien celebrat o haurien tingut la significació de sempre... Per primera vegada en el nostre exili han representat, en certs aspectes, un acte polític amb moltes ressonàncies franquistes": 2 novembre 1964.

21. Carta de JT a Antoni Maria Sbert, de Mèxic, dient-li: "Sapiguen que alguns catalans de Mèxic aquests darrers dies m'han escrit, indignats i altres condolents, per la campanya que certs Membres del Patronat dels Jocs Florals de la Llengua Catalana de França i Mèxic, i els seus amics polítics, menen contra les nostres Institucions"...; "és evident que, tant a l'interior com a l'exili, existeix i té tendència a augmentar un cert conformisme pel present i un fatalisme pel futur, que fa que la influència dels claudicants augmenti i gosen cada dia més intensificar les seves accions, convençuts que fent-ho així podran ajudar més fàcilment a establir a Espanya un règim polític que no tingui present la voluntat del nostre poble": 2 novembre 1964.

22. Una altra carta de JT al President de l'Orfeó Català de Mèxic: "Serveix la present per a dir-vos que donada la campanya que han fet i fan certs Membres del Patronat dels Jocs Florals de Mèxic i França contra la Generalitat, he cregut que tenia el deure de fer conèixer les cartes que el 12 d'octubre vaig adreçar en el seu President i a 2 del present en el Delegat Sr. Sbert i a vós. Per tant, sapiguen també que els Serveis d'Informació han fet una edició important de còpies de les mateixes i aquestes seran enviades a tots aquells catalans i organitzacions que a Catalunya i arreu del món, encara han d'ésser informats. No pretenc en aquesta carta parlar-vos de nou d'aquest tema que l'he tractat ja assumpte, però sí que em permetreu que us assenali uns fets. Primer, que poc abans de morir el nostre inolvidable amic Luis Nicolau d'Oliver, vaig escriure-li com també a l'actual vicepresident del Patronat (Manuel Alcàntara), dient-les-hi que els Jocs Florals no es podien fer a França, car els responsables dels mateixos per

el fet d'ésser Membres del Patronat, tot feia pensar que tindrien una significació política contrària als ideals de Catalunya. Per tant, que la nostra Festa no podia sortir del marc d'Amèrica. És evident que si el nostre il·lustre amic hagués estat entre nosaltres, no hauria passat res del que ha succeït. Ja sabeu que la seva lleialtat a les nostres Institucions i per tant en el nostre poble, feia que des de l'any 1957, havia manifestat públic i privadament la seva disconformitat amb l'esperit polític que ha inspirat els responsables dels Jocs Florals de Perpinyà. Com ja us manifesté en la carta oficial, també estic plenament convençut que si el nostre estimat amic doctor Bosch Gumpert, els mesos de juliol i agost, s'hagués trobat a Mèxic, la nostra Gaia Festa, no hauria estat deshonrada...": 3 novembre 1964.

23. Informe de la Delegació del Patronat dels Jocs Florals a França desmentint totes les insídies i falsedats de Josep Tarradellas que figuren a la carta adreçada al President de l'Orfeó Català de Mèxic a propòsit del suposat fracàs dels Jocs Florals de Perpinyà: 13 novembre 1964.

24. Informe d'un Membre de la Comissió Organitzadora dels Jocs Florals de Perpinyà rebent tot el contrari del que ha dit JT sobre els Jocs Florals darrers: 18 novembre 1964.

25. Relació dels Membres del Patronat dels Jocs Florals de la Llengua Catalana, residents a Mèxic, que figuren entre els cotitzants-fundadors de l'anomenat Patronat "Pro-Pàtria", creat per ajudar a viure a Josep Tarradellas i alguns dels quals són titllats avui de "claudicants" i "separatistes" amb el propòsit d'insultar-los quan són mereixedors de l'agraïment del nostre poble per haver promogut i mantingut els Jocs Florals a l'Exili. Mentrestant, Josep Tarradellas continua fent ús dels donatius d'aquests honorables catalans tan bescantats per ell.

Conclusions

I).—El silenci persistent dels Diputats al darrer Parlament de Catalunya davant el lamentable comportament del seu President, els fa solidaris de tot el que ha fet Josep Tarradellas d'ençà que el van elegir President de la Generalitat;

II).—A través d'aquestes cartes resulta també evident la complicitat i responsabilitats dels que Josep Tarradellas considera com els seus amics de confiança als quals s'adreça segur de continuar comptant amb el seu recolzament;

III).—Després de tot el que ha passat, Josep Tarradellas no és digne de figurar en cap més Comitè d'Honor dels Jocs Florals de la Llengua Catalana;

IV).—La maniobra de Josep Tarradellas comença acusant de separatistes als Jocs Florals de Perpinyà i acaba afirmant que han tingut ressonàncies franquistes.

V).—Els catalans de l'interior són insultats per Josep Tarradellas de la manera més barbaera i imperdonable quan en la carta al seu Delegat, Antoni Ma. Sbert, diu que, com a l'exili, a casa nostra existeix una tendència conformista i claudicant que va augmentant cada dia per tal de facilitar l'establiment a Espanya d'un règim que desconegui la voluntat del nostre poble.

LA FORMACIÓ POLITICA I SOCIAL
de la
JOVENTUT CATALANISTA DEL NOSTRE TEMPS

(1900 - 1923)

Introducció.

- I. Joan Güell i Ferrer (1800-1872)
  - II. La lluita obrera contra la màquina.
  - III. Els catalans i la guerra de Cuba.
  - IV. Les idees polítiques de Joan Maragall (1896-1899).
  - V. Missatge de la Unió Catalanista a la reina Regent (1900)
  - VI. La fundació de la Colònia Güell.
  - VII. Solidaritat obrero-patronal.
  - VIII. El Moviment de Solidaritat Catalana.
  - IX. La setmana tràgica.
  - X. La Mancomunitat de Catalunya.
  - XI. La primera Guerra Mundial.
  - XII. L'Assemblea de Parlamentaris.
  - XIII. Enric Prat de la Riba (1870-1917).
  - XIV. Bonènc Martí i Julià (1861-1917).
  - XV. De la Guerra a la Pau (1914-1917).
  - XVI. Un burgès catalanista, federal i mecenas: Eusebi Güell i Bacigalupi
(1846-1918).
  - XVII. El terrorisme "anarquista" barceloní.
  - XVIII. Els problemes socials de la post-guerra.
  - XIX. Josep Puig i Cadafalch i l'Estatut d'Autonomia del 1919.
  - XX. Assassinats i Llei de fugues: Llairet i Seguí (1920-1923).
-

ACTIVITATS SUBVERSIVES,
TERRORISME I ACCIO ARMADA
dels
INDEPENDENTISTES CATALANS
(1923 - 1926)

- I. El Cop d'Estat de Primo de Rivera.
  - II. La Societat d'Estudis Militars (S.E.M.)
  - III. La Llibreria Italiana de Barcelona, centre de recrutament.
  - IV. Lluís Domènech i Muntaner (1850-1923).
  - V. El primer any de la Dictadura.
  - VI. L'acció contra els botiflers.
  - VII. Francesc Macià a l'exili.
  - VIII. La Lliga i Acció Catalana a l'exili.
  - IX. Els Soviets i el problema de Catalunya.
  - X. El "Grup dels Set" i la coordinació d'activitats subversives.
  - XI. El primer intent separatista de regicidi.
  - XII. L'anomenat complot de Garraf.
  - XIII. L'emprèstit "Pau Claris" i la solidaritat amb els empresonats.
  - XIV. Els militars i la Lliga conspiren.
  - XV. Francesc Cambó republicà, iberista i federal.
  - XVI. Dos Governadors Civils de Girona.
  - XVII. 1925: Un any ple d'esdeveniments.
  - XVIII. Manuel Brunet, autor d'un full clandestí.
  - XIX. La segona època de la Llibreria Italiana.
  - XX. El Tribunal Revolucionari de Catalunya.
  - XXI. Reflexions sobre la violència.
  - XXII. La nova primera detenció i la segona.
  - XXIII. L'intent armat de Prats de Molló.
  - XXIV. El Partit Separatista Revolucionari de Macià.
  - XXV. El Projecte de Constitució Catalana de L'Havana.
-

UN INDEPENDENTISTA CATALÀ
entre
ANARQUISTES I COMUNISTES
(1926-1930)

- I. Presó Model de Barcelona : Galeria Quarta.
  - II. Les primeres notícies entre reixes.
  - III. Massacs, un anarquista dels purs.
  - IV. Un atemptat a l'Alcalde de Barcelona.
  - V. El darrer atemptat al general Martínez Anido.
  - VI. Anarquistes vegetarians i naturistes.
  - VII. Els anarquistes i la qüestió de les nacionalitats.
  - VIII. L'endemà de la victòria revolucionària.
  - IX. De l'Anarquisme al Socialisme.
  - X. Joaquim Maurin i el seu grup comunista.
  - XI. El meu primer Consell de Guerra.
  - XII. Camí de presidi.
  - XIII. El règim penitenciari espanyol d'aquell temps.
  - XIV. La nostra "República Catalana".
  - XV. L'escola per a presidaris.
  - XVI. El meu segon Consell de Guerra.
  - XVII. Mitja dotzena de companys de presidi.
  - XVIII. "La Santa Espina" entre reixes.
  - XIX. Amics i enemics de la Dictadura de Primo de Rivera.
  - XX. D'Alacant a Barcelona, alliberat.
-

DEL BLOC OBRER I CAMPEROL
al
PARTIT OBRER D'UNIFICACIÓ MARXISTA
(1930 - 1935)

- I. La seva amistat amb el grup Maurin.
  - II. La fundació del Bloc Obrer i Camperol.
  - III. El B.O.C. a les eleccions del 12 d'abril del 31 i a les altres.
  - IV. El segon Congrés del B.O.C.
  - V. L'anomenada Aliança Obrera de Catalunya.
  - VI. Una Aliança Obrera de veritat: la d'Astúries (1934).
  - VII. L'Ateneu Popular de Gràcia.
  - VIII. Andreu Nin i la qüestió nacional.
  - IX. Del B.O.C. al P.O.U.M.
  - X. Vers la unificació socialista catalana.
-

ELS DARRERS TRES ANYS
de
FRANCESC MACIÀ
(1931-1933)

- I. De Primo de Rivera a Berenguer.
  - II. La campanya pro amnistia.
  - III. Els intel·lectuals catalans a Madrid.
  - IV. Els intel·lectuals espanyols a Barcelona.
  - V. L'anomenat Pacte de San Sebastián.
  - VI. La impossible concòrdia.
  - VII. Un Onze de setembre esperançador.
  - VIII. L'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.
  - IX. La veu dels catalans d'Amèrica.
  - X. La internacionalització del nostre problema nacional.
  - XI. L'arribada i l'expulsió de Macià.
  - XII. La caiguda de la Dictadura Berenguer.
  - XIII. El darrer Govern de la Monarquia d'Alfons XIII?
  - XIV. El retorn definitiu de l'Avi.
  - XV. El període constituent espanyol.
  - XVI. La Lliga s'integra a un partit espanyol.
  - XVII. Esquerra Republicana de Catalunya.
  - XVIII. Les J.O.N.S. contra les nacionalitats peninsulars.
  - XIX. Les eleccions municipals del 12 d'abril del 31.
  - XX. Les "proclamacions" de la República Catalana.
  - XXI. La proclamació de la República Espanyola.
  - XXII. Aquell dissertat 17 d'abril.
  - XXIII. El funest precedent pinargallià.
  - XXIV. De la República Catalana a la Generalitat de Catalunya.
  - XXV. El col·laboracionisme català de dreta i d'esquerra.
  - XXVI. De cara a les Constituents espanyoles.
  - XXVII. L'elaboració de l'Estatut d'Autonomia.
  - XXVIII. Macià i la ponència de Núria.
  - XXIX. Els catalans d'Amèrica, encara.
  - XXX. Les responsabilitats d'Alfons de Borbó.
  - XXXI. La Constitució de la República i els Estatuts d'Autonomia.
-

- XXXII. El Dictamen Maspons.
  - XXXIII. L'alçament anarquista de l'Alt Llobregat.
  - XXXIV. Espanya contra Catalunya.
  - XXXV. L'Estatut de Núria i l'altre.
  - XXXVI. El Parlament de Catalunya.
  - XXXVII. La Constitució Política de Catalunya.
  - XXXVIII. El Traspàs de Serveis a la Generalitat.
  - XXXIX . Del bienni d'Azafia al de Gil Robles.
  - XXXX . La mort de Francesc Macià.
-

LLUIS COMPANYS I JOVER,
PRESIDENT D'E CATALUNYA

(1933-1939)

- I. Lluís Companys, II President de la Generalitat.
  - II. El pacte dels feixistes espanyols amb Mussolini.
  - III. La Llei de Contractes de Conreu.
  - IV. La FE de la JONS contra Catalunya i la Democràcia.
  - V. El Bloc de Dretes de Calvo Sotelo.
  - VI. Euskadi i Catalunya.
  - VII. Les Corts espanyoles del bienni negre.
  - VIII. El Partit Radical i la C.E.D.A. al Poder.
  - IX. La protesta dels republicans espanyols.
  - X. La demagògia socialista.
  - XI. L'alçament dels miners d'Astúries.
  - XII. La preparació del 6 d'octubre del 34 a Catalunya.
  - XIII. La proclamació de l'Estat Català.
  - XIV. Els herois del C.A.D.C.I.
  - XV. Els altres fronts barcelonins de combat.
  - XVI. El moviment de protesta a comarques.
  - XVII. La suspensió del règim autònom de Catalunya.
  - XVIII. El fracàs de l'intent d'anul·lació del Traspàs de Serveis.
  - XIX. El darrer discurs programàtic de José Antonio.
  - XX. A les acaballes del bienni negre.
  - XXI. La victòria del Front Popular.
  - XXII. El Tribunal de Garanties Constitucionals anul·la la suspensió de l'Estatut de Catalunya.
  - XXIII. El terrorisme polític espanyol.
  - XXIV. Antecedents de l'alçament militar.
  - XXV. La pugna Sanjurjo-Mola-Franco.
  - XXVI. El nostre 11 de juliol del 36.
  - XXVII. La desaparició de la Protectora.
  - XXVIII. Els incontrolats. Les txèques.
  - XXIX. El noble intent d'alliberar les Illes.
  - XXX. La Generalitat i el Comitè de Milícies.
-
-
-

- XXXI. Els fugitius feixistes i els altres.
  - XXXII. Totes les organitzacions obreres al Govern de Catalunya.
  - XXXIII. La superació del règim autònom durant la guerra.
  - XXXIV. Negrin i Prieto, administradors del patrimoni de la República.
L'anomenat tresor del "Vita".
  - XXXV. Manuel Azaña a Barcelona.
  - XXXVI. Invasió i derrota de Catalunya. L'anul·lació de l'Estatut.
  - XXXVII. Les tragèdies de l'evacuació.
-

LA RECONQUESTA DE LA U.G.T. DE CATALUNYA

i

LA UNIFICACIO SOCIALISTA CATALANA

(1936-1939)

U. G. T.

- I. La reconquesta de la Unió General de Treballadors de Catalunya, fundada a Barcelona l'any 1888.
- II. La reorganització provisional ugetista en plena guerra antifeixista.
- III. La intervenció obrera a les empreses.
- IV. La col.laboració UGT-PSU al Consell d'Economia de la Generalitat.
- V. Els fets de Maig del 1937.
- VI. El III Congrés de la U.G.T. de Catalunya.
- VII. La U.G.T. de Catalunya a l'exili.
- VIII. Les repercussions de la discòrdia interna del P.S.U.C. a la U.G.T.
- IX. Un programa de reorganització sindical de cara a la post-guerra.
- X. Per a la reconstrucció de Catalunya.

P. S. U.

- I. La fundació i la vida interna del P.S.U.~~C~~
  - II. Els Instructors soviètics a Barcelona.
  - III. El P.S.U. membre de la III Internacional.
  - IV. El P.S.U. vist des de la U.R.S.S.
  - V. La derrota militar de la Catalunya republicana i socialitzant.
  - VI. Una reunió clandestina PSU-PCE als afores de París.
  - VII. Un informe de Joan Comorera datat el 1939.
  - VIII. Les pugnes polítiques i econòmiques PSU-PCE.
  - IX. Els intents de liquidació del psuquisme de la post-guerra.
  - X. Les conspiracions internes entre comoreristes i anticomoreristes.
  - XI. Les decisions del P.S.U.C. a l'exili. El Pacte Nazi-Soviètic.
  - XII. Joan Comorera caigut en desgràcia.
  - XIII. Una carta de Núria Comorera contra el seu pare.
  - XIV. L'activitat clandestina de Comorera "refugiat" a Barcelona.
  - XV. Detenció, condemna i mort natural de Joan Comorera a Burgos.
-